

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ»

Ακαδημαϊκό έτος 2024-2025

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της ΜΑΡΚΕΛΛΑΣ ΔΑΜΑΣΙΩΤΗ (Α.Μ. 2311)

ΑΝΤΙΝΤΟΠΙΝΓΚ:

(Α)ΘΕΜΙΤΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ;

Επιβλέπουσα:

Λίλιαν Μήτρου

Πειραιάς, Μάρτιος 2025

Στην αδερφή μου, πηγή έμπνευσης (και) για την συγγραφή της παρούσας.

Στην μητέρα μου, για την διαρκή υποστήριξή της.

Στον πατέρα μου, για τη σοφή καθοδήγησή του.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
II. ABSTRACT	7
III. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	8
Μέρος 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.....	10
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	10
2. Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΟΥ	12
2.1. Η ανατομία της ιδιάζουσας αθλητικής έννομης τάξης	13
2.2. Το αθλητικό «αυτοδιοίκητο» και τα όριά του	15
Μέρος 2ο: ΑΝΤΙΝΤΟΠΙΝΓΚ: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	17
3. Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ.....	17
4. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	18
4.1. Διεθνής νομοθεσία	18
Α. Η Σύμβαση κατά του Ντόπινγκ ETS No. 135 του Συμβουλίου της Ευρώπης	18
Β. Η Παγκόσμια Σύμβαση Καταπολέμησης του Ντόπινγκ της UNESCO	19
4.2. Ενωσιακή προσέγγιση.....	20
4.2.1. Το οικονομικό κριτήριο και η αμφισβήτησή του	21
4.2.2. Το αντιντόπινγκ ως πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου	23
4.3. Εθνική νομοθεσία.....	24
5. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	26
5.1. Η “lex anti-doping”	26
5.2. Ο ρόλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ	30

5.3. Ο Παγκόσμιος Κώδικας Αντιντόπινγκ	31
Μέρος 3ο: Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΝΤΟΠΙΝΓΚ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	33
6. ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ «ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ» ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ ΥΨΗΛΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ	33
7. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	36
7.1. Διεθνής και εθνική νομοθεσία	36
7.2. Η σχέση μεταξύ της lex anti-doping και του ΓΚΠΔ.....	39
7.2.1. Η επιστολή του WADA και οι διεθνείς διαβιβάσεις δεδομένων	42
8. Ο «ΓΚΠΔ» ΤΗΣ LEX ANTI-DOPING.....	44
8.1. Οι καινοτομίες του υπό διαβούλευση Διεθνούς Προτύπου	45
8.2. Ένα βήμα πιο κοντά στην έγκριση του ΔΠΠΔ υπό το άρθρο 40 του ΓΚΠΔ;	48
Μέρος 4ο: ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΖΗΤΗΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΝΤΟΠΙΝΓΚ	50
9. ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ	51
9.1. Επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης επεξεργασίας	51
9.1.1. Η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων	51
9.1.2. Η επιδίωξη σκοπών ουσιαστικού δημοσίου συμφέροντος	54
10. Η ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ «ΑΝΤΙΝΤΟΠΙΝΓΚ».....	55
10.1. Ο γονιδιακός έλεγχος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2024	55
10.2. Η νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων «αντιντόπινγκ» με σκοπό την επιβολή κανονισμών επιλεξιμότητας.....	57
10.2.1. Η ευθύνη των διεθνών ομοσπονδιών	58
10.2.2. Η «αποποίηση ευθύνης» του WADA	59

11. Η ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ	60
11.1. Η φύση των παραβάσεων.....	61
11.2. Η αναγκαιότητα της επεξεργασίας.....	63
11.3. Η (μεταβαλλόμενη) θέση του ΕΣΠΑ	65
12. Ο ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ ΑΘΛΗΤΗ.....	66
13. Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΝΤΟΠΙΝΓΚ.....	69
13.1. ...υπό το πρίσμα του ΓΚΠΔ	69
13.2. ...υπό το πρίσμα της Πράξης για την Τεχνητή Νοημοσύνη.....	72
13.2.1. Η ταξινόμηση του συστήματος TN	73
13.2.2. Οι υποχρεώσεις των παραγόντων της lex anti-doping	75
Μέρος 5ο: ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ	77
Τελικά... το αντιντόπινγκ αποτελεί θεμιτό περιορισμό του δικαιώματος προστασίας δεδομένων;	78
ΠΗΓΕΣ.....	80
I. Ελληνική & Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία & Αρθρογραφία	80
II. Νομοθετικά Κείμενα	82
III. Νομολογία Δικαστηρίων και Αποφάσεις Εποπτικών Αρχών.....	85
IV. Συστάσεις, Κατευθυντήριες Οδηγίες & Γνωμοδοτήσεις.....	87
V. WADA: Κώδικας, Πρότυπα & Δράσεις.....	89

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη εξετάζει το πολυεπίπεδο νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο καταπολέμησης του ντόπινγκ και εστιάζει στα σημεία όπου η εφαρμογή του δοκιμάζει τα όρια του δικαιώματος προστασίας προσωπικών δεδομένων των κατ' επάγγελμα αθλητών, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο δευτερογενές ενωσιακό δίκαιο.

Στο πρώτο μέρος, παρουσιάζεται συνοπτικά η δομή της ιδιάζουσας αθλητικής «έννομης τάξης», με σκοπό να περιγραφεί το θεσμικό περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται η καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης. Εν συνέχεια, χαρτογραφείται το σχετικό διεθνές και εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και διερευνάται η σχέση του αντιντόπινγκ με το ενωσιακό δίκαιο. Ακολούθως, αναλύεται το ρυθμιστικό πλαίσιο περιστολής του υπό εξέταση φαινομένου, το οποίο, για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, αποδίδεται με τον όρο «lex anti-doping». Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ, τα Διεθνή Πρότυπα τα οποία τον συνοδεύουν, καθώς, επίσης, και στον ρόλο του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ (WADA).

Στο τρίτο μέρος, σκιαγραφείται ο πυρήνας του δικαιώματος προστασίας δεδομένων, εξετάζεται το καθεστώς επιτήρησης των αθλητών υψηλού επιπέδου και ο βαθμός συμμόρφωσης της lex anti-doping προς τον ΓΚΠΔ. Κατόπιν, διερευνώνται ειδικότερα ζητήματα, όπως η επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης για την ανάλυση των βιολογικών δειγμάτων των αθλητών, η νομιμότητα της περαιτέρω επεξεργασίας των δεδομένων για σκοπούς πέραν της καταπολέμησης του ντόπινγκ, η δημοσιοποίηση των πειθαρχικών παραβάσεων και ο περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης των αθλητών στο λεγόμενο Βιολογικό τους Διαβατήριο. Τέλος, μελετώνται οι προκλήσεις οι οποίες αναφύονται από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, τόσο υπό το φως του ΓΚΠΔ, όσο και υπό το πρίσμα της Πράξης για την Τεχνητή Νοημοσύνη.

Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η πάταξη της φαρμακοδιέγερσης και η προστασία των προσωπικών δεδομένων των αθλητών δεν αποτελούν στόχους ασυμβίβαστους ή αλληλοαποκλειόμενους· αντιθέτως, είναι επιδιώξεις οι οποίες δύνανται – και πρέπει – να συγκερασθούν, όχι μόνο μέσω της τυπικής υιοθέτησης φιλικών προς την ιδιωτικότητα πολιτικών, αλλά και μέσω της πραγματικής και ουσιαστικής συμμόρφωσης των οργανισμών αντιντόπινγκ προς αυτές.

II. ABSTRACT

The present study examines the intersection of two seemingly parallel realms: the global struggle against doping in sport and the landscape of personal data protection law, both of which are intricately woven into the fabric of international, EU, and national legislative texts.

The study begins by outlining the structure of the *sui generis* 'legal order' of organized sports to contextualize the environment within which anti-doping efforts operate. It then maps the relevant international and national legal frameworks, with a particular focus on the interplay between anti-doping measures and EU law. Subsequently, this study delves into the regulatory framework for the fight against doping, herein referred to as "lex anti-doping". A meticulous examination of the World Anti-Doping Code and the accompanying International Standards is undertaken, along with an in-depth exploration of the pivotal role of the World Anti-Doping Agency.

The third part of the study addresses key elements of the right to data protection, explores the surveillance regime applied to high-level athletes, and assesses the degree to which lex anti-doping complies with the General Data Protection Regulation (GDPR). The paper then goes on to explore specific legal issues, including the determination of an appropriate legal basis for the processing of athletes' biological samples, the legitimacy of further data processing for purposes beyond anti-doping enforcement, the public disclosure of disciplinary violations, and the restriction of athletes' right of access to the so-called Biological Passport. Finally, it evaluates the integration of artificial intelligence into anti-doping processes through the dual lens of the GDPR and the Artificial Intelligence Act.

The study concludes that eradicating doping and safeguarding athletes' personal data are not inherently incompatible or mutually exclusive objectives. Rather, they can—and must—be pursued in tandem. Achieving this balance necessitates more than the mere endorsement of privacy-friendly policies; it demands tangible and ongoing compliance by anti-doping organizations with applicable data protection and AI regulatory frameworks.

III. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- ΑΠΔΠΧ Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
- Βλ. Βλέπε
- ΓΚΠΔ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)
- ΔΕΕ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ΔΟΕ Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή
- ΔΠΠΔ Διεθνές Πρότυπο για την Προστασία Δεδομένων (International Standard for the Protection of Personal Data)
- ΕΔΔΑ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Ενν. Εννοείται
- ΕΣΔΑ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- ΕΣΠΔ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων
- Κώδικας Παγκόσμιος Κώδικας Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (World Anti-Doping Code - WADC)
- ΟΕ Ομάδα Εργασίας
- Παρ. Παράγραφος
- Πράξη Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 300/2008, (ΕΕ) αριθ. 167/2013, (ΕΕ) αριθ. 168/2013, (ΕΕ)

2018/858, (EE) 2018/1139 και (EE) 2019/2144 και των οδηγιών 2014/90/EE, (EE) 2016/797 και (EE) 2020/1828

- ΣΛΕΕ Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Σελ. Σελίδα
- TN Τεχνητή Νοημοσύνη
- ΧΘΔΕΕ Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ADAMS Anti-Doping Administration & Management System
- CAS Court of Arbitration for Sport (Αθλητικό Διαιτητικό Δικαστήριο)
- Europol European Union Agency for Law Enforcement Cooperation
- Interpol International Criminal Police Organization
- UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
- WADA World Anti-Doping Agency (Παγκόσμιος Οργανισμός Αντιντόπινγκ)

Μέρος 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Στον έντονα ανταγωνιστικό χώρο του πρωταθλητισμού, ο πειρασμός για την αξιοποίηση (και) αθέμιτων μέσων για την επίτευξη κορυφαίων επιδόσεων αποδεικνύεται, για ορισμένους αθλητές, αξεπέραστος. Οι τελευταίοι, στο ατέρμονο κυνήγι της επιτυχίας, της κοινωνικής καταξίωσης και του οικονομικού οφέλους, προσφεύγουν στο ντόπινγκ, δηλαδή στη χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων οι οποίες ενισχύουν την απόδοση ή επισπεύδουν την αποκατάστασή τους. Το ντόπινγκ, ωστόσο, δεν αποτελεί απλώς ατομική επιλογή εκάστοτε αθλητή· συνιστά πολυδιάστατο διεθνικό φαινόμενο, το οποίο υπονομεύει την αξιοπιστία του αθλητισμού ως θεσμού και καταστρατηγεί τη θεμελιώδη αρχή της «επί ίσοις όροις» αγωνιστικής διαδικασίας.

Οι διαστάσεις τις οποίες έχει λάβει σήμερα το εν λόγω φαινόμενο καθιστούν τον *ex-ante* και *ex-post* έλεγχό του πιο επιτακτικό από ποτέ. Ο «αγώνας» κατά της φαρμακοδιέγερσης¹, ωστόσο, δεν είναι κούρσα ταχύτητας, αλλά μαραθώνιος δρόμος – μετ' εμποδίων· απαιτεί την ενεργή δραστηριοποίηση και συνεχή εγρήγορση όλων των εμπλεκόμενων στον επαγγελματικό και ερασιτεχνικό αθλητισμό παραγόντων, την κινητοποίηση των κρατικών φορέων και των κυβερνήσεων, την χάραξη συντονισμένων πολιτικών και τη θέση σε ισχύ δεσμευτικών – αποτρεπτικών και κατασταλτικών – κανόνων.

Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου, κυβερνήσεις και αθλητικοί οργανισμοί συνεργάζονται υπό την αιγίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ, WADA, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την σύνταξη και την περιοδική αναθεώρηση του Παγκόσμιου Κώδικα Αντιντόπινγκ. Και ενώ η εν θέματι πολιτική υπηρετεί έναν θεμιτό σκοπό, ήτοι την εναρμονισμένη αντιμετώπιση του ντόπινγκ σε διακρατικό επίπεδο, περιλαμβάνει μέτρα, τα οποία περιορίζουν σημαντικά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των

¹ Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ, ο όρος «φαρμακοδιέγερση», καίτοι χρησιμοποιείται ευρέως, θεωρείται υποσύνολο της έννοιας του «ντόπινγκ». Για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, οι δύο έννοιες εναλλάσσονται και θεωρούνται ταυτόσημες. Για τις δυσκολίες μεταφοράς του ξένου όρου στην ελληνική, βλ. Σ. Αθανασέλη, Ειρ. Καμπερίδου, Ι. Λάιο, Σ. Χαρίτου (2006) Ντόπινγκ: Σύγχρονη θεώρηση του προβλήματος, έκδοση του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ, σελ. 13-14.

αθλητών. Στο πλαίσιο αυτό, λοιπόν, αναφύεται το εξής ερώτημα: σε ποιο βαθμό είναι θεσμικά ανεκτή και ηθικά αποδεκτή η περιστολή του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων των αθλητών με σκοπό την καταστολή της φαρμακοδιέγερσης;

Η απάντηση στο ως άνω ερώτημα αντλείται από τις διατάξεις του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων. Το εν λόγω νομοθετικό κείμενο δευτερογενούς ενωσιακού δικαίου, καθιστά αναγκαία την ανεύρεση της «χρυσής τομής» μεταξύ της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των αθλητών, αφενός, και της καταπολέμησης του ντόπινγκ, αφετέρου. Διότι, μόνο τότε είναι θεμιτός ο περιορισμός των συνταγματικά κατοχυρωμένων ατομικών δικαιωμάτων· όταν τυχόν επαχθή μέτρα, τα οποία λαμβάνονται είναι πρόσφορα και αναγκαία για την επίτευξη ενός καθορισμένου σκοπού υπέρτερου δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος και αποτελούν το ηπιότερο μέσο για την πραγμάτωσή του.

2. Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ο αθλητισμός συγκροτεί ένα σύστημα θεσμών το οποίο ερείδεται και ταυτόχρονα προάγει τις αρχές του ευ αγωνίζεσθαι, της ευγενούς άμιλλας και της δικαιοκρατίας· αποτελεί πεδίο άσκησης συνταγματικά κατοχυρωμένων, θεμελιωδών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων: από το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και της οικονομικής ελευθερίας, μέχρι την ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι· συνιστά, αφενός, ψυχαγωγική δραστηριότητα με πολλαπλά οφέλη για όσους ασχολούνται ερασιτεχνικά με αυτόν, αφετέρου, δε, πηγή εισοδήματος και επαγγελματική διέξοδος για τους επαγγελματίες αθλητές, τους προπονητές τους και το υποστηρικτικό επιτελείο τους.

Η αποδεδειγμένα ευεργετική επίδραση του αθλητισμού στην ψυχική και σωματική υγεία των ατόμων, τον καθιστά αναντίρρητα ένα κοινωνικό αγαθό ζωτικής σημασίας², ο βαθμός οργάνωσης του οποίου αντικατοπτρίζει το επίπεδο ανάπτυξης, θεσμικής ωριμότητας και πολιτισμικής προόδου εκάστοτε πολιτείας. Πράγματι, ο μέσος κοινωνός αντιλαμβάνεται τον αθλητισμό ως αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητάς του και απαραίτητο στοιχείο για τη διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης. Τούτου δοθέντος, οι αθλητικές δομές και υπηρεσίες θα πρέπει να είναι προσιτές, ποιοτικές και να καθίστανται εύκολα προσβάσιμες από το σύνολο της κοινωνίας, υπό όρους ισότητας και μη διάκρισης.

Για την επίτευξη του ανωτέρω στόχου, ήτοι την αδιάλειπτη και ποιοτική προφορά του «αθλητικού προϊόντος» στο ευρύ κοινό, η ευθύνη ανάπτυξης των απαιτούμενων υποδομών και παροχής των σχετικών υπηρεσιών έχει ανατεθεί από το κράτος κατ' αποκλειστικότητα σε ιδιωτικούς αθλητικούς φορείς, οι οποίοι λειτουργούν υπό την – άλλοτε αυστηρότερη και άλλοτε ελαστικότερη – εποπτεία και οικονομική υποστήριξη του δημόσιου τομέα. Η ιδιαίτερη φύση της αυτορρυθμιζόμενης έννομης τάξης, η οποία σχηματίζεται από τους εν λόγω αθλητικούς φορείς εξετάζεται διεξοδικά ευθύς κατωτέρω.

² Σύμφωνα με μερίδα της θεωρίας, ο αθλητισμός συνιστά ατομικό δικαίωμα. Βλ. Βλαχόπουλος Σ. (2023) Σύνταγμα κατ' άρθρο ερμηνεία, Άρθρο 16, διαθέσιμο στο: <https://www.syntagmawatch.gr>

2.1. Η ανατομία της ιδιάζουσας αθλητικής έννομης τάξης

Ως *lex sportiva*³, νοείται το *sui generis*, πρωτογενές και υπερεθνικό σύνολο κανόνων⁴ το οποίο ρυθμίζει τον αθλητισμό και βαίνει παράλληλα, διασταυρώνεται και ενίοτε συγκρούεται με το θετό δίκαιο. Οι εν λόγω οιονεί δικαιοί κανόνες εκδίδονται από την εκάστοτε – αναγνωρισμένη από την Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή – διεθνή ομοσπονδία, ενώ υιοθετούνται και εφαρμόζονται από τις περιφερειακές και εθνικές ομοσπονδίες εκάστοτε αθλήματος. Σημειωτέον, δε, ότι η θεμελιώδης «αρχή της μίας ομοσπονδίας» υπαγορεύει την ύπαρξη μίας μοναδικής διεθνούς, περιφερειακής και εθνικής ομοσπονδίας για κάθε ολυμπιακό άθλημα⁵, με την ανώτερη εξ αυτών να επιβλέπει, αλλά και να επιβάλλει τη συμμόρφωση των κατώτερων στην ιεραρχία αθλητικών οργανισμών⁶.

Ο συντακτικός νομοθέτης της «αθλητικής έννομης τάξης⁷», ήτοι η ΔΟΕ και – κατ' εξουσιοδότηση της τελευταίας – το νομοθετικό σώμα αυτής, ήτοι οι διεθνείς ομοσπονδίες, κατέχουν την αποκλειστική αρμοδιότητα έκδοσης δεσμευτικών κανόνων για τον καθορισμό

³ Κατά την άποψη της θεωρίας, η “*lex sportiva*” παρουσιάζει έντονες ομοιότητες με την «*lex mercatoria*».

⁴ Anderson, J. (2010). *Modern Sports Law: A Textbook*. Oxford: Oxford University Press, σελ. 45.

⁵ Η μονοπωλιακή δομή του αθλητισμού συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση της ελκυστικότητάς του ως θεάματος, καθιστώντας δυνατή την οργάνωση ενός ενιαίου εθνικού, περιφερειακού ή διεθνούς πρωταθλήματος και την ανάδειξη ενός αδιαμφισβήτητου πρωταθλητή. Παράλληλα, αποσκοπεί στην παροχή κινήτρων στην ιδιωτική πρωτοβουλία για επενδύσεις στις σχετικές υποδομές. Πράγματι, ο αθλητισμός δεν αποτελούσε ανέκαθεν την ακμάζουσα βιομηχανία που είναι σήμερα και, κατά τα αρχικά στάδια ανάπτυξής του, οι σχετικές επενδύσεις δεν ήταν ελκυστικές για τον ιδιωτικό τομέα. Υπό αυτό το πρίσμα, το μονοπώλιο λειτουργεί ως αντιστάθμισμα του αυξημένου οικονομικού κινδύνου που αναλαμβάνει ο επενδυτής, διασφαλίζοντας ότι θα καρπωθεί το σύνολο του ενδεχόμενου κέρδους.

⁶ Gardiner, S, O'Leary, J, Welch, R, Boyes, S, & Naidoo, U (2012) *Sports Law*. London: Routledge, σελ. 87.

⁷ Ο όρος «αθλητική έννομη τάξη» τίθεται σε εισαγωγικά, καθότι η νομική θεωρία δεν έχει υιοθετήσει ενιαία θέση αναφορικά με την ύπαρξή της. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη θεωρία του «κρατικού θετικισμού», δεν υφίσταται αυτοτελής αθλητική έννομη τάξη, καθότι τα όρια της έννομης τάξεως καθορίζονται από την εδαφική κυριαρχία του κράτους (αντίθετα, θεωρία του «κοινωνικού θετικισμού»).

«των όρων του παιχνιδιού⁸». Συμμόρφωση προς το ως άνω περιγραφέν σύμπλεγμα διατάξεων, οφείλουν, αφενός, οι αθλητικοί οργανισμοί, ήτοι οι περιφερειακές και εθνικές ομοσπονδίες και τα νομίμως συστημένα σωματεία, και, αφετέρου, οι αθλητές – επαγγελματίες και ερασιτέχνες. Για τους τελευταίους, μάλιστα, οι εν λόγω κανόνες αποτελούν τους αδιαπραγμάτευτους «γενικούς όρους συμμετοχής» τους στις αθλητικές δραστηριότητες⁹.

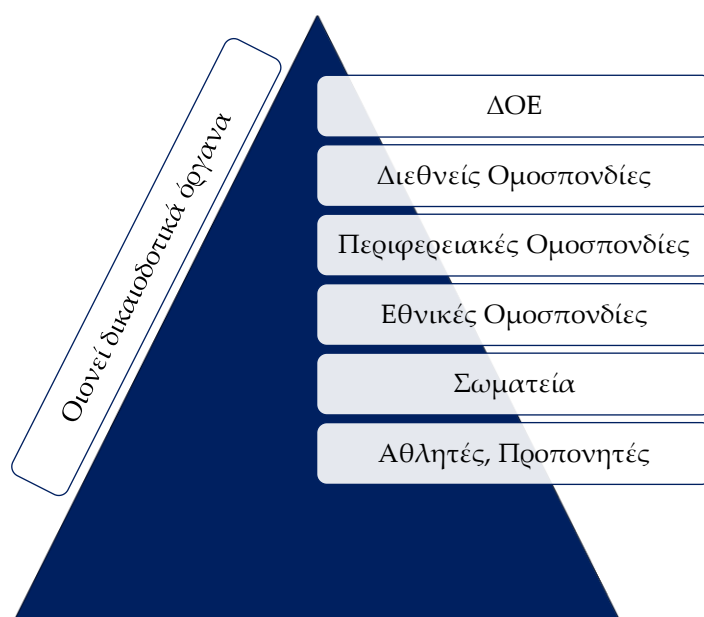
Για την επίλυση των λεγόμενων «αθλητικών διαφορών», ήτοι διαφορών οι οποίες αναφύονται μεταξύ των αθλητών και των σωματείων στα οποία ανήκουν ή των ομοσπονδιών στις οποίες υπάγονται, έχει εγκαθιδρυθεί ένας «αυτόνομος» εξωδικαστικός δικαιοδοτικός μηχανισμός, βασισμένος στον θεσμό της υποχρεωτικής διαιτησίας¹⁰. Ειδικότερα, ο τελευταίος συντίθεται από «πρωτοβάθμιες» πειθαρχικές επιτροπές και «δευτεροβάθμια» εθνικά διαιτητικά δικαστήρια, ενώ επιφορτισμένο με την εκδίκαση των υποθέσεων σε τελευταίο βαθμό είναι το Ανώτατο Διαιτητικό Αθλητικό Δικαστήριο, με έδρα στην Ελβετία.

⁸ Υπό τη *stricto sensu* έννοιά του, ο αθλητισμός διέπεται από κανόνες οι οποίοι διασφαλίζουν τη δίκαιη διεξαγωγή των αγώνων και την ίση μεταχείριση των αθλητών. Οι εν λόγω κανόνες καθορίζουν «τι επιτρέπεται» και «τι απαγορεύεται» κατά τη διάρκεια μιας αθλητικής αναμέτρησης. Επί παραδείγματι, στο ποδόσφαιρο, φάουλ θεωρείται οποιαδήποτε αντικανονική επαφή, όπως το σπρώξιμο του αντιπάλου. Αντίστοιχα, στον στίβο ή την κολύμβηση, η εκκίνηση πριν από το σήμα του αφέτη συνεπάγεται ακύρωση του αθλητή από την κούρσα.

⁹ Επί παραδείγματι, στο άρθρο 1.3.2 του Νόμου 4791/2021 προβλέπεται ότι: «Καθένα από τα ως άνω πρόσωπα τεκμαίρεται ότι έχει αποδεχθεί ή συμφωνεί να υπόκειται σε αυτούς τους κανόνες αντιντόπινγκ, συνομολογεί την αρμοδιότητα του Εθνικού Οργανισμού Αντιντόπινγκ για την εφαρμογή τους, καθώς και τη δικαιοδοσία των πειθαρχικών επιτροπών που καθορίζονται στα άρθρα 8 και 13, να εξετάζουν και να αποφασίζουν για τις υποθέσεις και τις εφέσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή του ή την εμπλοκή του στον αθλητισμό στην Ελλάδα.»

¹⁰ Mitten, M. J., Davis, T. A., Smith, R. C., & Berry, B. L. (2013). *Sports Law and Regulation: Cases, Materials, and Problems*. Aspen: Aspen Publishers, p. 102.

Σχήμα 1. Σχηματική αναπαράσταση της δομής της αθλητικής έννομης τάξης

2.2. Το αθλητικό «αυτοδιοίκητο» και τα όριά του

Το αθλητικό «αυτοδιοίκητο» συνίσταται στη θεσμοθετημένη ελευθερία των αθλητικών οργανισμών να καθορίζουν τη δομή και να εκλέγουν τη διοίκησή τους, απαλλαγμένοι από οποιαδήποτε εξωτερική επιρροή. Αποτελεί έκφραση της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και συνεταιριζέσθαι, η οποία κατοχυρώνεται σε διεθνή, ευρωπαϊκά και εθνικά νομοθετικά κείμενα, καθώς και στα συντάγματα της πλειοψηφίας των δημοκρατικών κρατών¹¹. Την ίδια στιγμή, ο Καταστατικός Χάρτης της ΔΟΕ καθιερώνει ως θεμελιώδη υποχρέωση των αθλητικών ομοσπονδιών τη διασφάλιση της θεσμικής τους ανεξαρτησίας έναντι του κράτους. Η παράβαση της εν λόγω υποχρέωσης, μάλιστα, οδηγεί στον αποκλεισμό της μη συμμορφούμενης οργάνωσης από το Ολυμπιακό Κίνημα.

Δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι το διεθνών διαστάσεων αθλητικό κίνημα, έχει αναχθεί σε χώρο ανάπτυξης βιοτικών σχέσεων, η ρύθμιση των οποίων δεν αφήνει πλέον αδιάφορο το θετό δίκαιο¹². Έτσι, το αθλητικό κατεστημένο απολαμβάνει, μεν, το προνόμιο

¹¹ Η ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιριζέσθαι κατοχυρώνεται στο άρθρ. 11 της ΕΣΔΑ, στο άρθρ.

12 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και στο άρθρ. 12 του ελληνικού καταστατικού χάρτη.

¹² Λατινόπουλος Θ. (2016) Ο Αθλητισμός στο Ελληνικό Σύνταγμα: Το Περιεχόμενο του Δικαιώματος και οι Περιορισμοί του, Διδακτορική Διατριβή.

της αυτορρύθμισης¹³, αλλά όσον αφορά στην αυτονομία, η εξουσία του περιορίζεται σε θέματα για τα οποία δεν υπάρχει έντονο κρατικό ενδιαφέρον ή καθήκον παρέμβασης και εκ των άνω ρύθμισής τους. Πράγματι, ο αθλητισμός ουδόλως εκφεύγει των διατάξεων αναγκαστικού δικαίου, οι οποίοι έχουν εκδοθεί με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και του δικαστηριακού ελέγχου των καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιων δικαστηρίων. Με απλά λόγια, η τήρηση των θεμελιωδών αρχών δικαίου, ο νόμος, τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των αθλητών αποτελούν το άκρο όριο της αθλητικής έννομης τάξης.

Ένα από τα κύρια σημεία συνδιαλλαγής – αλλά και τριβής – του θετικού δικαίου με την αθλητική έννομη τάξη, είναι ο αγώνας καταπολέμησης του ντόπινγκ. Η φαρμακοδιέγερση, ήτοι η χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων για την βελτίωση της αθλητικής απόδοσης, συνιστά μία από τις πλέον επίμονες προκλήσεις για την αθλητική – και όχι μόνο – κοινότητα. Πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο, ως θα αναλυθεί ευθύς κατωτέρω, υπονομεύει την αρχή του ανοικτού και δίκαιου ανταγωνισμού¹⁴ και απειλεί τη δημόσια υγεία¹⁵.

¹³ Σύμφωνα με το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Δικαστήριο (απόφαση του 1993 στην υπόθεση Gundel) «η εφαρμογή των κανόνων του παιχνιδιού [...] δεν προσφέρεται κατ' αρχήν για δικαστικό έλεγχο».

¹⁴ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2007) *Λευκή Βίβλος για τον Αθλητισμό*. COM(2007) 391 τελικό. Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου.

¹⁵ Hoberman, J. (2005). *Testosterone Dreams: Rejuvenation, Aphrodisia, Doping*. Berkeley: University of California Press, pp. 67-68.

Μέρος 2ο: ANTINTOΠΙΝΓΚ: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3. Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Η σύγχρονη ιστορία του ντόπινγκ¹⁶ είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανάπτυξη των επιστημών της βιολογίας, της ιατρικής και της φαρμακολογίας¹⁷. Τη δεκαετία του 1950, οι αμφεταμίνες, οι οποίες χρησιμοποιούνταν ευρέως από τους στρατιώτες κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, εισήχθησαν στον πρωταθλητισμό. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1967, η (κατά)χρήση των εν λόγω ουσιών, οδήγησε στο θάνατο του Βρετανού ποδηλάτη Tommy Simpson κατά την διεξαγωγή του Γύρου της Γαλλίας¹⁸. Το συγκεκριμένο περιστατικό προκάλεσε την επαγρύπνηση του κοινού σχετικά με τις συνέπειες του ντόπινγκ στον ανθρώπινο οργανισμό, καλλιέργησε κλίμα καχυποψίας μεταξύ των αθλητών και κινητοποίησε τη ΔΟΕ να λάβει πρωτοβουλίες για τον περιορισμό των σχετικών περιστατικών.

Το πρώτο βήμα για τη συστηματοποίηση του αγώνα κατά του ντόπινγκ ελήφθη εντός των ορίων της αθλητικής έννομης τάξης με την σύσταση της λεγόμενης Ιατρικής Επιτροπής της ΔΟΕ. Εντούτοις, το υψηλό κόστος σε ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους το οποίο απαιτούνταν για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια των απαραίτητων ελέγχων στους αθλητές, εμπόδισε την εδραίωση ενός αποτελεσματικού συστήματος. Σύντομα, η κατακόρυφη αύξηση των «κρουσμάτων» ντόπινγκ ανέδειξε τα υφέρποντα διαρθρωτικά

¹⁶ Η συστηματική καταπολέμηση του ντόπινγκ, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, αναπτύχθηκε μόλις τον 20^ο αιώνα. Υποστηρίζεται ευρέως ότι το ντόπινγκ είναι φαινόμενο τόσο παλιό όσο και ο ίδιος ο αθλητισμός, με ιστορικές αναφορές σε πρακτικές ενίσχυσης της απόδοσης να χρονολογούνται από την αρχαιότητα. Βλ. Müller, R. K., «History of Doping and Doping Control», σε Thieme, D. και Hemmersbach, P. (επιμ.), *Doping in Sports*, τόμος 195, Springer, 2010, σ. 2 (όπου εξηγείται ότι η χρήση φαρμάκων και ουσιών για την ενίσχυση της αθλητικών επιδόσεων χρονολογείται ήδη από τα τέλη του τρίτου αιώνα π.Χ.).

¹⁷ Εξ' ου και ο όρος «φαρμακοδιέγερση», ο οποίος, καίτοι χρησιμοποιείται ευρέως, δεν αποτυπώνει με ακρίβεια το περιεχόμενο της έννοιας «ντόπινγκ», αλλά θεωρείται υποσύνολο αυτής.

¹⁸ Hanstad, D. V., Smith, A., & Waddington, I. (2008). "The Establishment of the World Anti-Doping Agency." *International Review for the Sociology of Sport*, 43(3), p. 233.

προβλήματα και τις αδυναμίες των υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών. Η δυσπιστία του κοινού στην ικανότητα του αθλητικού κινήματος να ηγηθεί του παγκόσμιου αγώνα κατά της φαρμακοδιέγερσης κορυφώθηκε, αποκαλύπτοντας την αδυναμία του να ανακόψει την εκθετική τάση του φαινομένου με ίδια μέσα. Η φαρμακοδιέγερση είχε πλέον υπερβεί τα όρια του αθλητικού κινήματος, γεγονός το οποίο κατέστησε επιτακτική τη συνεργασία μεταξύ της αυτορρυθμιζόμενης αθλητικής έννομης τάξης και των κρατών¹⁹.

Η ανάγκη για αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου οδήγησε στη διαμόρφωση ενός πολυεπίπεδου και ετερογενούς ρυθμιστικού πλαισίου, το οποίο συγκροτείται, τόσο από εθνικές νομοθετικές διατάξεις, όσο και από κανονιστικές ρυθμίσεις της αθλητικής κοινότητας. Συνδυεστικός κρίκος των εν λόγω ρυθμιστικών πρωτοβουλιών και βασικό εργαλείο για την καταπολέμηση του ντόπινγκ αποτέλεσε – και αποτελεί – ο Παγκόσμιος Κώδικας Αντιντόπινγκ του WADA²⁰.

4. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

4.1. Διεθνής νομοθεσία

A. Η Σύμβαση κατά του Ντόπινγκ ETS No. 135 του Συμβουλίου της Ευρώπης

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση κατά του Ντόπινγκ ETS No. 135²¹ και το πρόσθετο πρωτόκολλο αυτής, συνθέτουν το πρώτο νομοθετικό κείμενο το οποίο αποσκοπεί στην καταπολέμηση του ντόπινγκ στον αθλητισμό²². Με τη συμμετοχή 52 συμβαλλόμενων μερών, η εν λόγω σύμβαση αποτυπώνει τη συλλογική πολιτική βούληση των κυβερνήσεων

¹⁹ Wagner, U. (2010). "Doping in Elite Sports: Systematic Perspectives and Future Directions." *International Review for the Sociology of Sport*, 45(2), pp. 230-250, at p. 240.

²⁰ Lauritzen, F., and Holden, G. (2023). Intelligence-based doping control planning improves testing effectiveness: perspectives from a national anti-doping organisation. *Drug Test. Anal.* 15, 506–515. doi:10.1002/dta.3435

²¹ Συμβούλιο της Ευρώπης (1989) Σύμβαση κατά του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό *ETS No. 135*. Διαθέσιμο σε: [CETS 135 - Anti-Doping Convention](#) 16 Νοεμβρίου 1989

²² Ήδη από την δεκαετία του 1960, το Συμβούλιο της Ευρώπης υιοθετούσε μη δεσμευτικά ψηφίσματα, τα οποία είχαν ως σκοπό την καταπολέμηση του ντόπινγκ. Η εν λόγω Σύμβαση αποτέλεσε το πρώτο νομοθετικό κείμενο με σκοπό την καταπολέμηση της χρήσης απαγορευμένων ουσιών, το οποίο στη συνέχεια συμπληρώθηκε με πρόσθετα πρωτόκολλα.

για ενεργή και συντονισμένη δράση κατά της φαρμακοδιέγερσης, μέσω της υιοθέτησης αποτρεπτικών, αλλά και κατασταλτικών νομοθετικών και διοικητικών μέτρων.

Για την παρακολούθηση της εφαρμογής της εν θέματι Σύμβασης έχουν συσταθεί δύο βασικές επιτροπές με διαφορετικές, αλλά συμπληρωματικές αρμοδιότητες. Η πρώτη χρονολογικά, η Ομάδα Παρακολούθησης της Σύμβασης T-DO²³, αποτελείται από εκπροσώπους των συμβαλλόμενων κρατών και των φορέων του αθλητικού κινήματος. Αποστολή της είναι η παροχή κατευθύνσεων στα κράτη τα οποία την έχουν κυρώσει, για την βελτίωση των σχετικών εθνικών νόμων.

Η δεύτερη είναι η ad hoc Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον Παγκόσμιο Οργανισμό κατά της Φαρμακοδιέγερσης²⁴, η οποία ιδρύθηκε το 2003, ήτοι το έτος υιοθέτησης του Κώδικα. Αρμοδιότητά της είναι ο συντονισμός των ευρωπαϊκών χωρών και η εκπροσώπησή τους ενώπιον του WADA, με σκοπό να διασφαλιστεί ότι οι εκπεφρασμένες θέσεις τους λαμβάνονται υπόψη κατά την σύνταξη του Κώδικα.

B. Η Παγκόσμια Σύμβαση Καταπολέμησης του Ντόпинγκ της UNESCO

Η υιοθέτηση της Σύμβασης κατά του Ντόпинγκ του Συμβουλίου της Ευρώπης (1989)²⁵, η καθολική αποδοχή του Κώδικα και η οιονεί νομολογία του ΔΑΔ, ώθησε τους υπουργούς και τους εκπροσώπους 103 κρατών να αναγνωρίσουν «την επιτακτική ανάγκη για συντονισμό των προσπαθειών καταπολέμησης του ντόпинγκ σε διεθνές επίπεδο, μέσω της εναρμόνισης των ακολουθούμενων πρακτικών και πολιτικών²⁶». Έτσι, εν έτει 2005, τα κράτη μέλη της UNESCO

²³ Συμβούλιο της Ευρώπης, Ρόλοι και υποχρεώσεις της Ομάδας Παρακολούθησης της Σύμβασης. Διαθέσιμο σε: [The Monitoring Group of the Anti-Doping Convention \(T-DO\) - Sport](#)

²⁴ Συμβούλιο της Ευρώπης (2023). *Ad hoc Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον Παγκόσμιο Οργανισμό κατά της Φαρμακοδιέγερσης* (CAHAMA). [Ad hoc European Committee for the World Anti-Doping Agency \(CAHAMA\) - Sport](#), Ευρωπαϊκή Ένωση (2023). *Πυθμίσεις σχετικά με την εκπροσώπηση των κρατών μελών της ΕΕ στο διοικητικό συμβούλιο του WADA*. Διαθέσιμο στο: [C_2023185EL.01002901.xml](#)

²⁵ Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (UNESCO) (2005) Παγκόσμια Σύμβαση κατά του Ντόпинγκ στον Αθλητισμό. Διαθέσιμο σε: [unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000142594](#)

²⁶ UNESCO (2003). *Follow-up to the Round Table of Ministers and Senior Officials Responsible for Physical Education and Sport: preliminary study of the technical and legal aspects of an international anti-doping convention*

υπέγραψαν την Παγκόσμια Σύμβαση κατά του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό²⁷. Αξίζει, μάλιστα, να σημειωθεί ότι η εν λόγω σύμβαση θεωρείται η πιο επιτυχημένη στην ιστορία της UNESCO, γεγονός που αποδεικνύεται, αφενός από την ταχύτητα υιοθέτησής της, και, αφετέρου, από τον αριθμό των κρατών τα οποία την έχουν υπογράψει και κυρώσει²⁸.

Η εν λόγω σύμβαση αναγόρευσε τον WADA ως το κατεξοχήν αρμόδιο όργανο για τη χάραξη και τον συντονισμό της παγκόσμιας πολιτικής κατά της φαρμακοδιέγερσης και «νομιμοποίησε» τον Κώδικα, ο οποίος ανήχθη εμμέσως σε ρυθμιστή των εθνικών νομοθεσιών αντιντόπινγκ, παρά την έλλειψη άμεσης και οριζόντιας ισχύος των διατάξεών του²⁹. Και τούτο, διότι, με βάση το άρθρο 4 αυτής, τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των σκοπών του Κώδικα.

4.2. Ενωσιακή προσέγγιση

Σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 165 της ΣΛΕΕ³⁰ και την αρχή της επικουρικότητας, η Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλλει στην προώθηση του αθλητισμού όταν ο τελευταίος οράται ως

in sport. 32 C/50. Γενική Διάσκεψη UNESCO, 32η σύνοδος, 2003. Διαθέσιμο στο: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000130797>

²⁷ Η εν λόγω διεθνής σύμβαση υιοθετήθηκε στις 19 Οκτωβρίου 2005 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2007.

²⁸ Η Διεθνής Σύμβαση της UNESCO έχει υπογραφεί συνολικά από 192 κράτη.

²⁹ Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η επιλογή της φύσης των μέτρων τα οποία θα υιοθετηθούν εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών. Εντούτοις, αυτή η ευελιξία μπορεί να αποτελέσει τροχοπέδη για την επίτευξη μιας ενιαίας, διακρατικής προσέγγισης στο ζήτημα της καταπολέμησης του ντόπινγκ. Από την άλλη πλευρά, όμως, η τυχόν επιβολή της υποχρέωσης στις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν ένα κείμενο, το οποίο αφενός επικαιροποιείται σε τακτική βάση και αφετέρου αποτελεί προϊόν ιδιωτικής πρωτοβουλίας, δεν θα ήταν θεμιτή. Τούτο θα περιορίζε υπέρμετρα την εδαφική κυριαρχία των κρατών στη διαμόρφωση πολιτικών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προτεραιότητές τους — ακόμη και αν, στην πράξη, τα περισσότερα κράτη εισάγουν νόμο με τον οποίο μεταφέρουν στην εθνική έννομη τάξη τους τις διατάξεις του Κώδικα.

³⁰ Σύμφωνα με το Άρθρο 165 ΣΛΕΕ: «1. [...] Η Ένωση συμβάλλει στην προώθηση των ευρωπαϊκών επιδιώξεων στον χώρο του αθλητισμού, λαμβάνοντας υπόψη παράλληλα τις ιδιαιτερότητές του, τις δομές του που βασίζονται στον εθελοντισμό καθώς και τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό του ρόλο. 2. Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο: [...] - να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση του αθλητισμού, προάγοντας τη δικαιοσύνη και τον ανοιχτό χαρακτήρα των αθλητικών αναμετρήσεων και τη συνεργασία

εκπαιδευτική, πολιτισμική και κοινωνική δραστηριότητα, εκδίδοντας γνωμοδοτήσεις, επιστημονικές έρευνες και μη δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές για τον συντονισμό των δράσεων των κρατών-μελών. Με άλλα λόγια, η ΕΕ και τα όργανα αυτής δεν διαθέτουν την δοτή αρμοδιότητα υιοθέτησης δεσμευτικών κανόνων δικαίου με σκοπό την εναρμόνιση των εθνικών «αθλητικών» νομοθεσιών των κρατών – μελών, ούτε εμφορούνται της εξουσίας να παρακάμπτουν τους συντελεστές της αθλητικής έννομης τάξης σε ζητήματα στα οποία έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα, όπως ο καθορισμός των «όρων του παιχνιδιού».

4.2.1. Το οικονομικό κριτήριο και η αμφισβήτησή του

Και ενώ ο λεγόμενος ερασιτεχνικός αθλητισμός παραμένει εκτός του πεδίου εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, η κατάσταση διαφοροποιείται όταν η αθλητική δραστηριότητα παύει να έχει αποκλειστικά κοινωνικό χαρακτήρα και λειτουργεί υπό όρους οικονομικής αγοράς. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «ο αθλητισμός εμπίπτει στο *ratione materiae* πεδίο εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ στον βαθμό που συνιστά οικονομική δραστηριότητα». Με άλλα λόγια, το αρμόδιο για την ερμηνεία του ενωσιακού δικαίου όργανο, ήτοι το ΔΕΕ, προκειμένου να εγκαθιδρύσει τη δικαιοδοσία του επί των σχετικών υποθέσεων, εφαρμόζει το κριτήριο της «οικονομικής δραστηριότητας» και κρίνει ουσία βάσιμες τις προσφυγές και τα προδικαστικά ερωτήματα τα οποία υποβάλλονται σε αυτό, όταν διαπιστώνεται ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις επηρεάζουν καθ' οποιονδήποτε τρόπο τα οικονομικά συμφέροντα των φυσικών και νομικών προσώπων στα οποία αφορούν³¹.

μεταξύ των αρμόδιων για τον αθλητισμό φορέων, καθώς και προστατεύοντας τη σωματική και ηθική ακεραιότητα των αθλητών, ιδίως των νεότερων μεταξύ τους. [...] 4. Προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου: - το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και με την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζουν δράσεις ενθάρρυνσης, χωρίς να εναρμονίζουν τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών, - το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, διατυπώνει συστάσεις.»

³¹ Βενιζέλος, Ε. (2015) Αθλητισμός και Κράτος Δικαίου. Διαθέσιμο σε: [Athlitismos kai kratos dikaiou.pdf](http://Athlitismos_kai_kratos_dikaiou.pdf)

Απόφαση - ορόσημο αποτέλεσε η κρίση του Δικαστηρίου επί της υπόθεσης Bosman³², όπου εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το κριτήριο της οικονομικής δραστηριότητας. Μεταγενέστερες αποφάσεις, μεταξύ των οποίων και η απόφαση του ΔΕΕ στην πρόσφατη υπόθεση Diarra³³, επιβεβαίωσαν τη σύνδεση του αθλητισμού με τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς, αναγνωρίζοντας τη διττή φύση του, ως κοινωνική και συνάμα οικονομική δραστηριότητα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η υπόθεση Deliège³⁴, στην οποία το Δικαστήριο επεσήμανε ότι ο αθλητισμός δεν συνιστά απλώς περιστασιακή δραστηριότητα, αλλά μορφή πραγματικής και ουσιαστικής απασχόλησης για τους αθλητές υψηλού επιπέδου. Επιπλέον, αναγνώρισε ότι μεταξύ κάθε αθλητικής ομοσπονδίας και των αθλητών οι οποίοι υπάγονται σε αυτή διαμορφώνεται μια σχέση εξάρτησης, η οποία παρουσιάζει ομοιότητες με τη σχέση η οποία αναπτύσσεται μεταξύ εργαζομένου και εργοδότη.

Η ολοένα αυξανόμενη εμπορευματοποίηση του αθλητισμού έχει καταστήσει δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής του διάστασης³⁵. Εξ αυτού του λόγου, το ως άνω κριτήριο παρουσιάζει σημαντικούς περιορισμούς ως προς την επάρκειά του να καθορίζει την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου στον αθλητισμό³⁶. Πράγματι, ο αθλητισμός δεν μπορεί πλέον να ιδωθεί αποκομμένος από την οικονομική του

³² Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), 1974. Walrave και Koch κατά Association Union Cycliste Internationale, υπόθεση C-36/74, ECLI:EU:C:1974:140, [1974] ECR 1405, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), 1995. Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL κατά Jean-Marc Bosman, υπόθεση C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463, [1995] ECR I-4921, όπου το Δικαστήριο απεφάνθη ότι ο επαγγελματικός αθλητισμός αποτελεί οικονομική δραστηριότητα, η άσκηση της οποίας δεν πρέπει να εμποδίζεται από τους κανόνες των ομοσπονδιών ποδοσφαίρου που διέπουν τη μετεγγραφή παικτών.

³³ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), 2024. Fédération internationale de football association (FIFA) κατά BZ, υπόθεση C-650/22.

³⁴ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), 2000. Christelle Deliège κατά Ligue Francophone de Judo et Disciplines Associées ASBL, Fédération Belge de Judo ASBL και άλλοι, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-51/96 & C-191/97, ECLI:EU:C:2000:199, [2000] ECR I-2549.

³⁵ Στράτος, Γ. (2014) *Ευρωπαϊκή Αθλητική Αγορά: Θεωρία και Νομολογία*. [researchgate.net] Διαθέσιμο: [\(PDF\) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ Θεωρία & Νομολογία](#)

³⁶ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2013) 'Πολιτική Αθλητισμού'. Διαθέσιμο στο: [Αθλητισμός](#)

πτυχή, καθότι τα σχετικά μεγέθη τα οποία διακινούνται στην «αθλητική αγορά», κάθε άλλο παρά αμελητέα είναι· η κατηγοριοποίηση των κανόνων δικαίου με βάση τον οικονομικό τους αντίκτυπο, καθίσταται, ιδίως με την πάροδο του χρόνου, ολοένα και πιο δυσχερής.

Η αμφισβήτηση του οικονομικού κριτηρίου, ωστόσο, ενέχει τον κίνδυνο αθέμιτης διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου και, συνακόλουθα, την υπέρμετρη ρυθμιστική παρέμβαση σε έναν τομέα ο οποίος, παρά τη σύνδεσή του με την οικονομία, διατηρεί ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και απολαμβάνει ένα σημαντικό βαθμό θεσμικής αυτονομίας. Ως εκ τούτου, η εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου στον αθλητισμό πρέπει να αξιολογείται *in concreto*, κατόπιν συνεκτίμησης του συνόλου των πραγματικών περιστατικών έκαστης υπόθεσης από το Δικαστήριο, ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα δικαστικού ακτιβισμού και να διασφαλίζεται ο σεβασμός της ιδιαιτερότητάς του αθλητισμού ως κοινωνικού και πολιτιστικού θεσμού.

4.2.2. Το αντιντόπινγκ ως πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου

Πλείστες εκ των εξουσιών οι οποίες έχουν εκχωρηθεί στον WADA αποτελούν πεδίο ενωσιακής αρμοδιότητας· επικουρικής, όπως ο αθλητισμός, συντρέχουσας, όπως η δημόσια υγεία και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία, αλλά και αποκλειστικής, όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Ένωσης και το δίκαιο του ανταγωνισμού. Προς επίρρωση τούτου, το ΔΕΕ στην υπόθεση *Meca-Medina and Majcen v Commission*³⁷, απεφάνθη ότι πειθαρχικές κυρώσεις τις οποίες επισύρει η παραβίαση εθνικής νομοθεσίας αντιντόπινγκ, έχουν άμεσες συνέπειες στην επαγγελματική σταδιοδρομία των αθλητών, καθότι επηρεάζουν την πρόσβασή τους στην αθλητική αγορά εργασίας και τη δυνατότητα άσκησης του επαγγέλματός τους.

Παρά τη σαφή σύνδεση του αντιντόπινγκ με διάφορους τομείς ενωσιακής αρμοδιότητας, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει προχωρήσει στην υιοθέτηση δεσμευτικών νομοθετικών πράξεων³⁸ για την εναρμόνιση των σχετικών εθνικών νόμων και των

³⁷ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), 2006, *Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, Υπόθεση C-519/04 P.

³⁸ Ε. Βενιζέλος (2015) *Ευρωπαϊκή Πολιτική σε Θέματα Αθλητισμού: Οι Εξελίξεις μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*.

πολιτικών των αυτορρυθμιζόμενων αθλητικών οργανισμών³⁹. Εντούτοις, η δημιουργία ενός κοινού συστήματος κανόνων, θα ενίσχυε τον συντονισμό των κρατών-μελών και θα υπερέβαινε τις προκλήσεις, οι οποίες αναφύονται λόγω της κατακερματισμένης και ανομοιογενούς αντιμετώπισης του φαινομένου σε ενωσιακό επίπεδο.

4.3. Εθνική νομοθεσία

Η κατοχύρωση του αθλητισμού στο 16, παράγραφος 9 του Συντάγματος ως κοινωνικό – και κατά μερίδα της θεωρίας και ατομικό – δικαίωμα, συνεπάγεται την υποχρέωση του κράτους να ασκεί την ανώτατη⁴⁰ εποπτεία αυτού, καθώς και να λαμβάνει τα απαραίτητα θετικά και αρνητικά μέτρα για την προστασία, την προαγωγή και την χρηματοδότησή του⁴¹. Περαιτέρω, η Ελλάδα έχει επικυρώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση κατά του Ντόπινγκ του Συμβουλίου της Ευρώπης με τον Νόμο 2371/1996 και τη Σύμβαση της UNESCO κατά του Ντόπινγκ, με τον Νόμο 3516/2006. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 28 του εθνικού καταστατικού χάρτη της χώρας, τούτες περιβλήθηκαν με υπερνομοθετική ισχύ.

Συμπληρωματικά προς τα ως άνω νομοθετήματα, ο Νόμος 4827/2021, ως ισχύει, ρυθμίζει την καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης σε εθνικό επίπεδο⁴² και προβλέπει ότι

³⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) *Δράσεις της ΕΕ για την Καταπολέμηση του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό*. [eur-lex.europa.eu] Διαθέσιμο: [Δράσεις της ΕΕ για την καταπολέμηση του ντόπινγκ στον αθλητισμό | EUR-Lex](#)

⁴⁰ Η χρήση του όρου ανώτατη δηλώνει «(...) τη μειωμένη ένταση του κατασταλτικού ελέγχου νομιμότητας της διοίκησης επί των πράξεων των αθλητικών αρχών, οι οποίες μπορούν να είναι-και είναι τις περισσότερες φορές- διοικήσεις νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου.»

⁴¹ Υπάρχει και η άποψη ότι κατοχυρώνεται αποκλειστικά ο ερασιτεχνικός αθλητισμός.

⁴² Ο όρος «ντόπινγκ» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στον νόμο 3057/2002. Ο προγενέστερος νόμος 1646/1986 χρησιμοποιούσε τον όρο «φαρμακοδιέγερση». Στην Εισηγητική Έκθεση του νόμου 3057/2002 αναφέρεται ότι «προτιμήθηκε ο όρος “ντόπινγκ” αντί της ελληνικής λέξης “φαρμακοδιέγερση”, που χρησιμοποιεί ο πιο πάνω νόμος 1646/1986, γιατί ο όρος ντόπινγκ είναι ευρύτερος, αλλά και χρησιμοποιείται στη νομοθεσία όλων των χωρών. Με τη λέξη φαρμακοδιέγερση νοείται μόνο η χορήγηση ή η χρήση απαγορευμένων ουσιών, ενώ με το ντόπινγκ νοείται η χορήγηση σε αθλητή ή η λήψη από αυτόν απαγορευμένης ουσίας, αλλά επιπλέον και η εφαρμογή σε αυτόν απαγορευμένης μεθόδου».

το ντόπινγκ αποτελεί ταυτόχρονα πειθαρχικό παράπτωμα και ποινικό αδίκημα⁴³. Ο συντονισμός των εθνικών προσπάθειών κατά του ντόπινγκ ανατίθεται στον Εθνικό Οργανισμό Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (ΕΟΚΑΝ)⁴⁴. Όσον αφορά στο πειθαρχικό τμήμα του οικείου νόμου και τη διαδικασία διενέργειας των σχετικών ελέγχων εφαρμόζονται κατ' ουσίαν οι διατάξεις του Κώδικα, οι οποίες ενσωματώνονται στην εγχώρια έννομη τάξη με ελάχιστες τροποποιήσεις.

⁴³ Προστατευόμενα αγαθά είναι η γνησιότητα των αποτελεσμάτων των αγώνων και της αθλητικής προσπάθειας («fair play»), και η υγεία των αθλητών.

⁴⁴ Αξιοσημείωτο είναι ότι ο ΕΟΚΑΝ, ο οποίος αρχικά είχε συσταθεί ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου υπό την επωνυμία ΕΣΚΑΝ, αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, υπό το καθεστώς του ως άνω νόμου, με την μεταβολή αυτή να αποσκοπεί στη διασφάλιση ενός επαρκούς – σύμφωνα με τον WADA – βαθμού ανεξαρτησίας από το κράτος. Βλ. Ομάδα Παρακολούθησης T-DO (2017), Έκθεση αξιολόγησης της Ελλάδας, όπου αναφέρεται ότι «Η ύπαρξη του ΕΣΚΑΝ ως τμήματος του Ελληνικού Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, θολώνει τη διάκριση μεταξύ Κυβέρνησης και Εθνικού Οργανισμού Αντιντόπινγκ και κινδυνεύει να δημιουργήσει την αντίληψη ότι ο Εθνικός Οργανισμός Αντιντόπινγκ δεν είναι πλήρως ανεξάρτητος όσον αφορά στη λήψη επιχειρησιακών αποφάσεων.».

5. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

5.1. Η “lex anti-doping”

Για τους σκοπούς της ανά χείρας μελέτης και προς διάκριση των νομοθετικών πρωτοβουλιών που υιοθετούνται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, εισάγεται ο όρος «lex anti-doping⁴⁵», με σκοπό την περιγραφή του ιδιότυπου ρυθμιστικού πλαισίου το οποίο διέπει τον διεθνή – και ταυτόχρονα ανεθνικό – αγώνα κατά της φαρμακοδιέγερσης.

Ο Παγκόσμιος Κώδικας Αντιντόπινγκ αποτελεί τον καταστατικό χάρτη της lex anti-doping και, σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ⁴⁶, πραγματική πηγή δικαίου. Συνιστά προϊόν διαβούλευσης μεταξύ, αφενός, των κρατών τα οποία έχουν προσχωρήσει στην Σύμβαση της UNESCO και, αφετέρου, των αθλητικών οργανισμών οι οποίοι ανήκουν στην αθλητική έννομη τάξη. Η «υβριδική» νομική φύση του Κώδικα⁴⁷, τον καθιστά την πλέον

⁴⁵ Ο όρος “αντιντόπινγκ” (anti-doping) είναι νεολογισμός και δεν έχει λατινική προέλευση, καθώς χρησιμοποιείται για να περιγράψει το ομώνυμο σύγχρονο αθλητικό φαινόμενο. Ο όρος lex anti-doping εμπνέεται αφενός από την lex sportiva και αφετέρου από την lex mercatoria, η οποία εδράζεται στη συναίνεση των συμβαλλομένων μερών, διασφαλίζοντας την εναρμόνιση των συμφερόντων τους

⁴⁶ Casini, L., 2011. *The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport*. *International Sports Law Journal*, [online] Available at: <https://irpa.eu/publications/>.

⁴⁷ Η μη δεσμευτική φύση της lex anti-doping συνεπάγεται ότι, παρά την ευρεία αποδοχή της, είναι δυνατές – και σε ορισμένες περιπτώσεις αναμενόμενες – αποκλίσεις από τους κανόνες της. Παραβίαση των διατάξεών της, ωστόσο, συνεπάγεται την αποβολή του μη συμμορφούμενου οργανισμού από την ΔΟΕ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν μεγάλες αμερικάνικες αθλητικές ενώσεις, όπως το NBA (National Basketball Association), το NFL (National Football League) και το MLB (Major League Baseball). Οι τελευταίες δεν έχουν προσχωρήσει στον Κώδικα και έχουν αναπτύξει αυτόνομες πολιτικές αντιντόπινγκ, γεγονός που καταδεικνύει τη τη σημασία της εκούσιας συμμόρφωσης των αθλητικών φορέων προς αυτόν.

Οι πολιτικές των ως άνω αθλητικών φορέων διαφοροποιούνται ουσιαστικά από το ρυθμιστικό πλαίσιο του Κώδικα στα εξής σημεία: 1. καθορίζονται από τις ίδιες τις ενώσεις σε συνεργασία με τους αθλητές και στοχεύουν στην καταπολέμηση ουσιών ενίσχυσης της απόδοσης, εξαιρώντας πολλές κατηγορίες ουσιών που καλύπτει ο Κώδικας, όπως τα διουρητικά και τα ναρκωτικά και 2. οι έλεγχοι των αθλητών διενεργούνται από εσωτερικές επιτροπές και όχι από ανεξάρτητα σώματα, όπως ο WADA. Βλ. Pielke, R., 2016. *The Edge: The War Against Cheating and Corruption in the Cutthroat World of Elite Sports*. New York: Roaring Forties Press.

κατάλληλη ρυθμιστική επιλογή για την αντιμετώπιση ενός φαινομένου το οποίο μεταβάλλεται με ταχείς ρυθμούς και επιτρέπει στον μηχανισμό αντιντόπινγκ να ανταποκρίνεται άμεσα και αποτελεσματικά στις αναφύομενες προκλήσεις. Πράγματι, η δυνατότητα τακτικής επικαιροποίησης των διατάξεών του, χωρίς τις καθυστερήσεις τις οποίες συνεπάγονται οι διακρατικές διαπραγματεύσεις, διασφαλίζει ότι οι μέθοδοι καταπολέμησης του ντόπινγκ δεν υστερούν έναντι των εξελίξεων στο χώρο της φαρμακολογίας και της βιοτεχνολογίας.

Η lex anti-doping συγκροτεί μια «συμβατική έννομη τάξη», επικεφαλής της οποίας είναι ο WADA, ως ο αρμόδιος φορέας για τον σχεδιασμό και τον συντονισμό του διεθνούς αγώνα κατά της φαρμακοδιέγερσης. Ο WADA, λοιπόν, ενεργώντας ως *de facto* νομοθέτης, συντάσσει και εκδίδει τον Κώδικα, εν είδει συντάγματος, και κατ' εξουσιοδότηση του τελευταίου, τα Διεθνή Πρότυπα⁴⁸, με ισχύ τυπικού νόμου. Η ερμηνεία και εφαρμογή του περιγραφέντος πλαισίου υποστηρίζεται περαιτέρω από τις Κατευθυντήριες Οδηγίες, οι οποίες, αν και μη δεσμευτικές, αποτελούν αρωγό για τους εφαρμοστές του εν θέματι οιονεί δικαίου πλαισίου.⁴⁹

Όσον αφορά στην επιβολή των προβλεπόμενων πειθαρχικών κυρώσεων και την σύσταση του δικαιοδοτικού μηχανισμού της lex anti-doping, τούτη ακολουθεί το πρότυπο της αθλητικής έννομης τάξης. Βασίζεται στο θεσμό της υποχρεωτικής διαιτησίας και συντίθεται από εξειδικευμένες ανεξάρτητες και αμερόληπτες πειθαρχικές επιτροπές, δευτεροβάθμια εθνικά δικαστήρια και το αρμόδιο ειδικό τμήμα του ΔΑΔ, το οποίο εκδίδει την «τελεσίδικη» απόφαση επί των σχετικών υποθέσεων.

Παρά τη στενή σύνδεση μεταξύ της lex anti-doping και της lex sportiva, οι δύο έννοιες διακρίνονται μεταξύ τους. Ειδικότερα, η lex sportiva ρυθμίζει ζητήματα τα οποία αφορούν στον αθλητισμό εν στενεί εννοία και ως εκ τούτου δεν αφορούν – στην πλειοψηφία τους – το θετό δίκαιο, όπως, επί παραδείγματι, η οργάνωση και η διεξαγωγή αγώνων και ο καθορισμός των όρων του παιχνιδιού. Απ' την άλλη, η lex anti-doping εστιάζεται αποκλειστικά στην

⁴⁸ Τα κείμενα αυτά εστιάζουν σε ειδικότερες πτυχές του αγώνα κατά του ντόπινγκ, διευκολύνοντας την ομοιόμορφη εφαρμογή του Κώδικα.

⁴⁹ Παγκόσμιος Οργανισμός Αντιντόπινγκ (WADA), 2021, Παγκόσμιος Κώδικας Αντιντόπινγκ. Διαθέσιμο σε: <https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/world-anti-doping-code>.

πρόληψη, την ανίχνευση και την καταστολή της φαρμακοδιέγερσης. Με άλλα λόγια, ρυθμίζει ζητήματα στα οποία η κρατική παρέμβαση είναι όχι μόνο υπαρκτή, αλλά και αναγκαία.

Στο *ratione personae* πεδίο εφαρμογής της *lex anti-doping* υπάγονται οι αθλητές⁵⁰ και οι οργανισμοί αντιντόπινγκ, ήτοι οι ομοσπονδίες όλων των βαθμίδων, οι εθνικοί και περιφερειακοί οργανισμοί αντιντόπινγκ, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για τη διενέργεια ελέγχων, τα διαπιστευμένα εργαστήρια ανάλυσης βιολογικών δειγμάτων και οι διοργανωτές μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων. Θα μπορούσε, μάλιστα, να παρατηρηθεί ότι η υποχρέωση των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών να συμμορφώνονται προς τις διατάξεις του Κώδικα, παρά το γεγονός ότι υπό το πρίσμα της *lex sportiva* λειτουργούν ως *de facto* νομοθέτες, ενισχύει την άποψη ότι η *lex anti-doping* συνιστά μία αυτοτελή έννομη τάξη.

⁵⁰ Η πλειοψηφία των διατάξεων αφορά στους επαγγελματίες αθλητές, οι οποίοι αγωνίζονται σε διεθνείς αγώνες.

Σχήμα 2. Το νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο καταπολέμησης του ντόπινγκ.

	Lex anti-doping	Θετικό Δίκαιο
Διεθνές έρεισμα	Κώδικας & Διεθνή Πρότυπα του WADA	Διεθνείς συμβάσεις κατά του ντόπινγκ: - του Συμβουλίου της Ευρώπης - της UNESCO
Υπογράφοντα μέρη	Οργανισμοί Αντιντόπινγκ (ενδεικτικά): - Διεθνείς Ομοσπονδίες, - Εθνικοί οργανισμοί καταπολέμησης του ντόπινγκ - Διοργανωτές Μεγάλων Εκδηλώσεων	Κράτη
Εθνικό έρεισμα	Κανονισμοί & καταστατικά οργανισμών αντιντόπινγκ	Εθνική νομοθεσία
Δικαιοδοτικά όργανα	- Πειθαρχικές επιτροπές - Διαιτητικά δικαστήρια	Εθνικά Δικαστήρια
Κυρώσεις	Πειθαρχικές: - Απώλεια δικαιώματος συμμετοχής σε αγώνες - Απαγόρευση επαγγελματικής ενασχόλησης με το άθλημα - Ανάκληση μεταλλίων και χρηματικών επάθλων	Ποινικές: - Χρηματική ποινή, - Φυλάκιση.

5.2. Ο ρόλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ

Στον απόηχο του σκανδάλου Festina (1998)⁵¹, το οποίο συντάραξε συθέμελα την αθλητική έννομη τάξη και εν όψει της εκθετικής αύξησης των περιστατικών ντόπινγκ σε όλα τα αθλήματα, η ΔΟΕ αναγνώρισε ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου προϋποθέτει τη σύμπραξη της αθλητικής κοινότητας και των κρατών⁵². Έτσι, με πρωτοβουλία της τελευταίας και με τη συνεργασία, αλλά και την ισότιμη οικονομική συνεισφορά κυβερνήσεων και αθλητικών φορέων, ιδρύθηκε ο WADA⁵³, μία ανεξάρτητη, διακυβερνητική οντότητα⁵⁴ με έδρα στην Ελβετία και κεντρικά γραφεία στο Μόντρεαλ του Καναδά⁵⁵.

Ο WADA αποτελεί έναν «υβριδικό» οργανισμό, δημόσιο και συνάμα κρατικό. Η πρωτοφανής για τα δεδομένα του ανεθνικού αθλητικού κινήματος συνεργασία του με κρατικούς φορείς, καταδεικνύει την ένταση και την έκταση ενός φαινομένου, το οποίο

⁵¹ Έξι μέλη της ομάδας Festina και επτά ακόμη ομάδες αποβλήθηκαν από τον Γύρο της Γαλλίας, , σε ένα περιστατικό που εξελίχθηκε στο μεγαλύτερο σκάνδαλο ντόπινγκ στην ιστορία της ποδηλασίας. Η υπόθεση ξεκίνησε όταν ο Willy Voet, συνοδός της ομάδας Festina, συνελήφθη κοντά στα σύνορα Γαλλίας-Βελγίου, έχοντας στην κατοχή του απαγορευμένες ουσίες, όπως αναβολικά στεροειδή και ερυθροποιητίνη (EPO), οι οποίες προορίζονταν για τους αθλητές. Οι σχετικές έρευνες που ακολούθησαν, αποκάλυψαν ένα μεγάλης κλίμακας, οργανωμένο κύκλωμα διακίνησης ουσιών ντόπινγκ. ο περιστατικό αυτό κατέδειξε ότι οι κρατικές αρχές — και συγκεκριμένα οι γαλλικές — ήταν πρόθυμες να αναλάβουν δράση και να παρέμβουν ενεργά στην καταπολέμηση του φαινομένου στον χώρο του αθλητισμού.

⁵² Ritchie, I., & Jackson, G. (2014). Politics and 'shock': Reactionary anti-doping policy objectives in Canadian and international sport. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 6(2), 195-212. Διαθέσιμο σε: <https://doi.org/10.1080/19406940.2013.773358>

⁵³ Νάσκου-Περράκη Π. - Παναγιωτόπουλου Δ. (1993) Κείμενα Διεθνούς Πρακτικής, Αθλητισμός και Φυσική Αγωγή, Τόμος 8, σελ. 171

⁵⁴ Ο WADA έχει συσταθεί ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός και ειδικότερα ως ίδρυμα σύμφωνα με το ελβετικό δίκαιο.

⁵⁵ Η στέγαση των κεντρικών γραφείων του WADA στο Μόντρεαλ έχει στρατηγική σημασία, καθώς εξασφαλίζει σε αυτόν την αναγκαία «απόσταση» από το αθλητικό κίνημα. Πράγματι, η Λοζάνη φιλοξενεί ήδη την ΔΟΕ και πολλές διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες, γεγονός το οποίο θα ήγειρε ανησυχίες σχετικά με την ανεξαρτησία του WADA από τους αθλητικούς φορείς.

απειλεί να «σκοτώσει» τον αθλητισμό, με την ίδια βεβαιότητα που σκοτώνει τους αθλητές⁵⁶. Και τούτο, διότι το αντιντόπινγκ απαιτεί διασυνοριακή, διακρατική και διεπιστημονική συνεργασία και την επιστράτευση όλων των διαθέσιμων πόρων, τεχνογνωσίας, εξοπλισμού, ανθρωπίνου δυναμικού, πηγών και μέσων πληροφόρησης⁵⁷.

Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας, ο WADA συνεργάζεται στενά με τη ΔΟΕ και τη Διεθνή Παραολυμπιακή Επιτροπή, τις ομοσπονδίες όλων των βαθμίδων, τις εθνικές αρχές αντιντόπινγκ και τα διαπιστευμένα εργαστήρια ελέγχου βιολογικών δειγμάτων για τον εντοπισμό απαγορευμένων ουσιών στον οργανισμό των αθλητών⁵⁸. Παράλληλα, ο WADA συμπράττει με διεθνείς διωκτικές αρχές, όπως η Interpol και η Europol, με σκοπό την εξάρθρωση εγκληματικών δικτύων τα οποία διακινούν παράνομες ουσίες.

5.3. Ο Παγκόσμιος Κώδικας Αντιντόπινγκ

Στην 2η Παγκόσμια Διάσκεψη για το Ντόπινγκ στον Αθλητισμό (2003), ο WADA παρουσίασε στους αθλητικούς και κρατικούς φορείς τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ⁵⁹, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή την 1^η Ιανουαρίου 2004 και έκτοτε επικαιροποιείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Η κινητοποίηση όλων των παραγόντων υπήρξε ταχύτατη και η αποδοχή του κειμένου καθολική· περισσότεροι από 650 αθλητικοί οργανισμοί υιοθέτησαν τον Κώδικα στο σύνολό του, ενσωματώνοντάς τον στα καταστατικά και τους εσωτερικούς

⁵⁶ Chappelet, J., & Van Luijk, N. (2018). The institutional governance of global hybrid bodies: The case of the World Anti-Doping Agency. In A. B. Savignon, L. Gnan, A. Hinna, & F. Monteduro (Eds.), *Hybridity in the Governance and Delivery of Public Services. Studies in Public and Non-Profit Governance* (Vol. 7, pp. 167–191). Bingley: Emerald Publishing

⁵⁷ Ο WADA, μεταξύ άλλων, εποπτεύει τη συμμόρφωση των οργανισμών αντιντόπινγκ προς τον Κώδικα, διασφαλίζοντας την ορθή εφαρμογή του. Διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει τον έλεγχο οποιουδήποτε αθλητή, καθώς και να εφεσιβάλλει κατά «πρωτοβάθμιων» πειθαρχικών αποφάσεων.

⁵⁸ Υπό την αιγίδα του WADA, έχει αναπτυχθεί ένα δίκτυο εργαστηρίων τα οποία ελέγχουν τα βιολογικά δείγματα των αθλητών.

⁵⁹ Επί της παρούσης εφαρμόζεται η έκδοση του 2021, ενώ το πρώτο σχέδιο του Κώδικα του 2027 βρίσκεται ήδη υπό δημόσια διαβούλευση.

κανονισμούς τους, ενώ σε επίπεδο κρατών, υπεγράφη η Δήλωση της Κοπεγχάγης⁶⁰, για τον καθορισμό του πλαισίου συνεργασίας τους με τον WADA.

Ο Κώδικας αποτελεί τον καταστατικό χάρτη της καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης και έμμεσο ρυθμιστή των εθνικών νομοθεσιών αντιντόπινγκ των κρατών τα οποία έχουν προσχωρήσει στη διεθνή σύμβαση της UNESCO. Τα άρθρα του σκιαγραφούν τις διαδικαστικές πτυχές⁶¹ του παγκόσμιου αγώνα κατά της φαρμακοδιέγερσης, επιβάλλουν σχετικές υποχρεώσεις και απονείμουν αντίστοιχα δικαιώματα στους αθλητές και στους αθλητικούς οργανισμούς και καθορίζουν τα πειθαρχικώς διωκόμενα παραπτώματα⁶² και τις – συνεπεία τούτων – επιβαλλόμενες κυρώσεις.

⁶⁰ Η εν λόγω Δήλωση, μάλιστα, αποτέλεσε το θεμέλιο για την υιοθέτηση της Σύμβασης κατά του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό της UNESCO, η οποία διασφάλισε τη νομοθετική δεσμευτικότητα που απουσίαζε από τον Κώδικα και έθεσε τις βάσεις για την εναρμονισμένη και ομοιόμορφη δράση των κυβερνήσεων. Βλ. Παγκόσμιος Οργανισμός Αντιντόπινγκ (2003) *Διακήρυξη της Κοπεγχάγης*. Διαθέσιμο σε: [Copenhagen Declaration | World Anti Doping Agency \(wada-ama.org\)](https://wada-ama.org/en/about-us/copenhagen-declaration)

⁶¹ Για περισσότερες λεπτομέρειες για την διαδικαστική πτυχή των ελέγχων, βλ. κατωτέρω, Μέρος 3, κεφάλαιο 6.

⁶² Υπό το εν λόγω καθεστώς, παράτυπη συμπεριφορά δεν συνιστά μόνον η λήψη απαγορευμένων ουσιών, αλλά και η κατοχή ή διακίνηση τους, καθώς, επίσης, και η αποφυγή ελέγχων ή η μη παροχή πληροφοριών εντοπισμού.

Μέρος 3ο: Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΝΤΟΠΙΝΓΚ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

6. ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ «ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ» ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ ΥΨΗΛΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

Στο πεδίο εφαρμογής της lex anti-doping εμπίπτουν οι αθλητές στο σύνολό τους· οι τελευταίοι, αποδεχόμενοι τον εσωτερικό κανονισμό της ομοσπονδίας στην οποία εγγράφονται, αναγνωρίζουν το ενδεχόμενο υποβολής τους σε έλεγχο αντιντόπινγκ, ενώ αυστηρότερες υποχρεώσεις βαραίνουν έναν περιορισμένο αριθμό εξ αυτών, ήτοι τους αθλητές υψηλού επιπέδου, οι οποίοι, με απόφαση της αρμόδιας ομοσπονδίας ή οργανισμού αντιντόπινγκ, εντάσσονται στη λεγόμενη λίστα ελεγχόμενων αθλητών⁶³.

Άμα την ένταξή τους στην ως άνω λίστα ελέγχου, οι αθλητές υποχρεούνται να καταχωρίζουν στην ψηφιακή πλατφόρμα ADAMS, τόσο πληροφορίες οι οποίες αφορούν στην τοποθεσία τους, όσο και δεδομένα σχετικά με την υγεία τους⁶⁴. Ειδικότερα, οφείλουν να δηλώνουν, μεταξύ άλλων, τον τόπο διανυκτέρευσής τους, τις ώρες προπόνησής τους, τις προγραμματισμένες αγωνιστικές υποχρεώσεις τους, καθώς και κάθε μετακίνησή τους, ακόμη και αν τούτη αφορά σε προσωπικούς λόγους. Την ίδια στιγμή, αθλητές οι οποίοι πάσχουν από υποκείμενες παθήσεις ή ασθένειες, οφείλουν να καταχωρίζουν στο ως άνω σύστημα τη φαρμακευτική αγωγή την οποία λαμβάνουν, ούτως ώστε η ανίχνευση των

⁶³ Στη συγκεκριμένη κατηγορία περιλαμβάνονται όσοι αγωνίζονται στους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες, οι αθλητές που κατέχουν υψηλές θέσεις στις διεθνείς κατατάξεις των αθλημάτων τους, καθώς και όσοι διακρίνονται σε αθλήματα εθνικής ή διεθνούς προτεραιότητας.

⁶⁴ Το ΕΔΔΑ, στην απόφαση Εθνική Ένωση Αθλητικών Συνδικάτων (FNASS) κ.α. κατά Γαλλίας, εξέτασε την υποχρέωση των κατ' επάγγελμα αθλητών να κοινοποιούν στον WADA τις ακριβείς λεπτομέρειες της τοποθεσίας τους μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας ADAMS και αναγνώρισε «τον ποικίλο και εξαντλητικό χαρακτήρα των πληροφοριών που υποχρεούνται να παρέχουν οι προσφεύγοντες [ενν. οι αθλητές] σχετικά με την ιδιωτική τους ζωή και οι οποίες καλύπτουν όλους τους δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους στους οποίους ασκούν τις δραστηριότητές τους, τόσο επαγγελματικές (π.χ. χώροι προπόνησης) όσο και εκείνες που δεν σχετίζονται με τον αθλητισμό». Πάρα ταύτα, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι παρά τον έντονα διαβρωτικό χαρακτήρα της υποχρέωσης στην ιδιωτική ζωή των αθλητών, το επιβαλλόμενο επαχθές μέτρο αφορά σε περιορισμένο αριθμό αθλητών και είναι απολύτως αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ο οποίος δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με ηπιότερα μέτρα.

συγκεκριμένων ουσιών κατά τον έλεγχο του βιολογικού τους δείγματος, να μην επισύρει πειθαρχικές κυρώσεις⁶⁵.

Οι ως άνω πληροφορίες χρησιμοποιούνται από τους φορείς οι οποίοι έχουν «εξουσία ελέγχου» επί του εκάστοτε αθλητή για τον εντοπισμό του με σκοπό τη διενέργεια απροειδοποίητης εξέτασης. Οι τελευταίοι, καθορίζουν την συχνότητα των ελέγχων, υιοθετώντας μία προσέγγιση «με βάση τον κίνδυνο». Τα κριτήρια τα οποία λαμβάνονται υπόψη περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το αγωνιστικό επίπεδο του αθλητή, το ιστορικό των ελέγχων στους οποίους έχει ήδη υποβληθεί, το είδος του αθλήματος στο οποίο αγωνίζεται, καθώς και τυχόν διακυμάνσεις των βιολογικών του δεικτών στο Βιολογικό του Διαβατήριο⁶⁶.

Εφόσον αποφασιστεί η διενέργεια ελέγχου, το προσωπικό του αρμόδιου φορέα μεταβαίνει στην τοποθεσία του αθλητή και εκκινεί η διαδικασία συλλογής του βιολογικού δείγματος. Σύμφωνα με το σχετικό Διεθνές Πρότυπο, συλλέγεται συγκεκριμένη ποσότητα αίματος ή/ και ούρων, υπό συνθήκες οι οποίες διασφαλίζουν την ακεραιότητα του

⁶⁵ Η λεγόμενη άδεια για τη χρήση απαγορευμένων ουσιών για ιατρικούς λόγους (Therapeutic Use Exemptions – TUE), χορηγείται στον αθλητή έπειτα από αξιολόγηση του σχετικού αιτήματός του από την αρμόδια ιατρική επιτροπή. Η εν λόγω άδεια επιτρέπει τη χρήση φαρμακευτικών σκευασμάτων τα οποία περιέχουν απαγορευμένες ουσίες, χωρίς αυτό να συνιστά παράβαση του Κώδικα. Όπως προβλέπεται στο αντίστοιχο Διεθνές Πρότυπο, προϋπόθεση για τη χορήγηση της άδειας είναι η χρήση της ουσίας να είναι αναγκαία από ιατρικής απόψεως και να μην προσφέρει στον αθλητή αθέμιτο αγωνιστικό πλεονέκτημα.

⁶⁶ Η λεπτομερής και πλήρης καταγραφή των κριτηρίων στη βάση των οποίων στηρίζονται οι αποφάσεις για την διενέργεια των ελέγχων, κρίνεται απαραίτητη για την αποτελεσματικότητά τους. Πράγματι, τυχόν πρότερη γνώση του αθλητή ως προς την συχνότητα των ελέγχων, θα του επέτρεπε να προγραμματίσει τη λήψη απαγορευμένων ουσιών, κατά τρόπο ώστε να μην βρίσκεται θετικός σε αυτές. Έτσι, κατ' αναλογία προς την άρση του απορρήτου για σκοπούς διασφάλισης της εθνικής άμυνας, συγχωρείται στον de facto νομοθέτη της lex anti-doping η έλλειψη προβλεψιμότητας ως προς το χρόνο διεξαγωγής των ελέγχων.

Απ' την άλλη, η θέσπιση ενός πλαισίου το οποίο να καθορίζει τον ελάχιστο και μέγιστο επιτρεπτό αριθμό ελέγχων κατ' έτος, χωρίς να αναιρεί τον αιφνιδιαστικό τους χαρακτήρα, θα ενίσχυε ουσιαστικά την ασφάλεια δικαίου και θα περιορίζε την κατά τα άλλα απεριόριστη διακριτική ευχέρεια των οργανισμών αντιντόπινγκ.

δείγματος⁶⁷. Εν συνεχεία, το συλλεχθέν δείγμα σφραγίζεται και μεταφέρεται σε διαπιστευμένα εργαστήρια, όπου αναλύεται βάσει αυστηρών πρωτοκόλλων, ώστε να διαπιστωθεί εάν έχουν χρησιμοποιηθεί απαγορευμένες ουσίες ή μέθοδοι που στοχεύουν στη βελτίωση της αθλητικής απόδοσης⁶⁸.

Σε περίπτωση κατά την οποία ανευρεθεί παράνομη ουσία στον οργανισμό του αθλητή ή διαπιστωθεί άλλη παράβαση του Κώδικα, όπως, επί παραδείγματι, ο τελευταίος αποφύγει ή αρνηθεί την υποβολή του σε έλεγχο, ενεργοποιείται η πειθαρχική διαδικασία⁶⁹. Η διαπιστωθείσα παράβαση καθορίζει την αυστηρότητα των επιβαλλόμενων πειθαρχικών κυρώσεων, με τις τελευταίες να κυμαίνονται από την ανάκληση τίτλων και χρηματικών επάθλων, τον προσωρινό ή οριστικό αποκλεισμό από εθνικές και διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις, μέχρι και την ισόβια απαγόρευση επαγγελματικής ενασχόλησης στον χώρο του αθλητισμού. Άμα την έκδοση οριστικής καταδικαστικής απόφασης, η αρμόδια αρχή αντντόπινγκ δημοσιοποιεί υποχρεωτικώς και επώνυμα τις πληροφορίες που αφορούν σε εκάστοτε πειθαρχική κύρωση.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, γίνεται φανερό ότι εγγενές στοιχείο του εν μέρει αυτορρυθμιζόμενου οικοσυστήματος του αντντόπινγκ αποτελεί η συστηματική συλλογή και περαιτέρω επεξεργασία προσωπικών δεδομένων των αθλητών, ήτοι πληροφοριών οι οποίες τους αφορούν και οδηγούν στην αδιαμφισβήτητη ταυτοποίησή τους⁷⁰. Όπως εύστοχα

⁶⁷ Το αρμόδιο πρόσωπο επιτηρεί στενά τον αθλητή κατά τη διαδικασία συλλογής του δείγματος ούρων. Με άλλα λόγια, παρακολουθεί τη ροή του δείγματος προκειμένου να διαπιστώσει ότι αυτό προέρχεται πράγματι από το σώμα του αθλητή και να αποτραπούν περιστατικά νόθευσής ή αντικατάστασής του.

⁶⁸ Ο λεγόμενος «Κατάλογος Απαγορευμένων Ουσιών» ο οποίος συνοδεύει τον Κώδικα, επικαιροποιείται σε ετήσια βάση και περιλαμβάνει ουσίες, όπως τα αναβολικά στεροειδή (π.χ. τεστοστερόνη, νανδρολόνη) και διεγερτικά (π.χ. εφεδρίνη, κοκαΐνη), καθώς και μεθόδους, όπως η αιμοληψία και η λήψη αυξητικών ορμονών.

⁶⁹ Ο Κώδικας προβλέπει ότι εάν ένας αθλητής αρνηθεί να υποβληθεί σε έλεγχο ή δεν εντοπιστεί στην τοποθεσία που έχει δηλώσει μέσω του συστήματος whereabouts τρεις φορές εντός διαστήματος δεκαοκτώ μηνών, τεκμαίρεται ότι χρησιμοποιεί απαγορευμένες ουσίες και υπόκειται στις αντίστοιχες πειθαρχικές κυρώσεις.

⁷⁰ Η έννοια των προσωπικών δεδομένων είναι ευρεία και συμπεριλαμβάνει τις πληροφορίες οι οποίες αφορούν σε ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο.

παρατηρεί ο ερευνητής Bart van der Sloot, «η πολιτική κατά του ντόπινγκ επιβάλλει εκτενείς περιορισμούς στα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αθλητών⁷¹. Οι τελευταίοι [ενν. οι αθλητές] υπόκεινται σε συχνούς και δυννητικά απεριορίστους ελέγχους, για τον προγραμματισμό και την διενέργεια των οποίων συλλέγονται προσωπικά τους δεδομένα – τόσο απλά, όσο και ειδικών κατηγοριών».

7. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Για την πληρέστερη κατανόηση των ζητημάτων τα οποία αναλύονται στη συνέχεια, κρίνεται σκόπιμη η σύντομη ανάλυση του δικαιώματος προστασίας προσωπικών δεδομένων, ως τούτο κατοχυρώνεται σε θεμελιώδη διεθνή, ευρωπαϊκά και εθνικά νομοθετικά κείμενα. Δεν θα πρέπει, άλλωστε, να λησμονείται ότι ο Κώδικας δεν περιβάλλεται με νομοθετική ισχύ, ήτοι δεν είναι δεσμευτικός σε επίπεδο κρατών αλλά συνιστά πολιτική, η οποία πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται επί τη βάση των θεμελιωδών αρχών του θετικού δικαίου⁷².

7.1. Διεθνής και εθνική νομοθεσία

Η προστασία εκάστοτε προσώπου έναντι της επεξεργασίας των προσωπικών του δεδομένων⁷³ αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμά του, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην αντίστοιχη διάταξη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Σε εθνικό επίπεδο, αναγνωρίζεται ως

⁷¹ Hongqing Teng (2023) Athletes' Human Rights and the Fight against Doping: A Study of the European Legal Framework, *Sport in Society*, 26:9, 1623-1625, DOI: 10.1080/17430437.2023.2165771

⁷² Η άγραφη αρχή της νομιμότητας η οποία διέπει το αθλητικό δίκαιο, αλλά και ο Κώδικας, θέτουν την τήρηση της κείμενης νομοθεσίας ως προϋπόθεση για την διενέργεια οιασδήποτε δραστηριότητας επεξεργασίας.

⁷³ Προστατευτέο έννομο αγαθό δεν είναι τα δεδομένα αυτά καθαυτά, αλλά το υποκείμενο στο οποίο αφορούν. Η θέση αυτή επιρρωνύεται από το άρθρο 1, παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ, το οποίο αναφέρει ότι ο Κανονισμός αποσκοπεί στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των φυσικών προσώπων, καθώς και από τη σχετική νομολογία του ΔΕΕ.

αυτοτελές αμυντικό δικαίωμα συνταγματικής περιωπής⁷⁴, το οποίο φέρει σχετικό – και όχι απόλυτο – χαρακτήρα.

Η ίδια η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων αποτελεί εγγενή περιορισμό του δικαιώματος στην προστασία τους. Διευκρινίζεται, ωστόσο, ότι τα προαναφερθέντα νομοθετικά κείμενα δεν απαγορεύουν καθολικά την επεξεργασία τους, αλλά απαιτούν όπως εκάστοτε περιορισμός του υπό εξέταση δικαιώματος εδράζεται σε προβλέψιμο, προσβάσιμο και σαφή νόμο, ήτοι *lex certa*, δικαιολογείται από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, τελεί σε πρόδηλη λογική συνάφεια με τον επιδιωκόμενο σκοπό και σέβεται την ουσία του δικαιώματος⁷⁵.

Παράλληλα και συμπληρωματικά προς τα προαναφερθέντα νομοθετήματα, ο Κανονισμός της ΕΕ για την Προστασία Δεδομένων (ΕΕ) 2016/679⁷⁶, αλλά και ο Νόμος 4624/2019, παρέχουν το τεχνικό και οργανωτικό πλαίσιο για την επεξεργασία τους. Ο ενωσιακός νομοθέτης προβαίνει σε αυθεντική ερμηνεία της έννοιας των προσωπικών δεδομένων, ορίζοντάς τα ως «κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο

⁷⁴ Το άρθρο 9Α του Συντάγματος προβλέπει ότι: «1 Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.»

⁷⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ΧΘΔΕΕ: «[...]προβλέπεται [ενν. ο περιορισμός] από τον νόμο και σέβεται το βασικό περιεχόμενο του εν λόγω δικαιώματος. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων».

⁷⁶ Η ΕΣΔΑ δεν περιέχει ξεχωριστό άρθρο για το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων. Το ΕΔΔΑ μέσω της διασταλτικής και εξελικτικής ερμηνείας της Σύμβασης εντάσσει το τελευταίο στον προστατευτικό κλοιό του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ: «1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται παρέμβαση δημόσιας αρχής στην άσκηση αυτού του δικαιώματος, εκτός εάν η εν λόγω παρέμβαση προβλέπεται από τον νόμο και αποτελεί μέτρο το οποίο, σε μια δημοκρατική κοινωνία, είναι αναγκαίο για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια, την οικονομική ευημερία της χώρας, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων.»

φυσικό πρόσωπο⁷⁷» και τα κατηγοριοποιεί με βάση τη φύση τους σε απλά, όπως το όνομα, η ημερομηνία γέννησης και η διεύθυνση, και δεδομένα ειδικών κατηγοριών, όπως τα δεδομένα υγείας και τα γενετικά δεδομένα.

Ο ΓΚΠΔ σκιαγραφεί τον πυρήνα του δικαιώματος και καθορίζει τους ειδικότερους όρους υπό τους οποίους είναι θεμιτός και νόμιμος ο περιορισμός του⁷⁸. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον ΓΚΠΔ, κάθε φυσικό και νομικό πρόσωπο – ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου – το οποίο επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα, οφείλει όχι μόνο να τηρεί, αλλά και να αποδεικνύει τη συμμόρφωσή του προς τις ακόλουθες θεμελιώδεις αρχές:

- την αρχή της νομιμότητας, η οποία ορίζει ότι κάθε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων πρέπει να στηρίζεται σε μία από τις περιοριστικά προβλεπόμενες στον ΓΚΠΔ νομικές βάσεις.
- την αρχή της διαφάνειας, σύμφωνα με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων, ήτοι το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αφορούν τα δεδομένα, πρέπει να ενημερώνεται σχετικά με την επεξεργασία τους με σαφή και κατανοητό τρόπο.
- την αρχή της ελαχιστοποίησης και την αρχή του περιορισμού του σκοπού, οι οποίες επιβάλλουν τη συλλογή των απολύτως απαραίτητων δεδομένων και την επεξεργασία τους για την επίτευξη ενός σαφώς καθορισμένου και νόμιμου σκοπού.
- την αρχή του περιορισμού της περιόδου αποθήκευσης, σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα πρέπει να διαγράφονται ή να ανωνυμοποιούνται, αφ' ης στιγμής εκλείψει το νόμιμο έρεισμα για την διατήρησή τους.

⁷⁷ ΓΚΠΔ, άρθρο 4, στοιχείο 1.

⁷⁸ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2003) *Rechnungshof κατά Österreichischer Rundfunk και λοιπών και Christa Neukomm και Joseph Lauermann κατά Österreichischer Rundfunk*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-465/00, C-138/01 και C-139/01, ECLI:EU:C:2003:294. Διαθέσιμο σε: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-465/00&language=el>, παράγραφος. 91: «Εάν τα εθνικά δικαστήρια καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη εθνική νομοθεσία είναι ασυμβίβαστη με το άρθρο 8 της Σύμβασης, η εν λόγω νομοθεσία είναι, επίσης, ανέφικτο να ικανοποιήσει την απαίτηση του αναλογικότητας του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και του άρθρου 7, στοιχεία γ' ή ε', της οδηγίας 95/46».

- την αρχή της ακρίβειας, σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα πρέπει να είναι επικαιροποιημένα και να λαμβάνονται εύλογα μέτρα για τη διόρθωση τυχόν ανακρίβειών.
- την αρχή της ακεραιότητας και της εμπιστευτικότητας, οι οποίες επιβάλλουν στον υπεύθυνο επεξεργασίας την υποχρέωση να λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, ούτως ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης σε αυτά, τροποποίησης, απώλειας ή καταστροφής τους.

7.2. Η σχέση μεταξύ της *lex anti-doping* και του ΓΚΠΔ

Προτού εξεταστούν τα ειδικότερα ζητήματα προστασίας δεδομένων τα οποία αναφέρονται εντός, αλλά και πέριξ της *lex anti-doping*, κρίνεται σκόπιμο να διερευνηθεί εάν οι δραστηριότητες επεξεργασίας οι οποίες αποσκοπούν στην καταστολή της φαρμακοδιέγερσης, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ.

Η ανάγκη διερεύνησης του θεωρητικού αυτού ζητήματος πηγάζει, μεταξύ άλλων, από τις προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέα Tamara Čapeta στην υπόθεση C-115/22⁷⁹, όπου διατυπώνεται η θέση ότι σύμφωνα με την παράγραφο 2, στοιχείο α' του άρθρου 2 του ΓΚΠΔ, «η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της εφαρμογής κανονιστικής ρύθμισης κράτους μέλους για την καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης δεν αποτελεί, κατά τη γνώμη μου, δραστηριότητα που, στο παρόν στάδιο εξέλιξης του δικαίου της Ένωσης, μπορεί να ενταχθεί στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης».

Το παρόν κεφάλαιο προτείνεται να διαβαστεί σε συνδυασμό με την ενότητα 4.2. της παρούσας μελέτης, η οποία αναλύει τη σχέση του αντιντόπινγκ με το πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο⁸⁰. Όσον αφορά στο δευτερογενές ενωσιακό δίκαιο, και ειδικότερα τον ΓΚΠΔ, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Στο *ratione personae* πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ εμπίπτουν και φορείς του δημόσιου τομέα, οι οποίοι δεν επιδιώκουν – κατά κανόνα – κερδοσκοπικούς σκοπούς. Επομένως, το

⁷⁹ Οι προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα δεν είναι δεσμευτικές για το ΔΕΕ. Ο εν λόγω εκφράζει μια ανεξάρτητη και εμπεριστατωμένη άποψη σχετικά με την υπόθεση που του έχει ανατεθεί, προκειμένου να συνδράμει το Δικαστήριο στη λήψη της τελικής απόφασης.

⁸⁰ Υπερσύνδεσμος προς το ως άνω αναφερόμενο υποκεφάλαιο της μελέτης: [4.2. Ενωσιακή προσέγγιση](#)

οικονομικό κριτήριο, στο οποίο στηρίζεται το Δικαστήριο για τη θεμελίωση της δικαιοδοσίας του σε αθλητικές υποθέσεις, δεν αρκεί, αφ' εαυτού, για τον αποκλεισμό ή την υπαγωγή των οργανισμών αντιντόπινγκ στον ΓΚΠΔ. Την άποψη αυτή φαίνεται να συμμερίζεται και το ΔΕΕ⁸¹ στην υπόθεση C-115/22, αναγνωρίζοντας ότι οι εθνικοί οργανισμοί αντιντόπινγκ οι οποίοι εδράζονται στην ΕΕ οφείλουν να συμμορφώνονται προς το ενωσιακό δίκαιο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους και, εν ανάγκη, να αφήνουν ανεφάρμοστες εθνικές διατάξεις οι οποίες αντίκεινται προς αυτό.

Τόσο το ΔΕΕ, όσο και η ΑΠΔΠΧ, επισημαίνουν ότι τυχόν εξαιρέσεις από το *ratione materiae* πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, πρέπει να ερμηνεύονται στενά^{82, 83}. Ακόμη, όμως, και οι δραστηριότητες επεξεργασίας δεδομένων οι οποίες εξαιρούνται από το πεδίο

⁸¹ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2024) SO κατά Nationale Anti-Doping Agentur Austria GmbH (NADA) κ.λπ., υπόθεση C-115/22, απόφαση τμήματος μείζονος συνθέσεως της 7ης Μαΐου 2024. Διαθέσιμο σε: <https://curia.europa.eu>, παρ. 55, όπου αναφέρεται ότι «[...]το γεγονός αυτό δεν την απαλλάσσει [ενν. την αυστριακή εθνική επιτροπή αντιντόπινγκ] από την υποχρέωση να διασφαλίζει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης κατά την έκδοση των αποφάσεών της και να αφήνει ανεφάρμοστες, εν ανάγκη, εθνικές διατάξεις αντίθετες προς διατάξεις του δικαίου της Ένωσης οι οποίες έχουν άμεσο αποτέλεσμα, δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις αυτές βαρύνουν το σύνολο των αρμόδιων εθνικών αρχών και όχι μόνον τις δικαστικές αρχές».

⁸² Η Αρχή εξέδωσε τη γνωμοδότηση 5/2020, «Εξάλλου, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που συντελείται στον τομέα της Εθνικής Άμυνας ουδόλως εκφεύγει συνολικά από το πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.»

⁸³ Η θέση αυτή επιβεβαιώνεται από την παγιωμένη νομολογία του ΔΕΕ. Ενδεικτικά, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2017) 'Υπόθεση C-73/16, Peter Puškár κατά Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky και Kriminálny úrad finančnej správy, Απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2017', Reports of Cases, ECLI:EU:C:2017:725, αιτιολογική σκέψη 38 το ΔΕΕ απεφάνθη ότι: «Στο μέτρο που καθιστά ανεφάρμοστο το καθεστώς που προβλέπει η οδηγία 95/46 για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αποκλίνοντας επομένως από τον πρωταρχικό σκοπό της οδηγίας αυτής, ο οποίος συνίσταται στην εξασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η εξαίρεση του άρθρου 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της εν λόγω οδηγίας πρέπει να ερμηνεύεται στενά» Βλ., επίσης, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2003) Απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2003, Lindqvist, C-101/01, EU:C:2003:596', Συλλογή Νομολογίας, σκέψη 44 και Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2018) 'Υπόθεση C-25/17, Jehovan todistajat', Συλλογή Νομολογίας, σκέψη 37.

εφαρμογής του ΓΚΠΔ, δεν παραμένουν αρρύθμιστες. Τουναντίον, διέπονται από ειδικότερο – εν ευρεία εννοία – νόμο, ο οποίος θέτει συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις για τη νομιμότητά τους.

Στο πλαίσιο της καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης, *lex specialis* αποτελεί ο Κώδικας, ως τούτος ενσωματώνεται στην έννομη τάξη εκάστοτε κράτους μέλους⁸⁴. Ο τελευταίος, ωστόσο, δεν απαριθμεί περιοριστικά τις προϋποθέσεις νομιμότητας εκάστοτε δραστηριότητας επεξεργασίας, αλλά προβλέπει ότι «Οι Οργανισμοί Αντι-Ντόπινγκ μπορούν να συλλέγουν, να αποθηκεύουν, να επεξεργάζονται ή να αποκαλύπτουν προσωπικές πληροφορίες σχετικά με Αθλητές και άλλα Πρόσωπα, όπου αυτό είναι απαραίτητο και κατάλληλο για τη διεξαγωγή των Δραστηριοτήτων Αντιντόπινγκ τους σύμφωνα με τον Κώδικα και τα Διεθνή Πρότυπα (συμπεριλαμβανομένου του Διεθνούς Προτύπου Προστασίας Δεδομένων) και σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.»

Προβαίνοντας σε τελολογική ερμηνεία της ως άνω διάταξης, συνάγεται αβίαστα το συμπέρασμα ότι η παραπομπή του Κώδικα στην ισχύουσα νομοθεσία, συμπεριλαμβάνει τον ΓΚΠΔ. Και τούτο, διότι το εν λόγω κείμενο δευτερογενούς ενωσιακού δικαίου τυγχάνει άμεσης και υποχρεωτικής εφαρμογής σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εκάστοτε έννομης τάξης⁸⁵. Α *contrario*, η παραπομπή του Κώδικα στην «κείμενη νομοθεσία προστασίας δεδομένων», αφενός, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΓΚΠΔ και, αφετέρου, ελλείπει ειδικότερου νόμου ο οποίος ρυθμίζει λεπτομερώς το εν λόγω ζήτημα, θα στερούνταν ουσιαστικού περιεχομένου.

Εν όψει των ανωτέρω, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο ΓΚΠΔ τυγχάνει εμμέσου εφαρμογής στις εν λόγω δραστηριότητες, καθότι τόσο ο Κώδικας, όσο και οι αθλητικοί κανονισμοί αντιντόπινγκ, αλλά και η εκάστοτε σχετική εθνική νομοθεσία παραπέμπουν κατά τρόπο δεσμευτικό στις διατάξεις του⁸⁶. Τούτο στηρίζεται στην αντίληψη ότι το «πεδίο

⁸⁴ Επισημαίνεται ότι όλα τα κράτη – μέλη της ΕΕ έχουν προσχωρήσει στην Διεθνή Σύμβαση της UNESCO και έχουν ενσωματώσει στην εθνική έννομη τάξη τον Κώδικα με ελάχιστες τροποποιήσεις.

⁸⁵ Ο Κανονισμός δεν αφήνει περιθώρια – εξαιρουμένων των ρητρών ανοίγματος/ εξειδίκευσης - στα κράτη μέλη για την υιοθέτηση εθνικού νόμου που αποκλίνει ή επαναλαμβάνει τις διατάξεις του.

⁸⁶ Στην Γνωμοδότηση 5/2020 *Η Αρχή, με την εν λόγω Γνωμοδότηση, έκρινε ότι καίτοι το ειδικότερο αντικείμενο του νομοσχεδίου, στον βαθμό που αφορά τον τομέα της εθνικής ασφάλειας, είναι σαφώς*

εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης» δεν ταυτίζεται πάντοτε με τις περιπτώσεις «εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης». Εντούτοις, η υιοθέτηση της συγκεκριμένης θέσης, θέτει ζητήματα παραδεκτού των σχετικών με το αντιντόπινγκ προδικαστικών ερωτημάτων και υποθέσεων οι οποίες άγονται ενώπιον του ΔΕΕ.

7.2.1. Η επιστολή του WADA και οι διεθνείς διαβιβάσεις δεδομένων

Όταν δημοσιεύθηκε το σχέδιο του ΓΚΠΔ, ο WADA εξέφρασε τις ανησυχίες του σχετικά με την αυστηρότητα των διατάξεων του νομοθετήματος, καθότι διαπίστωσε ότι τούτες θα μπορούσαν να αποτελέσουν τροχοπέδη για την εκπλήρωση της αποστολής του. Στην επιστολή του⁸⁷, ο WADA υπογράμμισε, *inter alia*, ότι ο αγώνας κατά του ντόπινγκ είναι εξ ορισμού διεθνής και απαιτεί την ανταλλαγή δεδομένων σε διακρατικό επίπεδο και ότι «Το ολυμπιακό ιδεώδες έχει ως στόχο, τόσο την προώθηση της ειρήνης και της κατανόησης μεταξύ των εθνών, όσο και την εκπαίδευση της νεολαίας. Αυτό το ιδεώδες γεννήθηκε στην Ευρώπη, όπως, άλλωστε, και η προστασία των προσωπικών δεδομένων», καλώντας τον ευρωπαϊκό νομοθέτη να εξισορροπήσει τα ιδανικά αυτά, ώστε κανένα από τα δύο να μη θυσιαστεί εις βάρος του άλλου.

Ηχηρή απάντηση στα ζητήματα που έθεσε ο WADA, αποτελεί η αιτιολογική σκέψη 112 του ΓΚΠΔ⁸⁸, όπου προβλέπεται ότι είναι επιτρεπτές οι παρεκκλίσεις από τους γενικούς κανόνες διασυνοριακής διαβίβασης δεδομένων, εφόσον τούτο είναι αναγκαίο «για τον

εκτός πεδίου εφαρμογής τόσο του ΓΚΠΔ όσο και της Οδηγίας 2016/680, εν τούτοις με το εν λόγω νομοσχέδιο διαφαίνεται η βούληση του εθνικού νομοθέτη να εντάξει εκούσια στο νομικό καθεστώς του ΓΚΠΔ και στην εποπτεία από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα την σκοπούμενη επεξεργασία και η Αρχή αποτιμά ως θετική των εν λόγω επιλογή του νομοθέτη.

⁸⁷ Παγκόσμιος Οργανισμός Αντιντόπινγκ (WADA), (2012) Σχόλια στο Σχέδιο του Ευρωπαϊκού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων. Διαθέσιμο σε [T-DO\(2012\)INF16_EN_data_protection.pdf](#)

⁸⁸ Στην αιτιολογική σκέψη 112 του ΓΚΠΔ αναφέρεται ότι: «Οι παρεκκλίσεις θα πρέπει να εφαρμόζονται ιδίως σε διαβιβάσεις δεδομένων που ζητούνται και είναι αναγκαίες για σημαντικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος, για παράδειγμα σε περιπτώσεις διεθνών ανταλλαγών δεδομένων μεταξύ υπηρεσιών αρμόδιων για θέματα κοινωνικής ασφάλισης ή δημόσιας υγείας, όπως για τον περιορισμό και/ή την εξάλειψη της φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) στον αθλητισμό».

περιορισμό της φαρμακοδιέγερσης στον αθλητισμό⁸⁹.» Η συγκεκριμένη αναφορά επιβεβαιώνει ότι οι σχετικές δραστηριότητες δεν εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, καθότι οι αιτιολογικές σκέψεις, αν και μη δεσμευτικές, αποσκοπούν στο να καθοδηγήσουν τον εφαρμοστή του νόμου και εν προκειμένω αποκαλύπτουν τη ratio του ΓΚΠΔ. Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και η a contrario ερμηνεία της υπό εξέταση αιτιολογικής σκέψης· οποιασδήποτε εξαίρεση από μία διάταξη του Κανονισμού, προϋποθέτει ακριβώς την ύπαρξη και εφαρμογή μίας διάταξης η οποία θεσπίζει τον γενικό κανόνα.

Οι προαναφερθείσες εξαιρέσεις – παρεκκλίσεις αφορούν περιστασιακές διαβιβάσεις, όπως, επί παραδείγματι, περιπτώσεις όπου μία εθνική αρχή αντιντόπινγκ αιτείται από μία άλλη, δεδομένα σχετικά με τη θέση ενός αθλητή σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Εντούτοις, για την διενέργεια συστηματικών διαβιβάσεων, όπως η διαρκής ροή δεδομένων μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας ADAMS, δεν αρκεί η επίκληση της ως άνω παρέκκλισης· σύμφωνα το Κεφάλαιο V του ΓΚΠΔ, αλλά απαιτούνται αυξημένα μέτρα προστασίας, όπως, ενδεικτικά, τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες ή αποφάσεις επάρκειας.

Η ανάγκη για αυξημένες δικλίδες ασφαλείας διαφαίνεται από τις ρυθμίσεις οι οποίες έχουν υιοθετηθεί σε δικαιοδοσίες εκτός ΕΕ, όπως ο Καναδάς και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η νομοθεσία προστασίας δεδομένων των τελευταίων (PIPEDA⁹⁰ και UK Data Protection Act⁹¹ αντίστοιχα), προβλέπει ρητά ότι η επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς αντιντόπινγκ εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τους. Οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις εξυπηρετούν διττό σκοπό: αφενός, διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων των αθλητών κατά τη διενέργεια των αντίστοιχων ελέγχων, και αφετέρου, καθιερώνουν υψηλά πρότυπα προστασίας τα οποία ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ, παρέχοντας,

⁸⁹ Αντίστοιχα αιτιολογική σκέψη 69 του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2018 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ.

⁹⁰ Ο WADA υπάγεται στις διατάξεις του PIPEDA δυνάμει του υποτιμήματος 4(1.1) σε συνδυασμό με το παράρτημα 4 του εν λόγω νόμου.

⁹¹ UK Data Protection Act, SCHEDULE 1, PART 2, Article 20, “Anti-doping in sport”

έτσι, τη βάση για τη νομιμοποίηση των διασυνοριακών διαβιβάσεων δεδομένων προς τα εν λόγω κράτη⁹².

Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη τον αριθμό των δραστηριοτήτων επεξεργασίας – και υψηλού κινδύνου – οι οποίες διενεργούνται με σκοπό την καταπολέμηση του ντόπινγκ, τη διάταξη του Κώδικα η οποία απαιτεί την «κατά το νόμο» επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, αλλά και το γεγονός ότι όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ εμπλέκονται ενεργά στον διεθνή αγώνα κατά της φαρμακοδιέγερσης, προκύπτει ότι η εφαρμογή του ΓΚΠΔ αποτελεί *de facto* γεγονός. Υπ' αυτό το πρίσμα, λοιπόν, το ερώτημα εάν οι επεξεργασίες οι οποίες διενεργούνται στο πλαίσιο αυτό εμπίπτουν ή όχι στο *ratione materiae* πεδίο του Κανονισμού, παρουσιάζει περισσότερο θεωρητικό, παρά πρακτικό ενδιαφέρον⁹³. Εξάλλου, η συμμόρφωση των οργανισμών προς τον ΓΚΠΔ, δεν θα διασφάλιζε μόνο τη νομιμότητα των σχετικών επεξεργασιών, αλλά θα συνέβαλε στην ευρύτερη εναρμόνιση της δράσης τους⁹⁴.

8. Ο «ΓΚΠΔ» THE LEX ANTI-DOPING

Η κεντρική σημασία των προσωπικών δεδομένων των αθλητών για το μηχανισμό καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης, οδήγησε, το 2009, στη σύνταξη ενός Διεθνούς Προτύπου, αφιερωμένου στην προστασία τους⁹⁵. Το εν λόγω κανονιστικό κείμενο λειτουργεί συμπληρωματικά προς το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και επιβάλλει πρόσθετες υποχρεώσεις

⁹² EDPB, Guidelines 2/2018 on derogations of Article 49 under Regulation 2016/679 Adopted on 25 May 2018, p.11 *“Where transfers are made in the usual course of business or practice, the EDPB strongly encourages all data exporters (in particular public bodies) to frame these by putting in place appropriate safeguards in accordance with Article 46 rather than relying on the derogation as per Article 49(1) (d)”*.

⁹³ European Olympic Committees - EU Office, (2018). Sports and the General Data Protection Regulation (GDPR). [pdf] Διαθέσιμο σε: <https://www.archery.hr/wp-content/uploads/2018/05/GDPR-Background-paper-1.pdf>, σελ. 3, όπου αναφέρεται ότι: *“All sports organizations, including organizations based outside the EU, dealing with personal data of EU residents will have to comply with the new GDPR. In other words, the processing of personal data falls within the scope of the GDPR to the extent that it targets data subjects in the EU, such as spectators, officials, staff or athletes who train or compete within the European Union”*.

⁹⁴ Η εφαρμογή του άρθρου 3 ΓΚΠΔ καθιστά νομικά απαιτητή τη συμμόρφωση οργανισμών αντιντόπινγκ, ακόμη και αν δεν έχουν έδρα στην ΕΕ, εφόσον επεξεργάζονται δεδομένα αθλητών που διαμένουν στην Ένωση.

⁹⁵ Εισήχθη για πρώτη φορά το 2009 και επικαιροποιήθηκε τα έτη 2015, 2018 και 2021, ύστερα από διαβούλευση με τα υπογράφοντα μέρη, τα κράτη και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.

στους οργανισμούς αντιντόπινγκ, τις οποίες οφείλουν να τηρούν όταν επεξεργάζονται τα προσωπικά δεδομένων των αθλητών.

Η υιοθέτηση του ως άνω δεσμευτικού ρυθμιστικού πλαισίου επικροτήθηκε, τόσο από την ΟΕ του Άρθρου 29, όσο και από τον διάδοχό της, το ΕΣΠΑ. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, τα εν λόγω εποπτικά όργανα, διατύπωσαν επιφυλάξεις σχετικά με συγκεκριμένες διατάξεις του Προτύπου και πρότειναν αντίστοιχες τροποποιήσεις με σκοπό την ενίσχυση του επιπέδου προστασίας προσωπικών δεδομένων το οποίο παράσχει η lex anti-doping. Ο WADA ανταποκρίθηκε εναργώς στις συστάσεις των ευρωπαϊκών οργάνων, ενσωματώνοντας σταδιακά στο Πρότυπο τις προτεινόμενες αλλαγές, μέσω τακτικών αναθεωρήσεων.

8.1. Οι καινοτομίες του υπό διαβούλευση Διεθνούς Προτύπου

Το σχέδιο της τελευταίας έκδοσης του εν θέματι ρυθμιστικού κειμένου τιτλοφορείται Διεθνές Πρότυπο για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων (ΔΠΠΔ) και αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή το 2027. Συντάχθηκε από την αρμόδια προς τούτο ομάδα εμπειρογνομόνων του WADA, η οποία έλαβε υπόψη μία σειρά από θεμελιώδη για την προστασία των προσωπικών δεδομένων νομοθετικά και κανονιστικά κείμενα⁹⁶, από τις κατευθυντήριες γραμμές για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και τις διασυνοριακές ροές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα της ΟΕ του άρθρου 29 και του ΕΣΠΑ, την Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των φυσικών προσώπων από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού, τον ΧΘΔΕΕ, τον ΓΚΠΔ, μέχρι και σχετικά νομολογιακά δεδομένα, όπως, επί παραδείγματι η απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση FNASS και άλλοι κατά Γαλλίας.

Το ΔΠΠΔ ενσωματώνει τις βασικές αρχές του ΓΚΠΔ και επιβάλλει πρόσθετες – σε σχέση με τις προηγούμενες εκδόσεις του – υποχρεώσεις στους οργανισμούς. Οι κυριότερες εξ αυτών είναι οι εξής:

⁹⁶ Η αναφορά είναι ενδεικτική και προσανατολισμένη σε κείμενα τα οποία ισχύουν στον ευρωπαϊκό χώρο.

- Ενσωμάτωση αποτελεσματικών μέτρων προστασίας τόσο κατά τον καθορισμό των μέσων εκάστοτε επεξεργασίας, όσο και κατά τη διενέργεια αυτής⁹⁷.
- Τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων επεξεργασίας⁹⁸.
- Ορισμός ενός προσώπου, το οποίο θα είναι υπεύθυνο για τη συμμόρφωσή της εκάστοτε οντότητας προς τις διατάξεις του ΔΠΠΔ και της κείμενης νομοθεσίας προστασίας δεδομένων⁹⁹.
- Εκπόνηση μελέτης εκτίμησης αντίκτυπου για την προστασία δεδομένων¹⁰⁰ πριν την διενέργεια επεξεργασίας η οποία ενδέχεται να έχει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αθλητών.
- Σύνταξη και θέση σε ισχύ εσωτερικών πολιτικών προστασίας δεδομένων.
- Συμβατική δέσμευση τυχόν εξωτερικών φορέων οι οποίοι επεξεργάζονται δεδομένα κατ' εντολή και για λογαριασμό εκάστοτε οργανισμού¹⁰¹.
- Άμεση γνωστοποίηση τυχόν περιστατικών παραβίασης προσωπικών δεδομένων στον WADA, καθώς και σε οποιαδήποτε αρμόδια εθνική εποπτική αρχή, εντός των νόμιμων προθεσμιών¹⁰².

⁹⁷ Άρθρο 5.1 του ΔΠΠΔ και Άρθρο 25(1) του ΓΚΠΔ, EDPB, Guidelines 4/2019 on Article 25 Data Protection by Design and by Default

⁹⁸ Άρθρο 5.2 στοιχείο α) του ΔΠΠΔ και Άρθρο 30 του ΓΚΠΔ.

⁹⁹ Άρθρο 4.4 του ΔΠΠΔ και Άρθρο 37 του ΓΚΠΔ. Σύμφωνα με το ΕΣΠΔ, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο ορισμός ενός τέτοιου προσώπου δεν είναι επαρκής σύμφωνα με τα πρότυπα του ΓΚΠΔ, καθώς φαίνεται να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τον επίσημο διορισμό Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων (DPO).

¹⁰⁰ Άρθρο 4.3 του ΔΠΠΔ και Άρθρο 35 του ΓΚΠΔ, ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 65/2018.

¹⁰¹ Άρθρο 9.3 του Προτύπου και άρθρο 28 του ΓΚΠΔ. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι σε αντίθεση προς τον ΓΚΠΔ, το ελάχιστο περιεχόμενο μίας τέτοιας συμφωνίας δεν περιέχει προβλέψεις σχετικά με την υποχρέωση του εκτελούντος την επεξεργασία 1. να επιτρέπει ελέγχους από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και 2. να τηρεί σχετικό αρχείο δραστηριοτήτων.

¹⁰² Άρθρο 10.4 ΔΠΠΔ και άρθρο 33 ΓΚΠΔ. Υπό το καθεστώς της Οδηγίας 95/46/EK, η Covington & Burling LLP (2008) γνωμοδότησε ότι η δομή της πλατφόρμας ADAMS συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις της τότε ισχύουσας ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την προστασία δεδομένων. Ωστόσο, η θέση σε ισχύ του ΓΚΠΔ και, κυρίως, η έκταση της παραβίασης η οποία σημειώθηκε το 2016, κατέδειξαν ότι το παραδοσιακό, συγκεντρωτικό μοντέλο αποθήκευσης και διαχείρισης δεδομένων δεν επαρκεί για τη διασφάλιση της ακεραιότητας και της εμπιστευτικότητας των προσωπικών δεδομένων των

- Διαγραφή των δεδομένων μετά τη λήξη της επιτρεπόμενης περιόδου διατήρησής τους, η οποία ανέρχεται, ανεξαρτήτως της φύσης των δεδομένων, σε δέκα έτη¹⁰³.

Μια από τις πλέον ουσιώδεις καινοτομίες του υπό εξέταση κανονιστικού πλαισίου αποτελεί η υποχρέωση των οργανισμών να συμμορφώνονται προς τις διατάξεις του ΔΠΠΔ, ακόμη και όταν τούτες είναι αυστηρότερες από την εκάστοτε εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία¹⁰⁴. Ειδικότερα, το άρθρο 4, παράγραφος 1, εδάφιο β' καθιερώνει την υπεροχή των ρυθμίσεων του ΔΠΠΔ έναντι οποιουδήποτε «ελαστικότερου» νόμου. Σκοπός της ρύθμισης είναι, αφενός, η καθιέρωση ενός ελάχιστου, αλλά επαρκούς επιπέδου προστασίας δεδομένων, το οποίο δεν εξαρτάται από τις επιμέρους εθνικές νομοθεσίες και, αφετέρου, η ασφαλής διεθνής διαβίβαση δεδομένων εντός της *lex anti-doping*.

αθλητών. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνολογία Blockchain προτείνεται ως μια καινοτόμος εναλλακτική, ικανή να ενισχύσει τη διαφάνεια, την ασφάλεια και την αξιοπιστία της βάσης δεδομένων αντιντόπινγκ, ήτοι της ADAMS. Βλ. συναφώς Covington & Burling LLP (2008). ADAMS database and EU Data Protection Law. Memorandum to the World Anti-Doping Agency (WADA), 19 November 2008, Office of the Privacy Commissioner of Canada (2018). PIPEDA Report of Findings #2018-006: Breach of the World Anti-Doping database. Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων του Καναδά, Abid Haleem, Mohd Javaid, Ravi Pratap Singh, Rajiv Suman, Shanay Rab (2021). Blockchain technology applications in healthcare: An overview, International Journal of Intelligent Networks, Volume 2, Pages 130–139. <https://doi.org/10.1016/j.ijin.2021.09.005>

¹⁰³ Η διάρκεια διατήρησης των δεδομένων τοποθεσίας των αθλητών, η οποία βάσει του προηγούμενου καθεστώτος ανερχόταν σε 12 μήνες, επεκτάθηκε σε 10 έτη. Το ΕΣΠΔ, στις συστάσεις του επισημαίνει ότι: 1. ορισμένα δεδομένα, όπως οι διευθύνσεις και τα στοιχεία επικοινωνίας των αθλητών, θα πρέπει να διατηρούνται για μικρότερη χρονική περίοδο και 2. η δεκαετής διατήρηση των δεδομένων τα οποία συλλέχθηκαν στο πλαίσιο πειθαρχικών ερευνών, ειδικά σε περιπτώσεις όπου δεν διαπιστώνεται παράβαση του Κώδικα, είναι δυσανάλογη. Βλ. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ) (2025) Συστάσεις 1/2025 σχετικά με τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ WADA 2027. Υιοθετήθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 2025, Διαθέσιμο σε: https://www.edpb.europa.eu/system/files/2025-2/edpb_recommendations_2025

¹⁰⁴ Σε σύγκριση με το προηγούμενο καθεστώς, όπου σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ του ΔΠΠΔ και της εθνικής νομοθεσίας υπερίσχυε η τελευταία, ανεξαρτήτως του επιπέδου προστασίας που καθιέρωνε, η νέα ρύθμιση παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου.

Μία ακόμη θετική μεταβολή του ισχύοντος καθεστώτος, αποτελεί η ρητή πρόβλεψη του ΔΠΠΔ ότι τυχόν καταγγελίες και αξιώσεις των αθλητών οι οποίες αφορούν σε παραβιάσεις των προσωπικών τους δεδομένων, εξετάζονται από τις αρμόδιες ανεξάρτητες εποπτικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια, αντιστοίχως. Η συγκεκριμένη διάταξη αίρει τυχόν αμφιβολίες σχετικά με το ενδεχόμενο περιορισμού του δικαιώματος παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των αθλητών έναντι εκάστοτε υπευθύνου επεξεργασίας¹⁰⁵.

Λαμβάνοντας υπόψη την προηγηθείσα ανάλυση, καθίσταται σαφές ότι το Πρότυπο, εισάγει πρόσθετες υποχρεώσεις για τους εμπλεκόμενους φορείς, τις οποίες καλούνται να τηρούν παράλληλα με την κύρια αποστολή τους. Η συμμόρφωσή τους προς τις διατάξεις του ΔΠΠΔ προϋποθέτει την διάθεση σημαντικών πόρων και εξειδικευμένη τεχνογνωσία, γεγονός το οποίο αναμένεται να αποτελέσει πρόκληση για τις αρχές οι οποίες είναι υποστελεχωμένες, εδρεύουν σε κράτη με ανεπαρκείς υποδομές ή/ και διαθέτουν περιορισμένα οικονομικά μέσα.

Η επιτυχία του νέου πλαισίου θα διαφανεί στην πράξη, καθότι η αποτελεσματικότητα εκάστοτε ρυθμιστικού μηχανισμού εξαρτάται, όχι μόνο από την πληρότητα των διατάξεών του, αλλά και από την ορθή και συνεπή εφαρμογή τους. Στο πλαίσιο αυτό, ενισχύεται ο μηχανισμός παρακολούθησης της συμμόρφωσης των αρχών αντιντόπινγκ προς τον Κώδικα και τα Διεθνή Πρότυπα, μέσω της δημιουργίας ενός συνεκτικού συστήματος «λογοδοσίας». Καθίσταται έτσι σαφές ότι το ΔΠΠΔ δεν είναι «ευχολόγιο» τουναντίον, η τήρηση των διατάξεών του αποτελεί κανονιστική υποχρέωση των οργανισμών αντιντόπινγκ, η μη συμμόρφωση προς την οποία συνεπάγεται κυρώσεις.

8.2. Ένα βήμα πιο κοντά στην έγκριση του ΔΠΠΔ υπό το άρθρο 40 του ΓΚΠΔ;

Σύμφωνα με το άρθρο 40 του ΓΚΠΔ, ενώσεις και άλλοι φορείς οι οποίοι εκπροσωπούν κατηγορίες υπευθύνων επεξεργασίας δύνανται να εκπονήσουν κώδικες δεοντολογίας με σκοπό την ορθή εφαρμογή του Κανονισμού και, εν συνεχεία, να τους υποβάλλουν προς έγκριση στις αρμόδιες εποπτικές αρχές. Οι προαναφερόμενες προβαίνουν σε σύγκριση των

¹⁰⁵ Το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προσφυγής κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του ΧΘΔΕΕ, στο άρθρο 13 της ΕΣΔΑ και εξειδικεύεται, μεταξύ άλλων, στο Κεφάλαιο VIII του ΓΚΠΔ, άρθρα 77 – 84.

διατάξεων του εκάστοτε προτεινόμενου κώδικα προς τις επιταγές του ΓΚΠΔ¹⁰⁶ και αποφασίζουν την έγκριση ή την απόρριψή του. Μεταξύ των κριτηρίων τα οποία λαμβάνουν υπόψη αποτελούν, αφενός, το εύρος των υποχρεώσεων οι οποίες επιβάλλονται στους υπεύθυνους και τους εκτελούντες την επεξεργασία και, αφετέρου, το βαθμό προστασίας των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων.

Υπό το καθεστώς της Οδηγίας 95/46/EK, η προηγούμενη έκδοση του ΔΠΠΔ δεν έλαβε την επίσημη έγκριση των αρμόδιων εποπτικών αρχών, καθότι διατυπώθηκαν σοβαρές επιφυλάξεις σχετικά με το επίπεδο προστασίας το οποίο κατοχύρωνε. Σε αντίθεση με τον «προκάτοχό» του, το αναθεωρημένο ΔΠΠΔ φαίνεται να πληροί τις βασικές προϋποθέσεις των άρθρων 40 και 41 του ΓΚΠΔ, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις ιδιαιτερότητες του διεθνούς μηχανισμού καταπολέμησης του ντόπινγκ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ενσωμάτωση των συστάσεων του ΕΣΠΔ στις διατάξεις του εν λόγω κανονιστικού κειμένου εκτιμάται ότι θα αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την έγκριση ή την απόρριψή του, αντίστοιχα¹⁰⁷.

¹⁰⁶ Προς συμπλήρωση της ανωτέρω ρύθμισης, το άρθρο 41 του ΓΚΠΔ, προβλέπει ότι η παρακολούθηση της συμμόρφωσης προς τους εγκεκριμένους κώδικες δεοντολογίας μπορεί να ανατεθεί σε διαπιστευμένους και κατάλληλα καταρτισμένους ανεξάρτητους φορείς.

¹⁰⁷ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ), (2025). Συστάσεις 1/2025 για τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ του 2027 του WADA. Διαθέσιμο σε: [edpb recommendations 202501 wada 2027 world anti-doping code en.pdf](https://edpb.europa.eu/our-work-and-activities/our-policies/european-union-legislation/european-data-protection-law/european-data-protection-law-recommendations-202501-wada-2027-world-anti-doping-code-en.pdf)

Μέρος 4ο: ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΖΗΤΗΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΝΤΟΠΙΝΓΚ

Η παρούσα ανάλυση βασίζεται στην παραδοχή ότι εκάστοτε αρχή αντιντόπινγκ αναλαμβάνει τον ρόλο του υπευθύνου επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, είτε ανεξάρτητα είτε από κοινού¹⁰⁸ με τον WADA ή/ και τους λοιπούς οργανισμούς αντιντόπινγκ¹⁰⁹. Η στενή συνεργασία και αλληλεπίδραση μεταξύ των αρμόδιων φορέων, καθιστά δυναμική την κατανομή των αρμοδιοτήτων τους, τόσο υπό το πρίσμα της *lex anti-doping*, όσο και υπό το φως του ΓΚΠΔ¹¹⁰. Ανάλογα με τις περιστάσεις, λοιπόν, μπορεί να αναπτυχθεί σχέση υπευθύνου προς εκτελούντα την επεξεργασία, όταν μία εθνική αρχή καθορίζει τους σκοπούς και τα μέσα αυτής, ενώ έτερος φορέας αναλαμβάνει τη διενέργειά

¹⁰⁸ Βλ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), (2019). Απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Fashion ID GmbH & Co. KG κατά Verbraucherzentrale NRW eV, C-40/17, EU:C:2019:629, σκέψη 67, όπου εξηγείται ότι η έννοια του υπεύθυνου μπορεί να αφορά πολλούς φορείς που μετέχουν στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

¹⁰⁹ Στο άρθρο 4, στοιχείο 7 του ΓΚΠΔ, ερμηνεύεται αυθεντικά η έννοια του υπευθύνου επεξεργασίας ως «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα· όταν οι σκοποί και ο τρόπος της επεξεργασίας αυτής καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια για τον διορισμό του μπορούν να προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους,». Σύμφωνα με το στοιχείο 8 του άρθρου 4, ως εκτελών την επεξεργασία νοείται «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό του υπευθύνου της επεξεργασίας.» βλ. επίσης Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ), (2020). Κατευθυντήριες γραμμές 07/2020 σχετικά με τις έννοιες του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία στον ΓΚΠΔ. Έκδοση 2.0, Εγκρίθηκε: 7 Ιουλίου 2021. Διαθέσιμο στο: [edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_el.pdf](https://edpb.europa.eu/system/files/2020-07/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_el.pdf)

¹¹⁰ Το ΕΣΠΔ επισημαίνει την ανάγκη αποσαφήνισης του ρόλου του WADA και των οργανισμών αντιντόπινγκ υπό το πρίσμα του ΓΚΠΔ, για κάθε συγκεκριμένη δραστηριότητα επεξεργασίας και ιδίως στο πλαίσιο λειτουργίας της πλατφόρμας ADAMS. Βλ. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ) (2025) Συστάσεις 1/2025 σχετικά με τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ WADA 2027. Υιοθετήθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 2025, Διαθέσιμο σε: https://www.edpb.europa.eu/system/files/2025-01/edpb_recommendations_202501_wada_2027_world_anti-doping_code_en.pdf

της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τούτου αποτελεί η ανάλυση των βιολογικών δειγμάτων των αθλητών, όπου οι οργανισμοί αντντόπινγκ αναθέτουν τη διενέργεια των απαραίτητων ελέγχων σε διαπιστευμένα εργαστήρια¹¹¹.

9. ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ

9.1. Επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης επεξεργασίας

Η συλλογή και περαιτέρω ανάλυση των βιολογικών δειγμάτων των αθλητών συνιστά επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών, διότι αποκαλύπτει ευαίσθητες πληροφορίες σχετικά με τη φυσιολογία, την κατάσταση της υγείας τους και τα γενετικά τους χαρακτηριστικά. Σύμφωνα με το άρθρο 9 του ΓΚΠΔ, η προαναφερόμενη επεξεργασία επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση και είναι θεμιτή, εφόσον συντρέχει μία από τις περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις της οικείας διάταξης¹¹². Στο παρόν κεφάλαιο αναζητείται η κατάλληλη νομική βάση για την περιγραφόμενη δραστηριότητα¹¹³, ήτοι την εργαστηριακή ανάλυση του βιολογικού δείγματος ενηλίκου επαγγελματία αθλητή, ο οποίος διαμένει στην Ελλάδα.

9.1.1. Η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων

Αναγινώσκοντας το άρθρο 7 του ΔΠΠΔ, διαπιστώνει κανείς ότι η συγκατάθεση προκρίνεται ως η πλέον κατάλληλη νομική βάση επεξεργασίας, τόσο από τον συντάκτη του

¹¹¹ WADA (2024), Privacy Policy - ADAMS and Anti-Doping Activities, διαθέσιμο σε: <https://adams-help.wada-ama.org/hc/en-us/articles/360012071820-Privacy-Policy-ADAMS-and-Anti-Doping-Activities>

¹¹² Η παράγραφος 1, άρθρο 9 του ΓΚΠΔ, εισάγει γενική απαγόρευση της επεξεργασίας των δεδομένων ειδικών κατηγοριών, προβλέποντας παράλληλα numerous clausus εξαιρέσεις. Η πλήρωση μίας εξ' αυτών, θα αποτελεί και την αντίστοιχη νομιμοποιητική βάση της σχετικής επεξεργασίας.

¹¹³ Η επεξεργασία απλών προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο των ελέγχων δεν υπόκειται στις αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου 9 του ΓΚΠΔ και μπορεί να θεμελιωθεί είτε στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ' του ΓΚΠΔ, εφόσον υφίσταται σχετική νομοθετική πρόβλεψη σε εθνικό επίπεδο, όπως ισχύει στην Ελλάδα, είτε στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο ε', το οποίο επιτρέπει την επεξεργασία «εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον».

Προτύπου, όσο και από αρκετούς οργανισμούς αντιντόπινγκ¹¹⁴. Η επιλογή αυτή εδράζεται στην αντίληψη ότι ο αθλητισμός αποτελεί μια εθελοντική δραστηριότητα, όπου οι αθλητές, αποδεχόμενοι τον κανονισμό της ομοσπονδίας στην οποία εγγράφονται, συναινούν σιωπηρά στην επεξεργασία των δεδομένων τους, με σκοπό την καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης.

Εκ του συνδυασμού των άρθρων 9, παράγραφος 2, στοιχείο α', 4, στοιχείο 11 και 7 του ΓΚΠΔ προκύπτει ότι η επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών είναι επιτρεπτή, εφόσον το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει τη ρητή, ελεύθερη, συγκεκριμένη και εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεσή του. Όσον αφορά, λοιπόν, στην ανάλυση των δειγμάτων των αθλητών, δεν πληρούνται οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις εγκυρότητας της συγκατάθεσης¹¹⁵, καθότι τούτη:

- δεν είναι ρητή και συγκεκριμένη, αλλά εικαζόμενη. Συναφώς, η ΑΠΔΠΧ έχει επισημάνει ότι η σιωπή ή η μη αντίρρηση ενός ατόμου δεν ισοδυναμεί με σαφή και ανεπιφύλακτη δήλωση βούλησης.
- δεν δίδεται ελεύθερα. Οι αθλητές δεν δύνανται να αρνηθούν την επεξεργασία των δεδομένων τους, ούτε να ανακαλέσουν τυχόν δοθείσα συγκατάθεση, χωρίς να υποστούν αρνητικές συνέπειες ή/ και να αντιμετωπίσουν πειθαρχικές κυρώσεις^{116,117}. Πέραν τούτου,

¹¹⁴ Sloot, B., Paun, M., Leenes, R., McNally, P. και Υρμα, P. (2017). Anti-doping and data protection: an evaluation of the anti-doping laws and practices in the EU Member States in light of the General Data Protection Regulation. Διαθέσιμο στο: <https://op.europa.eu/en/publicationdetail/-/publication/50>

¹¹⁵ Αντίθετα, η συγκατάθεση του αθλητή για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων στο πλαίσιο επιστημονικής έρευνας μπορεί να θεωρηθεί έγκυρη, καθότι ο αθλητής δεν υφίσταται αρνητικές συνέπειες αν αρνηθεί να συμμετάσχει σε αυτήν. Βέβαια, σύμφωνα με την παγιωμένη θέση της ΑΠΔΠΧ, η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 στοιχ. β' του ΓΚΠΔ εισάγει τεκμήριο συμβατότητας για την περαιτέρω επεξεργασία που πραγματοποιείται προς το δημόσιο συμφέρον ή για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 89 παρ. 1 του ΓΚΠΔ. Βλ. ενδεικτικά ΑΠΔΠΧ, Αποφάσεις 46/2004, 47/2004, 16/2005, 32/2006.

¹¹⁶ Ομάδα Εργασίας για την Προστασία Δεδομένων του Άρθρου 29 (2017). Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη συγκατάθεση βάσει του Κανονισμού 2016/679 WP259, της 28ης Νοεμβρίου 2017. Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48849.

¹¹⁷ Kornbeck J (2017) Athlete consent as a legal base for data transfers to third countries for anti-doping purposes, under EU and German law. Int Sports Law J 17:68–85. <https://doi.org/10.1007/s40318-017-0112-9>,

η ανισότητα ισχύος μεταξύ των οργανισμών αντιντόπινγκ, οι οποίοι ενεργούν ως «ελεγκτικοί φορείς» και των αθλητών, οι οποίοι υπόκεινται στους σχετικούς ελέγχους, ενισχύει την άποψη ότι η συγκατάθεση των τελευταίων δεν είναι αποτέλεσμα ελεύθερης βούλησης¹¹⁸.

- δεν είναι προϊόν κατάλληλης ενημέρωσης¹¹⁹. Σύμφωνα με τα άρθρα 5, παράγραφος 1, στοιχείο α, 7 και 13-15 του ΓΚΠΔ, η συγκατάθεση πρέπει να βασίζεται σε σαφή και πλήρη ενημέρωση του υποκειμένου σχετικά με τα μέσα και τους σκοπούς της επεξεργασίας των δεδομένων του. Η έλλειψη επαρκούς ή η παροχή εσφαλμένης/ παραπλανητικής ενημέρωσης, καθιστά ελαττωματική και τυχόν παρασχεθείσα συγκατάθεση¹²⁰.

Kornbeck (2020) Statutory provision as a legal base for data transfers to third countries for anti-doping purposes, under EU and German law. Int Sports Law J 20:55–81. <https://doi.org/10.1007/s40318-019-00157-4>

¹¹⁸ Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 43 του ΓΚΠΔ: «Για να διασφαλιστεί ότι η συγκατάθεση έχει δοθεί ελεύθερα, η συγκατάθεση δεν θα πρέπει να παρέχει έγκυρη νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, όταν υπάρχει σαφής ανισότητα μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας[...]».

¹¹⁹ Σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας και το άρθρο 13 του ΓΚΠΔ, εκάστοτε ελεγχόμενος αθλητής, πρέπει να ενημερώνεται δεόντως για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων, την νομική βάση και τους σκοπούς αυτής, αλλά και για τα σχετικά δικαιώματά του. Θετική εξέλιξη αποτελεί η επικαιροποίηση του σχετικού προτύπου ενημέρωσης που δίδεται στους αθλητές, πριν από τη έναρξη της διαδικασίας λήψης του δείγματος. Οι οργανισμοί αντιντόπινγκ παροτρύνονται να παρέχουν πεδίο μέσω του οποίου εκάστοτε ελεγχόμενος δηλώνει – με θετική ενέργεια – ότι έχει λάβει γνώση της σχετικής ενημέρωσης και όχι ότι παρέχει τη συγκατάθεσή του. Καθ' αυτό τον τρόπο, και σύμφωνα με την αρχή της λογοδοσίας του άρθρου 5 παρ. 2 ΓΚΠΔ, ο εκάστοτε οργανισμός αντιντόπινγκ είναι σε θέση να αποδείξει ότι έχει εκπληρώσει την υποχρέωση ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων η οποία το βαρύνει. Βλ. World Anti-Doping Agency (WADA) (2021). Anti-Doping Privacy Notice Short Form Template – Final Διαθέσιμο στο:

https://www.wada-ama.org/anti-doping_privacy_notice_short_form_template_final_feb_2021.

¹²⁰ Σε περίπτωση κατά την οποία η συγκατάθεση προβάλλεται ως νομική βάση, ενώ στην πραγματικότητα η επεξεργασία βασίζεται σε άλλη, εντοπίζεται παραβίαση της αρχής της διαφάνειας, ως θεμελιώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α' του ΓΚΠΔ. Βλ. συναφώς ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 26/2019.

9.1.2. Η επιδίωξη σκοπών ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος

Η διαφύλαξη των αρχών του Ολυμπισμού και της ακεραιότητας του αθλητισμού, η προστασία της υγείας των αθλητών και η καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης αναγνωρίζονται ως στόχοι ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος, τόσο στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις και στην αιτιολογική σκέψη 112 του ΓΚΠΔ, όσο και στον εθνικό νόμο ο οποίος μεταφέρει τις διατάξεις του Κώδικα στην ελληνική έννομη τάξη. Ο τελευταίος, δε, επιβάλλει στον ΕΟΚΑΝ την υποχρέωση να επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα «σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο»¹²¹, πρόβλεψη η οποία, ως αναλύθηκε ανωτέρω, συμπεριλαμβάνει τον ΓΚΠΔ και εντάσσει τις σχετικές δραστηριότητες στο πεδίο εφαρμογής του.

Από τα προαναφερθέντα, προκύπτει ότι το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ζ' του ΓΚΠΔ¹²² αποτελεί την πλέον κατάλληλη νομική βάση επεξεργασίας για την ανάλυση των

¹²¹ Πέραν του άστοχου τίτλου της σχετικής διάταξης νόμου («Απόρρητο δεδομένων»), δεν φαίνεται να περιέχεται αντίστοιχη υποχρέωση των εθνικών ομοσπονδιών και των λοιπών φορέων οι οποίοι έχουν πρόσβαση ή/ και επεξεργάζονται προσωπικά δεδομένα των αθλητών σε εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα, το άρθρο 14.6. του Νόμου 4791/ 2021 προβλέπει ότι: «Ο Εθνικός Οργανισμός Αντιντόπινγκ δύναται να συλλέγει, επεξεργάζεται, αποθηκεύει ή να δημοσιοποιεί προσωπικά στοιχεία σχετικά με αθλητές και άλλα πρόσωπα, τα οποία είναι αναγκαία και κατάλληλα για τη διεξαγωγή των αντιντόπινγκ ενεργειών του, σύμφωνα με τον Κώδικα, τα Διεθνή Πρότυπα (συμπεριλαμβανομένου συγκεκριμένα του Διεθνούς Προτύπου Προστασίας της Ιδιωτικότητας και των Προσωπικών Δεδομένων) και τους κανόνες αντιντόπινγκ του παρόντος. 2. Ο Εθνικός Οργανισμός Αντιντόπινγκ οφείλει: (α) να επεξεργάζεται μόνο προσωπικές πληροφορίες σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο προστασίας προσωπικών δεδομένων, (β) να γνωστοποιεί προς οποιονδήποτε συμμετέχοντα ή πρόσωπο που υπόκειται στους κανόνες αντιντόπινγκ του παρόντος ότι τα προσωπικά τους δεδομένα μπορεί να υποβληθούν σε επεξεργασία από τον ίδιο και από άλλα πρόσωπα με σκοπό την εφαρμογή του παρόντος και (γ) να διασφαλίσει ότι οποιοσδήποτε εκπρόσωπος τρίτου μέρους (συμπεριλαμβανομένου οποιουδήποτε εντεταλμένου τρίτου μέρους) με τον οποίο ο Εθνικός Οργανισμός Αντιντόπινγκ μοιράζεται προσωπικά δεδομένα οποιουδήποτε συμμετέχοντα ή άλλου προσώπου, υπόκειται σε κατάλληλους τεχνικούς και συμβατικούς ελέγχους για την προστασία της εμπιστευτικότητας και του απορρήτου αυτών των πληροφοριών.»

¹²² Στο άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ζ' του ΓΚΠΔ, προβλέπεται ότι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ειδικών κατηγοριών επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, εφόσον τούτη «είναι απαραίτητη για λόγους ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους, το οποίο είναι ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο στόχο, σέβεται την ουσία του δικαιώματος στην προστασία των

δειγμάτων των αθλητών. Και τούτο, διότι η διάταξη αυτή επιτρέπει την κατ' εξαίρεση επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών, εφόσον η υπό εξέταση είναι απαραίτητη για λόγους ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος, προβλέπεται από το ενωσιακό ή το εθνικό δίκαιο, είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και δεν αναιρεί την ουσία του δικαιώματος.

Σε ενωσιακό επίπεδο, δε, η εγκυρότητα της συγκεκριμένης νομικής βάσης τελεί υπό την προϋπόθεση ότι τα κράτη-μέλη έχουν υιοθετήσει σχετικό νόμο – υπό την ευρεία έννοια του όρου – ο οποίος «νομιμοποιεί» τις σχετικές επεξεργασίες¹²³. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να ζητείται η γνώμη της αρμόδιας εποπτικής αρχής, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι εκάστοτε νομοθετικά προβλεπόμενο μέτρο συμμορφώνεται προς τις θεμελιώδεις αρχές προστασίας δεδομένων ήδη από το στάδιο της διαβούλευσής του¹²⁴.

10. Η ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ «ΑΝΤΙΝΤΟΠΙΝΓΚ»

10.1. Ο γονιδιακός έλεγχος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2024

Ο εντοπισμός απαγορευμένων ουσιών στα βιολογικά δείγματα των αθλητών συχνά παρομοιάζεται με «αναζήτηση βελόνας στα άχυρα¹²⁵». Η δυσκολία του εγχειρήματος αποδίδεται, αφενός, στον μεγάλο αριθμό αθλητών οι οποίοι συμμετέχουν σε διεθνείς διοργανώσεις, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, και, αφετέρου, στην χρήση ολοένα και δυσκολότερα ανιχνεύσιμων ουσιών και προηγμένων μεθόδων, όπως, επί παραδείγματι, το γονιδιακό ντόπινγκ¹²⁶.

δεδομένων και προβλέπει κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων.»

¹²³ Η ανάγκη υιοθέτησης τυπικού νόμου έχει επισημανθεί και από τους συντάκτες του ΔΠΠΔ, οι οποίοι προτρέπουν τις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ.

¹²⁴ Η πρακτική αυτή εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων στη Γαλλία.

¹²⁵ Carrio, Alberto. (2023). The ethics of AI in sport. Taking athletes' rights and wellbeing seriously.

¹²⁶ Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις στον σύγχρονο αθλητισμό είναι το γονιδιακό ντόπινγκ, δηλαδή η χρήση γονιδίων, γενετικών στοιχείων ή κυττάρων με σκοπό τη βελτίωση της αθλητικής απόδοσης. Η δυσκολία εντοπισμού της εν λόγω μεθόδου οφείλεται στο γεγονός ότι ο οργανισμός αρχίζει να παράγει πρωτεΐνες, οι οποίες δεν διακρίνονται από τις φυσιολογικές. Βλ. Ryoo H, Cho S,

Η ανωτέρω διαπίστωση οδήγησε τη γαλλική κυβέρνηση, εν αναμονή των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων, στην υιοθέτηση ενός προσωρινού νομοθετικού μέτρου¹²⁷, το οποίο επέτρεπε την κατ' εξαίρεση γενετική ανάλυση των δειγμάτων των αθλητών. Κατά το στάδιο διαβούλευσης του υπό εξέταση νομοσχεδίου, η γαλλική αρχή προστασίας δεδομένων (CNIL) εξέδωσε την επίσημη γνωμοδότησή της¹²⁸, υπογραμμίζοντας τους κινδύνους οι οποίοι απορρέουν από την χρήση δεδομένων τόσο ευαίσθητης φύσης. Χαρακτήρισε την προρρηθείσα επεξεργασία ως υψηλού κινδύνου και τόνισε ότι τούτη θα πρέπει να συμμορφώνεται προς τις θεμελιώδεις αρχές του ΓΚΠΔ.

Η CNIL υπογράμμισε ότι η ως άνω επεξεργασία προϋποθέτει την υιοθέτηση αυξημένων μέτρων διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της πρότερης, σαφούς και ρητής ενημέρωσης των αθλητών, τόσο σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων τους, όσο και για την τυχόν ανεύρεση γενετικών χαρακτηριστικών τα οποία σχετίζονται με ιατρικές παθήσεις. Περαιτέρω, επεσήμανε ότι η γενετική ανάλυση των δειγμάτων θα πρέπει να αποτελεί *ultimum refugium*, δηλαδή να λαμβάνει χώρα μόνο εφόσον έχουν εξαντληθεί όλες οι διαθέσιμες ηπιότερες μέθοδοι ελέγχου και τόνισε ότι η χρήση των γενετικών δεδομένων δεν πρέπει να επεκτείνεται σε δευτερογενείς, μη συναφείς με την καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης σκοπούς.

Oh T, Kim Y and Suh S-H (2024), Identification of doping suspicions through artificial intelligence-powered analysis on athlete's performance passport in female weightlifting. *Front. Physiol.* 15:1344340. doi: 10.3389/fphys.2024.1344340

¹²⁷ Η ισχύς του νομοσχεδίου έχει επί του παρόντος εκλείψει. Σύμφωνα με αυτό, ο γενετικός έλεγχος ήταν επιτρεπτός για την ανίχνευση τεσσάρων περιπτώσεων γενετικής χειραγώγησης: α) χορήγηση ομοιολογικού αίματος, β) αντικατάσταση δείγματος, γ) γενετικές μεταλλάξεις που επηρεάζουν την ενδογενή παραγωγή απαγορευμένων ουσιών και δ) γενετικές παρεμβάσεις με στόχο την τροποποίηση σωματικών χαρακτηριστικών προς ενίσχυση της απόδοσης. Παράλληλα, προβλέπεται ότι οι αναλύσεις πραγματοποιούνται σε ανωνυμοποιημένα δείγματα, ενώ τα δεδομένα καταστρέφονται αμελλητί αν δεν διαπιστωθεί παραβίαση ή μετά την ολοκλήρωση των πειθαρχικών ή/ και ποινικών διαδικασιών σε περίπτωση ανίχνευσης απαγορευμένης ουσίας ή μεθόδου.

¹²⁸ National Commission for Information Technology and Civil Liberties (CNIL), 2022. Deliberation No. 2022-118 of 8 December 2022 giving an opinion on a draft law on the 2024 Olympic and Paralympic Games (request for opinion No. 22017438).

Διαθέσιμο σε: <https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000046865563>

10.2. Η νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων «αντιντόπινγκ» με σκοπό την επιβολή κανονισμών επιλεξιμότητας

Η προσωρινή ρύθμιση της γαλλικής κυβέρνησης ενσωματώνει μία θεμελιώδη αρχή του ΓΚΠΔ, η οποία αποτυπώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β' αυτού: εκάστοτε δραστηριότητα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων πρέπει να διενεργείται μόνο για συγκεκριμένους, σαφώς καθορισμένους και νόμιμους σκοπούς. Η περαιτέρω χρήση αυτών για την επίτευξη ενός στόχου ο οποίος δεν είναι μήτε συναφής, μήτε συμβατός με τον σκοπό για τον οποίο συλλέχθηκαν αρχικά τα δεδομένα, πρέπει να πληροί αφ' εαυτή τις προϋποθέσεις νομιμότητας του Κανονισμού.

Η σημασία της ως άνω αρχής αναδεικνύεται μέσα από καταγγελία η οποία υποβλήθηκε στον Επίτροπο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων του Καναδά¹²⁹ και αφορά στην παράνομη διαβίβαση δεδομένων ειδικών κατηγοριών από τον WADA προς τις διεθνείς ομοσπονδίες και την περαιτέρω επεξεργασία τους. Σύμφωνα με την καταγγελία, ο WADA κοινολογεί παρανόμως στους εν λόγω αθλητικούς οργανισμούς, αφενός, τα αποτελέσματα εργαστηριακών αναλύσεων, και, αφετέρου, τη λεγόμενη «φόρμα ελέγχου», όπου αναγράφεται το βιολογικό φύλο εκάστοτε αθλητή.

Εν συνεχεία, οι διεθνείς ομοσπονδίες, οι οποίες έχουν υιοθετήσει κανονισμούς επιλεξιμότητας με βάση το φύλο, αξιολογούν τους δείκτες τεστοστερόνης που προκύπτουν από τις αναλύσεις των δειγμάτων ίντερσεξ και τρανς αθλητριών, χωρίς να τις ενημερώσουν προηγουμένως, προκειμένου να διαπιστώσουν εάν το ορμονικό τους προφίλ πληροί τα όρια που έχουν θέσει για τη συμμετοχή στην κατηγορία των γυναικών¹³⁰.

¹²⁹ Office of the Privacy Commissioner of Canada (2024). *News Release: Privacy Commissioner Announces Investigation into World Anti-Doping Agency*. Διαθέσιμο σε: https://www.priv.gc.ca/en/opc-news/news-and-announcements/2024/nr-c_241112/

¹³⁰ ΕΔΔΑ (2021). *Athletics South Africa κατά Ελβετίας*, Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2021. Διαθέσιμο στο: <https://hudoc.echr.coe.int/>, όπου κρίθηκε ότι η απουσία μιας αθλήτριας η οποία αγωνίζεται σε εθνικό επίπεδο και έχει προκριθεί για τη συμμετοχή της σε διεθνείς αγώνες ενδέχεται, από μόνη της, να οδηγήσει στην έμμεση αποκάλυψη πληροφοριών που αφορούν στα γενετικά της χαρακτηριστικά, καθιστώντας την τήρηση της εμπιστευτικότητας εξαιρετικά δύσκολη, αν όχι ανέφικτη.

Εκ των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η υπό εξέταση επεξεργασία υπερβαίνει τον αρχικό σκοπό συλλογής των δεδομένων, ήτοι την ανίχνευση απαγορευμένων ουσιών και υπερβαίνει τη δικαιολογημένη προσδοκία των υποκειμένων των δεδομένων· η αξιοποίηση τους για την εφαρμογή κανονισμών επιλεξιμότητας με βάση το φύλο συνιστά διακριτό σκοπό, ο οποίος δεν συνδέεται άμεσα με την καταπολέμηση του ντόπινγκ. Ως εκ τούτου, οι διεθνείς ομοσπονδίες, υπό την ιδιότητά τους ως υπεύθυνοι επεξεργασίας, οφείλουν να διασφαλίζουν ότι αυτή συμμορφώνεται προς τον ΓΚΠΔ. Και τούτο, διότι η διαθεσιμότητα των δεδομένων δεν αρκεί για να δικαιολογήσει την περαιτέρω επεξεργασία τους.

10.2.1. Η ευθύνη των διεθνών ομοσπονδιών

Το στενό *ratione personae* πεδίο εφαρμογής των κανονισμών επιλεξιμότητας, ήτοι οι ίντερσεξ και τρανς αθλήτριες οι οποίες έχουν προκριθεί σε περιφερειακές, διεθνείς διοργανώσεις και στους Ολυμπιακούς Αγώνες, δεν απαλλάσσει τις διεθνείς ομοσπονδίες από την τήρηση των νομοθετικά προβλεπόμενων υποχρεώσεών τους¹³¹. Όσον αφορά, λοιπόν, στη συμμόρφωση της προαναφερόμενης δραστηριότητας προς τις επιταγές του ενωσιακού δικαίου προστασίας δεδομένων, λεκτέα είναι τα εξής:

- Η υπό εξέταση αποτελεί επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών, συμπεριλαμβανομένου του φύλου. Και τούτο, ακόμη και αν οι διεθνείς ομοσπονδίες δεν προβαίνουν στη συλλογή των βιολογικών δειγμάτων των αθλητριών και περιορίζονται στην αξιολόγηση των σχετικών εργαστηριακών αναλύσεων.
- Η ως άνω επεξεργασία δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 9 παράγραφος 2 στοιχείο ζ' του ΓΚΠΔ, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει τη μόνη δυνητική βάση για

¹³¹ Στην υπόθεση *Semenya* κατά Ελβετίας (11.07.2023, αρ. προσφ. 10934/21), η προσφεύγουσα, διεθνούς επιπέδου αθλήτρια, προσέβαλε τον κανονισμό της Διεθνούς Ομοσπονδίας Στίβου, ο οποίος απαιτούσε από αθλήτριες με αυξημένα επίπεδα τεστοστερόνης να υποβληθούν σε ορμονική θεραπεία προκειμένου να τους επιτραπεί η συμμετοχή στην κατηγορία των γυναικών. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η Ελβετία δεν προστάτευσε επαρκώς την προσφεύγουσα από διακρίσεις που βασίζονταν στα γενετικά της χαρακτηριστικά, καθώς και ότι οι εγχώριες δικαστικές διαδικασίες δεν παρείχαν επαρκείς θεσμικές και διαδικαστικές εγγυήσεις για την αποτελεσματική εξέταση των ισχυρισμών της. Συνεπώς, το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 14 (απαγόρευση διακρίσεων) σε συνδυασμό με το άρθρο 8 (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής), καθώς και του άρθρου 13 (δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας) της ΕΣΔΑ.

τη νομιμοποίησή της. Πράγματι, η τελευταία στηρίζεται σε έναν εσωτερικό κανονισμό, ο οποίος εκδόθηκε κατά την απόλυτη διακριτική ευχέρεια των διεθνών ομοσπονδιών, και δεν θεμελιώνεται σε διάταξη τυπικού νόμου.

- Συνιστά δραστηριότητα υψηλού κινδύνου υπό την έννοια του άρθρου 35, παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ, καθότι δύναται να οδηγήσει σε αποκλεισμό από τη συμμετοχή σε διεθνείς αγώνες. Συνεπώς, προαπαιτούμενο για την διενέργεια αυτής, αποτελεί η εκπόνηση μελέτης εκτίμησης αντικτύπου από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, ήτοι την εκάστοτε διεθνή ομοσπονδία.
- Ακόμη και αν θεωρηθεί ότι ο εν λόγω κανονισμός αφορά στον καθορισμό των όρων συμμετοχής στους αγώνες, υπό την έννοια ότι η «δυναμική» κατηγοριοποίηση των αθλητών αποτελεί ζήτημα το οποίο ρυθμίζεται κατ' αποκλειστικότητα από την αθλητική έννομη τάξη, η επεξεργασία των σχετικών δεδομένων προϋποθέτει κατ' ελάχιστον την ενημέρωση των αθλητριών¹³².

10.2.2. Η «αποποίηση ευθύνης» του WADA

Ο Κώδικας ορίζει ότι «Όταν μια Υπογράφουσα [ενν. τον Κώδικα] Αρχή προτίθεται να χρησιμοποιήσει Δείγματα ή πληροφορίες Ελέγχου Ντόπινγκ με σκοπό τη ρύθμιση πτυχών του αθλήματος ή των δραστηριοτήτων της οι οποίες δεν σχετίζονται με το ντόπινγκ (π.χ. πολιτικές ασφάλειας, ιατρικής, επιλεξιμότητας ή δεοντολογίας), οι εν λόγω οργανισμοί θα ενεργούν εκτός της ιδιότητάς τους ως Υπογράφουσες Αρχές και θα είναι αποκλειστικά υπεύθυνοι για τη συλλογή τους, τη χρήση, την αποκάλυψη και την εν γένει επεξεργασία των σχετικών πληροφοριών¹³³».

Όπως γίνεται φανερό εκ των ανωτέρω, όταν οι διεθνείς ομοσπονδίες προτίθενται να αξιοποιήσουν «δεδομένα αντιντόπινγκ» με σκοπό την εφαρμογή τυχόν κανονισμού επιλεξιμότητας τον οποίο έχουν υιοθετήσει, δεν λειτουργούν ως «αρχές αντιντόπινγκ»,

¹³² Δεδομένου ότι τα δεδομένα δεν συλλέγονται απευθείας από τα ίδια τα υποκείμενα, η παροχή της σχετικής ενημέρωσης μπορεί να μετατεθεί χρονικά, χωρίς ωστόσο να απουσιάζει πλήρως. Σημειώνεται, δε, ότι η μη παροχή ενημέρωσης συνιστά παραβίαση της αρχής της διαφάνειας, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α' του ΓΚΠΔ και εξειδικεύεται στο άρθρο 13 αυτού.

¹³³ Άρθρο 23.2.2., Σχέδιο Κώδικα 2027

αλλά υπό την ιδιότητά τους ως ρυθμιστικοί φορείς της αθλητικής έννομης τάξης. Ενεργούν ως ανεξάρτητοι υπεύθυνοι επεξεργασίας, καθορίζουν αυτοτελώς τους σκοπούς και τα μέσα αυτής και, κατά συνέπεια, η σχετική ευθύνη βαρύνει αποκλειστικά τις ίδιες. Τούτο, μάλιστα, σε αντίθεση με τις επεξεργασίες οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κώδικα, όπου η ευθύνη κατανέμεται μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών.

Ο WADA αποποιείται ρητά κάθε ευθύνη αναφορικά με τη χρήση των «δειγμάτων και των πληροφοριών ελέγχου ντόπινγκ» για σκοπούς οι οποίοι εκφεύγουν της καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης. Ακόμη, λοιπόν, και αν οι διεθνείς ομοσπονδίες αποκτούν πρόσβαση στα «επίμαχα» δεδομένα μέσω της πλατφόρμας ADAMS – η οποία τελεί υπό τη διαχείριση του WADA –, η περαιτέρω επεξεργασία αυτών αποφασίζεται και διενεργείται από τις ίδιες. Άλλωστε, ο σκοπός της εν λόγω πλατφόρμας, όπως καθορίζεται από τον WADA, είναι η διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών αντιντόπινγκ, και όχι η εξυπηρέτηση άλλων σκοπών της αθλητικής έννομης τάξης, όπως, ενδεικτικά, η εφαρμογή κανονισμών επιλεξιμότητας.

Εν προκειμένω, λοιπόν, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Αντιντόπινγκ αποτελεί απλώς τον πάροχο της ως άνω τεχνολογικής υποδομής και δεν καθίσταται υπόλογος για την περαιτέρω επεξεργασία των δεδομένων τα οποία συλλέγουν οι ομοσπονδίες μέσω αυτής. Ενεργεί ως εκτελών την επεξεργασία υπό την έννοια του άρθρου 28 του ΓΚΠΔ, και υποχρεούται να ενημερώσει τις αθλητικές ομοσπονδίες, εφόσον διαπιστώσει ότι οι οδηγίες τους δεν συμμορφώνονται προς το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων.

11. Η ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

Η δημοσιοποίηση των πειθαρχικών παραβάσεων συνιστά παρεπόμενη συνέπεια αυτών, προβλεπόμενη τόσο στον Κώδικα, όσο και στις εθνικές νομοθεσίες οι οποίες τον ενσωματώνουν¹³⁴. Η κάτωθι ανάλυση εστιάζει στη διαδικτυακή ανάρτηση των παραβάσεων των επαγγελματιών αθλητών σε μορφή λίστας, προσβάσιμης στο ευρύ κοινό μέσω των επίσημων ιστοσελίδων των αρμόδιων εθνικών οργανισμών.

¹³⁴ Σημειώνεται ότι η δημοσιοποίηση των παραβιάσεων δεν προβλέπεται ως παρεπόμενη συνέπεια εκάστοτε πειθαρχικής κύρωσης σε όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ, όπως, επί παραδείγματι, στο Βέλγιο και την Γερμανία.

11.1. Η φύση των παραβάσεων

Σύμφωνα με τις προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέως Čapeta στην υπόθεση C-115/22¹³⁵, οι πειθαρχικές κυρώσεις τις οποίες επισύρει η παράβαση των εθνικών νομοθεσιών αντιντόπινγκ φέρουν σαφώς τιμωρητικό – ποινικό χαρακτήρα υπό την αυτεπλήρη ερμηνεία του όρου. Και τούτο, διότι οι αρνητικές τους επιπτώσεις εκτείνονται πέραν της απλής αποκατάστασης της διατάραξης η οποία προκλήθηκε εντός της αθλητικής έννομης τάξης. Πράγματι, οι εν θέματι συνεπάγονται σοβαρό επαγγελματικό και προσωπικό αντίκτυπο για τον καταδικασθέντα αθλητή.

Η αναγνώριση της ποινικής φύσης των κυρώσεων συνεπάγεται, κατά τη Γενική Εισαγγελέα, την εφαρμογή του άρθρου 10 του ΓΚΠΔ, το οποίο προβλέπει ότι «η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή σχετικά μέτρα ασφάλειας που βασίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 διενεργείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής ή εάν η επεξεργασία επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους το οποίο προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων». Η ανάγκη για ενισχυμένες εγγυήσεις προστασίας,

¹³⁵ Η αυστριακή επιτροπή αντιντόπινγκ έκρινε πειθαρχικά υπεύθυνο έναν πρώην επαγγελματία δρομέα μεσαίων αποστάσεων για την παράβαση του κανονισμού αντιντόπινγκ της ομοσπονδίας στην οποία υπάγεται. Ως κύρωση, λοιπόν, η Επιτροπή ακύρωσε όλες τις επιδόσεις του αθλητή, ανακάλεσε τα χρηματικά έπαθλα τα οποία είχε λάβει, του επέβαλε τετράχρονο αποκλεισμό από οποιαδήποτε αγωνιστική δραστηριότητα. Τέλος, ανέθεσε στον εθνικό οργανισμό αντιντόπινγκ την δημοσιοποίηση της παράβασης στην διαδικτυακή ιστοσελίδα του.

Κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, η αθλήτρια αιτήθηκε - μεταξύ άλλων - όπως μη δημοσιοποιηθούν τα προσωπικά της δεδομένα που αφορούν στην πειθαρχική κύρωση η οποία της επεβλήθη. Το αίτημα της αθλήτριας απορρίφθηκε από την Επιτροπή και η αθλήτρια προσέβαλε την απόφαση ενώπιον του αθλητικού διαιτητικού δικαστηρίου, αμφισβητώντας την νομιμότητα της υποχρεωτικής γνωστοποίησης στο διαδίκτυο των αποφάσεων αντιντόπινγκ υπό το πρίσμα του ΓΚΠΔ. Το εθνικό αθλητικό διαιτητικό δικαστήριο το οποίο επιλήφθηκε της υπόθεσης, ανέστειλε τη διαδικασία ενώπιόν του και παρέπεμψε το ζήτημα στο ΔΕΕ για την έκδοση προδικαστικής απόφασης. Ειδικότερα, το εν λόγω δικαστήριο ζήτησε την αρωγή του αρμόδιου για την ερμηνεία του ενωσιακού δικαίου οργάνου σε σχέση με την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα της επεξεργασίας. Σημειώνεται, δε, ότι, σύμφωνα με την Γενική Εισαγγελέα, η αιτούσα άσκησε προσφυγή κατά υπευθύνου επεξεργασίας κατ' άρθρο 79 παρ. 1 ΓΚΠΔ.

μάλιστα, καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική, δεδομένου ότι οι περί των οποίων ο λόγος κυρώσεις επιβάλλονται από οιονεί δικαιοδοτικά όργανα, τα οποία στερούνται των αυξημένων εχέγγυων ευθυκρισίας, ανεξαρτησίας και αμεροληψίας που χαρακτηρίζουν τα μόνιμα και κατά τον νόμο ιδρυθέντα δικαστήρια¹³⁶.

Η υιοθέτηση της ως άνω προσέγγισης – ήτοι ο χαρακτηρισμός του πειθαρχικού παραπτώματος ως ποινικό αδίκημα. λόγω της βαρύτητας της κύρωσης την οποία επισύρει¹³⁷ – επηρεάζει άμεσα τον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου ήδη από το προγενέστερο στάδιο της διερεύνησης εκάστοτε παράβασης. Στο σημείο αυτό, αξίζει να επισημανθεί ότι ένα πειθαρχικό – κατά την *lex anti-doping* – παράπτωμα όπως, επί παραδείγματι, η κατοχή ή η διακίνηση απαγορευμένων ουσιών, συνιστά παράλληλα και ποινικά κολάσιμη πράξη.

Όταν, λοιπόν, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης και δίωξης ποινικών αδικημάτων από τις αρμόδιες αρχές, κατ' αρχήν τυγχάνει εφαρμογής η Οδηγία (ΕΕ) 2016/680. Υπ' αυτό το πρίσμα, ανακύπτει το ζήτημα κατά πόσον είναι επιτρεπτή η διασταλτική ερμηνεία του όρου «αρμόδια διωκτική αρχή» – ως τούτος ορίζεται στην Οδηγία – και ιδίως εάν είναι θεμιτό να περιληφθούν σε αυτόν οι οργανισμοί αντιντόπινγκ κατά την άσκηση των – απορρεόντων

¹³⁶ Το CAS έχει καθιερώσει την αρχή της «αυστηρής αντικειμενικής ευθύνης» στις υποθέσεις ντόπινγκ, σύμφωνα με την οποία εκάστοτε αθλητής θεωρείται υπεύθυνος για την παραβίαση του Κώδικα, εκτός εάν αποδείξει το αντίθετο. Η αρχή αυτή έχει δεχθεί έντονη κριτική, καθώς θεωρείται ότι παραβιάζει το τεκμήριο αθωότητας και την αρχή «*in dubio pro reo*». Σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, το τεκμήριο αθωότητας τυγχάνει εφαρμογής και σε πειθαρχικές διαδικασίες, ειδικά όταν οι προβλεπόμενες κυρώσεις φέρουν περισσότερο χαρακτήρα ποινής. Πέραν τούτου, η αυστηρότητα των επιβαλλόμενων πειθαρχικών κυρώσεων αντίκειται στην αρχή «*ne bis in idem*», η οποία απαγορεύει τη διπλή τιμωρία για την ίδια πράξη. Η αρχή αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις υποθέσεις ντόπινγκ, όταν οι σχετικές συμπεριφορές ποινικοποιούνται από το εθνικό δίκαιο.

¹³⁷ Βλ. Engel και λοιποί κατά Κάτω Χωρών, ΕΔΔΑ, 8.6.1976, παρ. 82, όπου το Δικαστήριο καθιέρωσε τρία κριτήρια για τον χαρακτηρισμό μιας κύρωσης ως «ποινικής»: (α) τον χαρακτηρισμό της παράβασης στο εσωτερικό δίκαιο, (β) τη φύση της παράβασης και (γ) τη βαρύτητα της επιβληθείσας κύρωσης. Το ΔΕΕ έχει υιοθετήσει παρόμοια προσέγγιση, βλ. ενδεικτικά Bonda, C-489/10, σκ. 37 και Menci, C-524/15, σκ. 35-36. Σύμφωνα με την παγιωμένη νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων, εφαρμογή του άρθρου 50 του ΧΘΔΕΕ και των εγγυήσεων της ποινικής δίκης.

από τον Κώδικα – καθηκόντων τους. Εναλλακτικά, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων της Οδηγίας στις περιπτώσεις αυτές.

Σε κάθε περίπτωση, όταν η επεξεργασία διενεργείται από τις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου, με σκοπό την διερεύνηση και καταστολή ποινικά κολάσιμων πράξεων, τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του εκάστοτε εφαρμοστικού – της λεγόμενης «Αστυνομικής Οδηγίας» – εθνικού νόμου. Αντιστοίχως, όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται από όργανα και οργανισμούς της Ένωσης, εφαρμόζεται ο Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725. Ειδικά, δε, όσον αφορά στην Europol – με την οποία ο WADA διατηρεί στενή συνεργασία στο πλαίσιο διερεύνησης υποθέσεων διακίνησης απαγορευμένων ουσιών – εφαρμόζεται ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/794¹³⁸.

11.2. Η αναγκαιότητα της επεξεργασίας

Στο πλαίσιο του σχετικού προδικαστικού ερωτήματος, η Γενική Εισαγγελέας αναγνώρισε στον εθνικό νομοθέτη ένα ευρύ περιθώριο εκτίμησης όσον αφορά στην αναγκαιότητα της δημοσιοποίησης και τόνισε ότι ο σχετικός δικαστηριακός έλεγχος περιορίζεται στο κατά πόσον αυτή είναι προδήλως ακατάλληλη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού ή ευλόγως αιτιολογημένη.

Εν όψει των ανωτέρω, η Γενική Εισαγγελέας υποστήριξε ότι η υποχρεωτική επώνυμη δημοσιοποίηση των πειθαρχικών παραβάσεων συνιστά πρόσφορο νομοθετικό μέτρο για την επίτευξη ειδικότερων σκοπών, όπως η αποτροπή καταστρατήγησης των κυρώσεων και η γενική και ειδική πρόληψη νέων παραβάσεων. Στην ανάλυσή της, τόνισε ότι ο κίνδυνος δημοσιοποίησης των κυρώσεων λειτουργεί αποτρεπτικά, τόσο για τους ίδιους τους αθλητές, όσο και για την αθλητική κοινότητα συνολικά. Όσον αφορά, δε, στο μέσο δημοσιοποίησης, δηλαδή το διαδίκτυο, επισήμανε ότι, σε μια σύγχρονη κοινωνία, η ανάρτηση των σχετικών πληροφοριών στον ιστότοπο των εθνικών οργανισμών αντιντόπινγκ αποτελεί το μοναδικό αποτελεσματικό μέσο για την έγκαιρη και αξιόπιστη πληροφόρηση του κοινού.

¹³⁸ Με απλά λόγια, εάν διαπιστωθεί ότι ένας αθλητής κατέχει παράνομες ουσίες:

- Αν εξετάζεται η πειθαρχική διάσταση της υπόθεσης, εφαρμόζεται ο ΓΚΠΔ.
- Αν διερευνάται από την αστυνομία, σε εθνικό επίπεδο τυγχάνει εφαρμογής ο Ν. 4624/2019.
- Αν εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Europol, ισχύει ο Κανονισμός 2016/794.

Με την θέση της Γενικής Εισαγγελέως φαίνεται να συντάσσεται η ΑΠΔΠΧ κατά την εξέταση παρόμοιας νομοθετικής πρόβλεψης. Εν αντιθέσει με προηγούμενες αποφάσεις της¹³⁹, στη Γνωμοδότηση 8/2021 διατύπωσε την άποψη ότι η ανάρτηση πειθαρχικών και διοικητικών κυρώσεων στο διαδίκτυο είναι συμβατή με το δίκαιο προστασίας προσωπικών δεδομένων, εφόσον τούτη:

- δεν είναι προδήλως απρόσφορη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού¹⁴⁰,
- βασίζεται σε διάταξη τυπικού νόμου, ο οποίος προβλέπει ότι η δημοσιοποίηση των δεδομένων είναι απαραίτητη για λόγους ουσιαστικού δημοσίου συμφέροντος,
- συμμορφώνεται προς τις αρχές της αναγκαιότητας και του περιορισμού του χρόνου διατήρησης, δηλαδή αναρτώνται μόνο τα απολύτως απαραίτητα δεδομένα και τα τελευταία διαγράφονται με την πάροδο της διάρκειας ισχύος της πειθαρχικής κύρωσης¹⁴¹,

¹³⁹ Στην γνωμοδότηση υπ' αριθμ. 6/2015, η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι η ανάρτηση πειθαρχικών και διοικητικών κυρώσεων στο διαδίκτυο υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο και αντίκειται με την αρχή της αναλογικότητας. Αντίστοιχα, στη γνωμοδότηση 2/2013, η Αρχή έκρινε ότι η δημοσιοποίηση των πειθαρχικών κυρώσεων δικηγόρων μέσω της ανάρτησης των σχετικών αποφάσεων σε δημόσιους χώρους είναι δυσανάλογη και ότι θα αρκούσε η τοιχοκόλληση των αποφάσεων στα γραφεία των δικηγορικών συλλόγων.

¹⁴⁰ Σύμφωνα με την παγιωμένη νομολογία του ΔΕΕ, ο νομοθέτης διαθέτει καταρχήν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως σχετικά με 1. το μέτρο το οποίο θα επιλεγεί για την υλοποίηση των επιδιωκόμενων με αυτό σκοπών δημοσίου συμφέροντος, 2. την αναλογικότητα αυτού.

¹⁴¹ Μετά την παρέλευση της εν λόγω χρονικής περιόδου, τα δεδομένα πρέπει να διαγράφονται τόσο από τον ιστότοπο του αρμόδιου οργανισμού αντιντόπινγκ, όσο και από τα αποτελέσματα των μηχανών αναζήτησης, εφόσον το υποκείμενο των δεδομένων υποβάλει σχετικό αίτημα και δεν υφίσταται νόμιμος έρεισμα για την περαιτέρω διατήρησή τους («δικαίωμα στη λήθη»). Σύμφωνα με τη σχετική νομολογία του ΔΕΕ, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να ικανοποιήσει το δικαίωμα διαγραφής το οποίο ασκεί το υποκείμενο, όταν η διατήρηση των δεδομένων του στον ιστό δεν εξυπηρετεί πλέον κάποιο υπέρτερο έννομο συμφέρον και η περαιτέρω διατήρηση τους προκαλεί δυσανάλογη βλάβη στην προσωπική ζωή του τελευταίου. Βλ. σχετικά ΔΕΕ, Απόφαση της 13ης Μαΐου 2014, Google Spain SL και Google Inc. κατά Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) και Mario Costeja González, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317

- λαμβάνει χώρα κατόπιν πρότερης ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων, τα οποία διατηρούν το δικαίωμα διόρθωσης σε περίπτωση ανάρτησης ανακριβών στοιχείων και
- πραγματοποιείται μόνο κατόπιν οριστικοποίησης της απόφασης επιβολής της κύρωσης.

11.3. Η (μεταβαλλόμενη) θέση του ΕΣΠΑ

Το ΕΣΠΑ, σε επιστολή του προς τον WADA (2019), εξέφρασε τις επιφυλάξεις του σχετικά με την αναγκαιότητα της δημοσιοποίησης πειθαρχικών παραβάσεων¹⁴², λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που αυτή συνεπάγεται για την ιδιωτική και επαγγελματική ζωή των αθλητών. Στο πλαίσιο της αναζήτησης ηπιότερων μέτρων, το ως άνω όργανο, πρότεινε τη χρήση κωδικών για την προβολή της λίστας των πειθαρχικώς καταδικασθέντων αθλητών ή/ και την καθιέρωση ενός πιστοποιητικού «καθαρού αθλητή»¹⁴³, με σκοπό να αποτρέπεται η τυχαία πρόσβαση των χρηστών του διαδικτύου στις σχετικές πληροφορίες.

Στις πρόσφατα δημοσιευθείσες συστάσεις του για τον Κώδικα, το ΕΣΠΑ φαίνεται να υιοθετεί μια πιο ελαστική στάση έναντι του υπό εξέταση μέτρου. Χαιρέτισε την απόφαση του WADA να θέσει τη δημοσιοποίηση υπό την αίρεση της έκδοσης σχετικής οριστικής απόφασης και εκτίμησε θετικά το γεγονός ότι τούτη είναι προαιρετική όσον αφορά στους ανήλικους και στους ερασιτέχνες αθλητές. Περαιτέρω, επικρότησε τον χρονικό περιορισμό

¹⁴² Αντίστοιχες επιφυλάξεις έχουν διατυπωθεί και από την Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 στις γνώμες 3/2008 και 4/2009. Βλ. Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 (2009). Second Opinion 4/2009 on the International Standard for the Protection of Privacy and Personal Information of the World Anti-Doping Organization (WADA), the relevant provisions of the WADA Code and other privacy issues in the context of the fight against doping in sport by WADA and (national) anti-doping organizations. WP 162, 6 Απριλίου 2009. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2009/wp162_en.pdf,

Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 (2008). Opinion 3/2008 on the draft International Standard for the Protection of Privacy of the Global Anti-Doping Code. WP 156, 1 Αυγούστου 2008. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2008/wp156_en.pdf

¹⁴³ Το εν λόγω πιστοποιητικό θα πρέπει να περιέχει μόνο τυχόν τρέχουσες κυρώσεις. Ο αθλητής θα δύναται να το επιδεικνύει αποκλειστικά σε φορείς που διαθέτουν έννομο συμφέρον να γνωρίζουν τις σχετικές πληροφορίες, όπως εργοδότες, διοργανωτές αγώνων ή χορηγούς.

της δημοσιοποίησης και τη μέριμνα της lex anti-doping για τη διατήρηση των δεδομένων στον ιστότοπο των αρμόδιων οργανισμών αποκλειστικά για το διάστημα ισχύος της εκάστοτε κύρωσης.

Δεν απουσίασαν, ωστόσο, και σχετικές επιφυλάξεις. Το ως άνω εποπτικό όργανο εξέφρασε ανησυχίες σχετικά με τον οριζόντιο χαρακτήρα του μέτρου όσον αφορά στους επαγγελματίες αθλητές, επισημαίνοντας την ανάγκη εφαρμογής ενός αυστηρότερου κριτηρίου αναλογικότητας μεταξύ του δικαιώματος του κοινού στην ενημέρωση και του δικαιώματος των αθλητών στην προστασία των προσωπικών τους δεδομένων. Για το λόγο αυτό, εισηγήθηκε τη συνεκτίμηση παραμέτρων, όπως η σοβαρότητα της εκάστοτε παράβασης, ο βαθμός δημοσιότητας τον οποίο έχει ήδη λάβει εκάστοτε υπόθεση, η προσωπική κατάσταση του αθλητή, καθώς και ο αντίκτυπος της κύρωσης στα αποτελέσματα των αγώνων.

Η ερμηνευτική αβεβαιότητα η οποία περιβάλλει τη νομιμότητα της δημοσιοποίησης των πειθαρχικών κυρώσεων αναμένεται να αποσαφηνιστεί από την επικείμενη απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση NADA Austria κ.λπ., C-474/24¹⁴⁴. Εφόσον το Δικαστήριο προχωρήσει σε ουσιαστική κρίση επί του σχετικού προδικαστικού ερωτήματος, η απόφασή του θα περιβληθεί με ερμηνευτικό δεδικασμένο, δεσμευτικό για τα εθνικά δικαστήρια και τις ανεξάρτητες αρχές προστασίας δεδομένων των κρατών-μελών της ΕΕ, κατά την ερμηνεία και εφαρμογή του ΓΚΠΔ σε παρόμοιες υποθέσεις.

12. Ο ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ ΑΘΛΗΤΗ

Ο οργανισμός εκάστοτε αθλητή φέρει μοναδικά βιολογικά χαρακτηριστικά, γεγονός το οποίο συνεπάγεται διαφοροποιήσεις στα επίπεδα ορμονών και άλλων βιολογικών δεικτών τα οποία υποδεικνύουν τη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Η αναγνώριση της εν λόγω βιολογικής ετερογένειας οδήγησε, εν έτει 2009, στην ανάπτυξη του Βιολογικού

¹⁴⁴ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), (εκκρεμεί) Υπόθεση C-474/24, NADA Austria κ.λπ., Εκκρεμεί ενώπιον του ΔΕΕ.

Διαβατηρίου Αθλητή (ΒΔΑ), ενός από τα πλέον αποτελεσματικά εργαλεία στον αγώνα κατά του ντόπινγκ¹⁴⁵.

Το ΒΔΑ αποτελεί το ατομικό βιολογικό προφίλ εκάστοτε ελεγχόμενου αθλητή, υπό την έννοια του άρθρου 22 του ΓΚΠΔ¹⁴⁶, και λειτουργεί ως εργαλείο συστηματικής παρακολούθησης συγκεκριμένων βιολογικών δεικτών με σκοπό την ανίχνευση «ύποπτων» μεταβολών, οι οποίες ενδέχεται να υποδηλώνουν τη χρήση απαγορευμένων ουσιών ή μεθόδων¹⁴⁷. Συντίθεται από δεδομένα τα οποία συλλέγονται κατά τους μεμονωμένους ελέγχους ντόπινγκ, καθώς και άλλα στοιχεία, όπως οι επιδόσεις του κάθε αθλητή σε αγώνες, τυχόν προπονήσεις σε υψόμετρο και λοιπές παραμέτρους οι οποίες συνδέονται με τη φυσική του κατάσταση¹⁴⁸.

Τα δεδομένα του ΒΔΑ φέρουν διττή φύση· αφενός, συνιστούν δεδομένα υγείας τα οποία δύνανται να χρησιμοποιηθούν για τη διάγνωση ασθενειών και, αφετέρου, αποτελούν στοιχεία συλλεχθέντα στο πλαίσιο των πειθαρχικών ερευνών. Αναγνωρίζοντας τη δεύτερη αυτή διάσταση των εν λόγω πληροφοριών και επικαλούμενος ανησυχίες ότι η ελεύθερη πρόσβαση σε αυτές θα μπορούσε να διευκολύνει τους αθλητές στη στρατηγική προσαρμογή

¹⁴⁵ Krumm B, Botrè F, Saugy JJ and Faiss R (2022) Future opportunities for the Athlete Biological Passport. *Front. Sports Act. Living* 4:986875. DOI: 10.3389/fspor.2022.986875

¹⁴⁶ Το ΒΔΑ αποτελεί βασικό εργαλείο για την καταπολέμηση του ντόπινγκ και ως εκ τούτου οι σχετικές δραστηριότητες επεξεργασίας θα μπορούσαν να θεμελιωθούν στο άρθρο 9 παρ. 2(ζ) και 22 του ΓΚΠΔ. Η θεώρηση του ΒΔΑ ως μηχανισμού που λειτουργεί πρωτίστως για τη διευκόλυνση των οργανισμών αντιντόπινγκ, μεταβάλλει το σκοπό της επεξεργασίας και οδηγεί στην απουσία νόμιμου ερείσματος βάσει του άρθρου 9 του ΓΚΠΔ. Και τούτο διότι, υπό αυτήν την ερμηνεία, η επεξεργασία δεδομένων η οποία λαμβάνει χώρα για τη δημιουργία, αλλά και την διαχείριση, του ΒΔΑ δεν συνδέεται άμεσα με την επιδίωξη ενός σκοπού ουσιαστικού δημοσίου συμφέροντος, αλλά εξυπηρετεί το έννομο συμφέρον των οργανισμών αντιντόπινγκ, το οποίο δεν συνιστά επαρκή νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών.

¹⁴⁷ Η διαπίστωση «ύποπτων» διακυμάνσεων στα βιολογικά δεδομένα μπορεί να αποτελέσει επαρκή βάση για την έναρξη πειθαρχικής διαδικασίας εις βάρος του αθλητή, χωρίς να απαιτείται η άμεση ανίχνευση κάποιας απαγορευμένης ουσίας.

¹⁴⁸ Bækken LV, Holden G, Gjelstad A and Lauritzen F (2022) Ten years of collecting hematological athlete biological passport samples—perspectives from a National Anti-doping Organization. *Front. Sports Act. Living* 4:954479. DOI: 10.3389/fspor.2022.954479

της χρήσης απαγορευμένων ουσιών, ώστε να παρακάμπτουν τους σχετικούς ελέγχους, ο WADA αφαίρεσε από αυτούς τη δυνατότητα άμεσης πρόσβασης στο βιολογικό τους διαβατήριο μέσω της πλατφόρμας ADAMS.

Την ίδια στιγμή, ο συντονιστής του παγκόσμιου αγώνα κατά του ντόπινγκ υπογράμμισε ότι οι αθλητές διατηρούν το δικαίωμα υποβολής αιτήματος πρόσβασης στα δεδομένα τους βάσει του σχετικού Διεθνούς Προτύπου. Το εν λόγω κανονιστικό κείμενο, ωστόσο, δεν περιγράφει με την απαιτούμενη σαφήνεια τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δύνανται να απορρίψουν τυχόν αίτημα πρόσβασης το οποίο υποβάλλουν οι αθλητές, ούτε προβλέπει συγκεκριμένη προθεσμία απάντησης σε αυτούς. Τουναντίον, το ΔΠΠΔ ορίζει ότι ο WADA και οι αρχές αντιντόπινγκ δύνανται να απορρίψουν τυχόν αιτήματα με τα οποία οι αθλητές ασκούν τα προβλεπόμενα στον ΓΚΠΔ δικαιώματά τους, εάν διαπιστώσουν ότι η ικανοποίησή τους θα «υπονομεύσει την ακεραιότητα του συστήματος αντιντόπινγκ ή θα αναιρέσει την αποτελεσματικότητα των αιφνιδιαστικών ελέγχων».

Η εν λόγω ρύθμιση έχει αποτελέσει αντικείμενο κριτικής εκ μέρους του ΕΣΠΔ, το οποίο, στις πρόσφατες συστάσεις του, επεσήμανε ότι η υπό εξέταση ρύθμιση δεν διασφαλίζει επαρκώς τα δικαιώματα των αθλητών ως υποκείμενα των δεδομένων. Παρατήρησε, επίσης ότι η ως άνω αντίκειται στο άρθρο 23 του ΓΚΠΔ, το οποίο απαιτεί, *inter alia*, ότι τυχόν περιορισμοί στα δικαιώματα τα οποία προβλέπονται στα άρθρα 12 – 22 του Κανονισμού, επιβάλλονται μέσω σαφούς και προβλέψιμης νομοθετικής ρύθμισης¹⁴⁹. Τέλος, το ενωσιακό όργανο ανέδειξε την ανάγκη εξειδίκευσης της πρόβλεψης, επισημαίνοντας ότι η υφιστάμενη ασαφής και γενική διατύπωσή της, αφήνει ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στις αρχές αντιντόπινγκ και, κατά συνέπεια, οι τελευταίες δύνανται να απορρίψουν τυχόν αιτήματα κατά τρόπο δυνητικά αυθαίρετο ή/ και ελλιπώς αιτιολογημένο.

Κατά τη διαδικασία αναθεώρησης της διάταξης, θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη η εναλλακτική προσέγγιση που προτείνουν οι Devriendt, T., Chokoshvili, D., Favaretto, M. & Borry, P., οι οποίοι εισηγούνται – προς εξισορρόπηση των αντικρουόμενων συμφερόντων – όχι την πλήρη απόρριψη, αλλά την καθυστερημένη ικανοποίηση των αιτημάτων

¹⁴⁹ ΕΣΠΔ (2023) Κατευθυντήριες γραμμές 01/2022 σχετικά με τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων – Δικαίωμα Πρόσβασης, Έκδοση 2.1.

πρόσβασης. Η προσέγγιση αυτή στοχεύει στη μείωση του κινδύνου χειραγώγησης των εργαστηριακών αποτελεσμάτων μέσω πρόωρης γνώσης των δεδομένων του ΒΔΑ, διατηρώντας ταυτόχρονα το δικαίωμα των αθλητών στην πληροφόρηση¹⁵⁰.

13. Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΝΤΟΠΙΝΓΚ...

Στην προσπάθεια ανάπτυξης αποτελεσματικότερων και ταχύτερων μεθόδων ελέγχου, επιστημονικές πρωτοβουλίες, όπως το πρόγραμμα «A.R.I.E.T.T.A¹⁵¹», ερευνούν την αυτοματοποίηση της διαδικασίας εντοπισμού ασυμφωνιών και μη φυσιολογικών μεταβολών στο ΒΔΑ με την αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης¹⁵². Το εν λόγω σύστημα προβλέπεται να χρησιμοποιηθεί για την υπόδειξη «ύποπτων» αθλητών, οι οποίοι είτε υποβάλλονται σε συχνότερους, στοχευμένους ελέγχους, είτε οδηγούνται σε πειθαρχικές διαδικασίες για το αδίκημα της «υποψίας χρήσης παράνομων ουσιών ή μεθόδων ενίσχυσης της απόδοσης¹⁵³».

13.1. ...υπό το πρίσμα του ΓΚΠΔ

Το άρθρο 22, παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ κατοχυρώνει το δικαίωμα εκάστοτε ατόμου «να μην υπόκειται σε απόφαση που λαμβάνεται αποκλειστικά βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα που το αφορούν ή το επηρεάζει σημαντικά με παρόμοιο τρόπο».

Εφόσον η κατηγοριοποίηση των αθλητών μέσω του εν λόγω συστήματος πραγματοποιείται κατά τρόπο πλήρως αυτοματοποιημένο, το κρίσιμο ερώτημα για την υπαγωγή της σχετικής επεξεργασίας στο άρθρο 22 του ΓΚΠΔ είναι αν η εκάστοτε απόφαση παράγει έννομα αποτελέσματα ή επηρεάζει ουσιωδώς τον αθλητή. Εν προκειμένω, ο

¹⁵⁰ Devriendt, T., Chokoshvili, D., Favaretto, M. & Borry, P., 2018. Do athletes have a right to access data in their Athlete Biological Passport? Drug Testing and Analysis, 10(1002), pp. 1-10. DOI: 10.1002/dta.2380.

¹⁵¹ Pilot project in ABP modules for detection of abnormal profiles: Full automated integration into ADAMS with automatic identification of abnormal profiles and alerts to ADOs <https://www.wada-ama.org/en/data-research/trends>

¹⁵² Rahman, Maxx & Maass, Wolfgang. (2024). Generative Artificial Intelligence in Anti-doping Analysis in Sports. 10.1007/978-3-031-67256-9_6.

¹⁵³ European Commission (2021). *Artificial Intelligence Act: Proposal for a Regulation*. COM(2021) 206 final. Διαθέσιμο σε: <https://ec.europa.eu>

εσφαλμένος χαρακτηρισμός ενός αθλητή ως «ύποπτου» ενδέχεται να έχει άμεσο και σοβαρό αντίκτυπο στη φήμη, την αγωνιστική του ιδιότητα και τη μετέπειτα επαγγελματική του πορεία. Ειδικότερα, τα αποτελέσματα του συστήματος δύνανται να οδηγήσουν στην υποβολή του σε εντατικοτέρους ελέγχους – οι οποίοι συνιστούν αφ' εαυτοί παρέμβαση στην ιδιωτική του ζωή – ή ακόμη και να αποτελέσουν τη βάση για την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας.

Τούτων δοθέντων, προαπαιτούμενο για τη χρήση του υπό εξέταση συστήματος, αποτελεί η πλήρωση των σωρευτικά προβλεπόμενων στο άρθρο 22, παράγραφοι 2 και 4 του ΓΚΠΔ προϋποθέσεων¹⁵⁴. Ειδικότερα, η αξιοποίηση του ως άνω «εργαλείου» θα πρέπει να θεμελιώνεται σε μία έγκυρη νόμιμη βάση, δηλαδή εν προκειμένω να αποτελεί νομική υποχρέωση των οργανισμών αντιντόπινγκ¹⁵⁵ και να συνοδεύεται από κατάλληλα μέτρα «για την προστασία των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των έννομων συμφερόντων» των αθλητών, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης του δικαιώματος ουσιαστικής – και όχι απλώς τυπικής – ανθρώπινης παρέμβασης, αλλά και αμφισβήτησης τυχόν αυτοματοποιημένης απόφασης η οποία τους αφορά.

Μία ακόμη βασική προϋπόθεση για τη νόμιμη αξιοποίηση του υπό εξέταση μοντέλου ΤΝ είναι η πρότερη εκπόνηση της λεγόμενης μελέτης εκτίμησης αντικτύπου, σύμφωνα με

¹⁵⁴ Το άρθρο 22 του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι «3. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχεία α) και γ), ο υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων εφαρμόζει κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των έννομων συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων, τουλάχιστον του δικαιώματος εξασφάλισης ανθρώπινης παρέμβασης από την πλευρά του υπευθύνου επεξεργασίας, έκφρασης άποψης και αμφισβήτησης της απόφασης. 4. Οι αποφάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 δεν βασίζονται στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1, εκτός αν ισχύει το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο α) ή ζ) και αν υφίστανται κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των έννομων συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων.»

¹⁵⁵ Το άρθρο 23, παράγραφος 2 προβλέπει ότι «Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται όταν η απόφαση: α) είναι αναγκαία για τη σύναψη ή την εκτέλεση σύμβασης μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας των δεδομένων, β) επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας και το οποίο προβλέπει επίσης κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των έννομων συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων ή γ) βασίζεται στη ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων».

το άρθρο 35, παράγραφος 3, στοιχείο α' του ΓΚΠΔ, το οποίο ορίζει ότι «η εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων απαιτείται ιδίως στην περίπτωση: α) συστηματικής και εκτενούς αξιολόγησης προσωπικών πτυχών σχετικά με φυσικά πρόσωπα, η οποία βασίζεται σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, και στην οποία βασίζονται αποφάσεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα σχετικά με το φυσικό πρόσωπο ή ομοίως επηρεάζουν σημαντικά το φυσικό πρόσωπο».

Συμπληρωματικά προς τα ανωτέρω, το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α' σε συνδυασμό με το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ' και 14, παράγραφος 2, στοιχείο ζ' του ΓΚΠΔ, προβλέπει ότι οι υπεύθυνοι επεξεργασίας και εν προκειμένω οι οργανισμοί αντιντόπινγκ, οφείλουν να ενημερώνουν τους αθλητές κατά τρόπο σαφή, κατανοητό και επαρκή σχετικά με:

- την ύπαρξη αυτοματοποιημένης λήψης απόφασης,
- τις παραμέτρους και τους βασικούς παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την απόφαση, δηλαδή τον «συλλογισμό» τον οποίο ακολουθεί το σύστημα,
- τις πιθανές συνέπειες της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, δηλαδή την υποβολή του «ύποπτου» – κατά το σύστημα – αθλητή σε συχνότερους ελέγχους ντόπινγκ ή σε αποκλεισμό από αγώνες,
- τα προβλεπόμενα στο άρθρο 23, παράγραφος 3 δικαιώματά τους, ήτοι το αίτημα επανεξέτασης της απόφασης από αρμόδιο προς τούτο άτομο και τη δυνατότητα αμφισβήτησης της απόφασης.

Με λίγα λόγια, η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης από τους οργανισμούς αντιντόπινγκ θα πρέπει – υπό το πρίσμα του ΓΚΠΔ – να θεμελιώνεται σε μία έγκυρη νομική βάση και να συνοδεύεται από κατάλληλες εγγυήσεις, οι οποίες διασφαλίζουν τα δικαιώματα των αθλητών· να επικουρεί το έργο των αρμόδιων τμημάτων ελέγχου του βιολογικού διαβατηρίου και όχι να αντικαθιστά την ανθρώπινη κρίση· να λειτουργεί κατά τρόπο διαφανή και αμερόληπτο και, τέλος, τυχόν αποφάσεις οι οποίες λαμβάνονται αυτοματοποιημένα να στηρίζονται σε αντικειμενικά και ελέγξιμα κριτήρια.

13.2. ...υπό το πρίσμα της Πράξης για την Τεχνητή Νοημοσύνη

Η Πράξη για την Τεχνητή Νοημοσύνη¹⁵⁶ υιοθετήθηκε την 1^η Αυγούστου 2024, με σκοπό να ρυθμίσει νομοθετικά την εν θέματι διασπαστική τεχνολογία. Καθιερώνει κριτήρια για την κατηγοριοποίηση των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης με βάση τον κίνδυνο τον οποίο αυτά συνεπάγονται για την υγεία, την ασφάλεια, τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των ατόμων¹⁵⁷. Ο κίνδυνος τον οποίο ενέχει ένα σύστημα καθορίζει το εύρος των υποχρεώσεων που υπέχουν οι πάροχοι και οι φορείς εφαρμογής του· όσο υψηλότερος ο κίνδυνος, τόσο αυστηρότερες και οι κανονιστικές απαιτήσεις οι οποίες συνοδεύουν την χρήση του εν λόγω εντός της ΕΕ.

Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται το ερώτημα σε ποια κατηγορία κινδύνου εμπίπτει το προγνωστικό μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης το οποίο χρησιμοποιείται για την ανίχνευση ύποπτων διακυμάνσεων στο ΒΔΑ και ποιες είναι οι συνέπειες της ταξινόμησης αυτής, αφενός, για τον WADA – ο οποίος φέρεται να έχει αναλάβει την ανάπτυξη του εν λόγω συστήματος – και αφετέρου για τους οργανισμούς αντιντόπινγκ οι οποίοι προτίθενται να το αξιοποιήσουν στην πράξη. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τους αυθεντικούς ορισμούς της Πράξης, ο WADA φέρει την ιδιότητα του «παρόχου» του συστήματος¹⁵⁸ και οι αρχές αντιντόπινγκ αποτελούν τους «φορείς εφαρμογής» του.

¹⁵⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689 για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων για την τεχνητή νοημοσύνη, European Commission (2021). *Proposal for a Regulation on Artificial Intelligence (AI Act)*. Available at: https://ec.europa.eu/digital-strategy/our-policies/artificial-intelligence_en

¹⁵⁷ Η Πράξη για την Τεχνητή Νοημοσύνη καθιερώνει τέσσερις κατηγορίες κινδύνου: μη αποδεκτό, υψηλό, περιορισμένο και ελάχιστο, με κλιμακούμενες υποχρεώσεις ανάλογα με την επικινδυνότητα του συστήματος.

¹⁵⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 3, στοιχείο 3 της Πράξης, ως πάροχος νοείται το « φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή, υπηρεσία ή άλλος φορέας που αναπτύσσει σύστημα ΤΝ ή μοντέλο ΤΝ γενικού σκοπού ή έχει αναπτύξει και διαθέτει σύστημα ΤΝ ή μοντέλο ΤΝ γενικού σκοπού στην αγορά ή θέτει το σύστημα ΤΝ σε λειτουργία υπό τη δική του επωνυμία ή εμπορικό σήμα, είτε έναντι αντιτίμου είτε δωρεάν.», ενώ ως «φορέας εφαρμογής» νοείται το «φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή, υπηρεσία ή άλλος φορέας που χρησιμοποιεί σύστημα ΤΝ υπό την ευθύνη του, εκτός εάν το σύστημα ΤΝ χρησιμοποιείται στο πλαίσιο προσωπικής μη επαγγελματικής δραστηριότητας».

13.2.1. Η ταξινόμηση του συστήματος TN

Λαμβάνοντας υπόψη τις σοβαρές επιπτώσεις τις οποίες ενέχει το υπό εξέταση μοντέλο TN – όπως αναδείχθηκαν στην προηγούμενη ενότητα –, οι δύο πιθανότερες κατηγορίες στις οποίες θα μπορούσε να υπαχθεί είναι εκείνες του μη αποδεκτού και του υψηλού κινδύνου, οι οποίες αμφοτέρως αναλύονται ευθύς κατωτέρω.

Σύμφωνα με το άρθρο 5, στοιχείο δ' της Πράξης, απαγορεύεται «η διάθεση στην αγορά, η θέση σε λειτουργία για τον συγκεκριμένο αυτό σκοπό ή η χρήση συστήματος TN για τη διενέργεια εκτιμήσεων κινδύνου φυσικών προσώπων προκειμένου να εκτιμηθεί ή να προβλεφθεί ο κίνδυνος τέλεσης αξιόποινης πράξης από φυσικό πρόσωπο, με βάση αποκλειστικά την κατάρτιση προφίλ ενός φυσικού προσώπου ή την αξιολόγηση των γνωρισμάτων και των χαρακτηριστικών της προσωπικότητάς του· η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει για συστήματα TN που χρησιμοποιούνται για να υποστηριχθεί η ανθρώπινη αξιολόγηση της συμμετοχής ενός προσώπου σε εγκληματική δραστηριότητα, η οποία βασίζεται ήδη σε αντικειμενικά και επαληθεύσιμα περιστατικά που συνδέονται άμεσα με εγκληματική δραστηριότητα».

Σύμφωνα με τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 5, η σχετική απαγόρευση περιορίζεται στην αυτοματοποιημένη πρόβλεψη ποινικών αδικημάτων και δεν καταλαμβάνει τυχόν αλγοριθμικές εκτιμήσεις της πιθανότητας τέλεσης πειθαρχικών παραβάσεων. Εντούτοις, κατά τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η έννοια του «ποινικού αδικήματος» ερμηνεύεται αυτοτελώς¹⁵⁹ υπό το πρίσμα του ενωσιακού δικαίου, γεγονός το οποίο συνηγορεί υπέρ της – κατ' αρχήν – υπαγωγής του περιγραφόμενου μοντέλου στο πεδίο εφαρμογής της οικείας διάταξης. Άλλωστε, δεν είναι σπάνιο φαινόμενο οι παραβάσεις της lex anti-doping να φέρουν διττό χαρακτήρα, ήτοι να συνιστούν ταυτόχρονα και ποινικά αδικήματα, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την κατοχή απαγορευμένων ουσιών¹⁶⁰.

¹⁵⁹ European Commission (2025) *Commission Guidelines on Prohibited Artificial Intelligence Practices established by Regulation (EU) 2024/1689 (AI Act)*. Brussels, 4 February 2025. C(2025) 884 final. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ%3AL_202401689

¹⁶⁰ Βλ. ανωτέρω σχετικά, ενότητα [11.1. Η φύση των παραβάσεων](#), σελ. 62.

Η ως άνω απαγόρευση θα μπορούσε να παρακαμφθεί, εφόσον το σύστημα τροποποιηθεί κατά τρόπο ώστε να αναγνωρίζει τους «αθώους» αθλητές. Εναλλακτικά – και εφόσον ο αλγόριθμος εντοπίζει αποκλειστικά «υπόπτους» – η χρήση του απαιτεί επαρκή ανθρώπινη εποπτεία και τεκμηρίωση των εκτιμήσεων στις οποίες προβαίνει, βάσει αντικειμενικών και επαληθεύσιμων κριτηρίων και δεδομένων, τα οποία συνδέονται άμεσα με το υπό διερεύνηση πειθαρχικό παράπτωμα. Ακόμη και υπό αυτές τις προϋποθέσεις, ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διατηρεί τη δυνατότητα να χαρακτηρίσει το περιγραφόμενο μοντέλο ως σύστημα υψηλού κινδύνου¹⁶¹.

Εκ του συνδυασμού των διατάξεων του άρθρου 6, παράγραφος 2 και του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο α' της Πράξης, προκύπτει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται να αποφανθεί υπέρ της ένταξης ενός συστήματος στο Παράρτημα ΙΙΙ, εφόσον τούτο εμπίπτει σε μία από τις προβλεπόμενες σε αυτό κατηγορίες χρήσης. Εν προκειμένω, το μοντέλο ΤΝ θα μπορούσε να καταταγεί είτε στο στοιχείο 4, είτε στο στοιχείο 6 του Παραρτήματος¹⁶². Πέραν τούτου, θα πρέπει συμπληρωματικά να τεκμηριωθεί ότι το περιγραφόμενο σύστημα «ενέχει κίνδυνο βλάβης για την υγεία ή την ασφάλεια ή δυσμενείς επιπτώσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα», ισοδύναμο ή μεγαλύτερο από αυτόν που προκαλούν τα ήδη καταχωρισμένα μοντέλα υψηλού κινδύνου.

¹⁶¹ Το άρθρο 7, παράγραφος 1 της πράξης ορίζει ότι «Ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις σύμφωνα με το άρθρο 97 προκειμένου να τροποποιεί το παράρτημα ΙΙΙ με την προσθήκη ή την τροποποίηση περιπτώσεων χρήσης συστημάτων ΤΝ υψηλού κινδύνου, όταν πληρούνται αμφοτέρωστες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) τα συστήματα ΤΝ προορίζονται να χρησιμοποιηθούν σε οποιονδήποτε από τους τομείς που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ· β) τα συστήματα ΤΝ ενέχουν κίνδυνο βλάβης για την υγεία και την ασφάλεια ή δυσμενείς επιπτώσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα και ο κίνδυνος αυτός είναι ισοδύναμος ή μεγαλύτερος από τον κίνδυνο βλάβης ή δυσμενών επιπτώσεων που ενέχουν τα συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου τα οποία αναφέρονται ήδη στο παράρτημα ΙΙΙ.»

¹⁶² Σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙΙ της Πράξης, το σύστημα θα μπορούσε να ενταχθεί είτε στο στοιχείο 4, καθότι χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς αθλητών με πιθανές επιπτώσεις στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία και την πρόσβασή τους στην αυτοαπασχόληση, είτε στο στοιχείο 6, δεδομένου ότι η χρήση του αποσκοπεί στον εντοπισμό παραβατικής συμπεριφοράς με σκοπό την επιβολή σχετικών κυρώσεων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου καταλήξει στη σχετική απόφαση, συνεκτιμά μία σειρά παραμέτρων, οι οποίες παρατίθενται στο άρθρο 7, παράγραφος 2. Το υπό εξέταση προγνωστικό μοντέλο φαίνεται να συγκεντρώνει πληθώρα χαρακτηριστικών τα οποία αυξάνουν σημαντικά τις πιθανότητες υπαγωγής του στην έννοια των συστημάτων υψηλού κινδύνου. Ειδικότερα, αποσκοπεί στην αυτοματοποιημένη ανάλυση των δεδομένων του Βιολογικού Διαβατηρίου Αθλητή και στην επισήμανση «ύποπτων» περιπτώσεων (άρθρο 7 παρ. 2 στοιχ. α'), ενώ η εφαρμογή του προβλέπεται να επεκταθεί σε διεθνές επίπεδο, καλύπτοντας σημαντικό αριθμό αθλητών υψηλού επιπέδου (στοιχ. β').

Παράλληλα, το μοντέλο προβαίνει σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ειδικών κατηγοριών υπό την έννοια του άρθρο 9 του ΓΚΠΔ, ικανοποιώντας το κριτήριο του στοιχείου γ'. Ταυτόχρονα, η ενδεχόμενη κατηγοριοποίηση ενός αθλητή ως «ύποπτου» δύναται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στα θεμελιώδη δικαιώματά του. Αφενός, η αλγοριθμική κρίση δύναται να οδηγήσει σε εντατικοποίηση των ελέγχων, οι οποίοι – λόγω της παρεμβατικότητάς τους – συνιστούν αφ' εαυτοί περιορισμό του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή· αφετέρου, τυχόν εσφαλμένα στοιχεία εξόδου μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την έναρξη πειθαρχικών διαδικασιών, επηρεάζοντας άμεσα την επαγγελματική σταδιοδρομία εκάστοτε αθλητή (στοιχ. στ'). Τέλος, δεν μπορεί να παραγνωριστεί η πρόδηλη ανισότητα ισχύος μεταξύ των φορέων εφαρμογής του συστήματος, ήτοι των οργανισμών αντιντόπινγκ, και των αθλητών, οι οποίοι αποτελούν τα υποκείμενα της αυτοματοποιημένης εκτίμησης κινδύνου (στοιχ. η').

13.2.2. Οι υποχρεώσεις των παραγόντων της *lex anti-doping*

Συνεκτιμώντας τα ανωτέρω, η υπαγωγή του υπό εξέταση προγνωστικού μοντέλου τεχνητής νοημοσύνης στην κατηγορία των συστημάτων υψηλού κινδύνου προβάλλει ως ιδιαίτερος πιθανή. Τούτο, συνεπάγεται την ενεργοποίηση των υποχρεώσεων του Τμήματος 2 και 3 της Πράξης (άρθρα 8 επ.), τόσο για τον WADA, ως «πάροχο», όσο και για τους εθνικούς οργανισμούς αντιντόπινγκ, ως «φορείς εφαρμογής»¹⁶³.

Ο WADA, υπό την ιδιότητα του «πάροχου», υπέχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την ποιότητα, την πληρότητα και την αντιπροσωπευτικότητα των δεδομένων τα οποία

¹⁶³ Η αναφορά των υποχρεώσεων είναι ενδεικτική.

χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση, τη δοκιμή και την επικύρωση των αλγορίθμων, καθώς και να καταρτίσει – και να επικαιροποιεί τακτικά – τον τεχνικό φάκελο του μοντέλου. Επιπλέον, υποχρεούται να ενσωματώσει στο σύστημα τα κατάλληλα εργαλεία διεπαφής ανθρώπου-μηχανής, καθώς και να εγγυάται υψηλό επίπεδο ανθεκτικότητας, κυβερνοασφάλειας και ακρίβειας των αποτελεσμάτων του συστήματος. Παράλληλα, ο WADA οφείλει να παρέχει στους φορείς εφαρμογής πληροφορίες¹⁶⁴ σχετικά με τη λειτουργία, τη «συλλογιστική», καθώς και τους περιορισμούς του μοντέλου.

Αντίστοιχα, οι οργανισμοί αντντόπινγκ, υπό την ιδιότητά τους ως «φορείς εφαρμογής», οφείλουν να διενεργήσουν εκτίμηση επιπτώσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα πριν από την έναρξη της χρήσης του συστήματος, αλλά και να χρησιμοποιούν το τελευταίο σύμφωνα με τις οδηγίες του παρόχου. Πέραν τούτου, υποχρεούνται να «αναθέτουν την ανθρώπινη εποπτεία σε φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν την αναγκαία ικανότητα, κατάρτιση και εξουσία, καθώς και την αναγκαία υποστήριξη¹⁶⁵», προκειμένου οι τελευταίοι να είναι σε θέση να ασκούν ουσιαστικό έλεγχο επί της λειτουργίας του.

¹⁶⁴ Η έννοια της διαφάνειας απαντάται, τόσο στον ΓΚΠΔ, όσο και στην Πράξη για την Τεχνητή Νοημοσύνη, πλην, όμως, με διαφορετικό περιεχόμενο. Υπό το πρίσμα του άρθρου 5 παρ. 1 στοιχ. α' ΓΚΠΔ, η διαφάνεια αφορά στην ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων, μεταξύ άλλων, σχετικά με την ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας, τους σκοπούς, τη νομική βάση της επεξεργασίας και τα δικαιώματά του με βάση τον Κανονισμό. Στην Πράξη για την ΤΝ, η διαφάνεια αφορά στην παροχή επαρκών πληροφοριών στους φορείς εφαρμογής και τους χρήστες του συστήματος σχετικά με τη λειτουργία, τη λογική και τους περιορισμούς του, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η κατάλληλη και ασφαλή χρήση του. Βλ. άρθρα 13 και 52 της Πράξης.

¹⁶⁵ Άρθρο 26, παράγραφος 2 της Πράξης για την Τεχνητή Νοημοσύνη.

Μέρος 5ο: ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Η παρούσα μελέτη ανέδειξε την πολυπλοκότητα της *lex anti-doping*, ήτοι της *sui generis* έννομης τάξης η οποία διαμορφώνεται με επίκεντρο τον Κώδικα και υπό την ανώτατη εποπτεία του WADA. Μέσα από την ανάλυση του καθεστώτος «επιτήρησης» των κατ' επάγγελμα αθλητών, κατέστη φανερό ότι η επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων αποτελεί τη λύδια λίθο του συστήματος και *conditio sine qua non* για την επίτευξη ενός υπέρτερου στόχου· την αποτελεσματική καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης. Η διερεύνηση της αλληλεπίδρασης του αθλητισμού – και ιδίως του αντνιτόπινγκ – με το πρωτογενές και δευτερογενές ενωσιακό δίκαιο, κατέδειξε ότι η – ευθεία ή έμμεση – υπαγωγή των εμπλεκόμενων φορέων στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ αποτελεί *de facto* γεγονός.

Η επίκληση του ουσιαστικού δημοσίου συμφέροντος, κατ' άρθρο 9 παρ. 2 στοιχ. ζ', αναδείχθηκε ως η προσφορότερη νομιμοποιητική βάση για την ανάλυση των βιολογικών δειγμάτων των αθλητών, ενώ η περαιτέρω χρήση αυτών για σκοπούς αλλότριους του αρχικώς επιδιωκόμενου – ήτοι της ανίχνευσης απαγορευμένων ουσιών – κρίθηκε ότι παραβιάζει την αρχή του περιορισμού του σκοπού. Στο πλαίσιο αυτό, διακριβώθηκε η απουσία νόμιμου ερείσματος για την αξιοποίηση των δεδομένων «αντνιτόπινγκ» από τις διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες με σκοπό την εφαρμογή κανονισμών επιλεξιμότητας βάσει φύλου και διαπιστώθηκε ότι η σχετική ευθύνη βαρύνει πρωτίστως τις ίδιες – και όχι τον WADA.

Το ακανθώδες ζήτημα της δημοσιοποίησης των πειθαρχικών παραβάσεων, αναλύθηκε υπό το φως των συστάσεων του ΕΣΠΑ, το οποίο επεσήμανε την ανάγκη λήψης πρόσθετων μέτρων για την επίτευξη της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ, αφενός, της ανάγκης για διαφάνεια και, αφετέρου, της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των αθλητών. Ο περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης στο λεγόμενο Βιολογικό Διαβατήριο αποτέλεσε την αφετηρία για την εξέταση του επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων των αθλητών ως υποκείμενα των δεδομένων, με την σχετική ανάλυση να καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το Διεθνές Πρότυπο υπολείπεται των απαιτήσεων του ΓΚΠΔ.

Αντικείμενο του ακροτελεύτιου κεφαλαίου της παρούσας αποτέλεσε η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης για τον εντοπισμό των «ύποπτων» αθλητών. Η εν λόγω πρακτική αξιολογήθηκε υπό το πρίσμα της Πράξης για την Τεχνητή Νοημοσύνη και του ΓΚΠΔ.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στις συνέπειες τις οποίες δύναται επιφέρει η αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία, με τις τελευταίες να αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για τον χαρακτηρισμό του υπό εξέταση μοντέλου ως σύστημα υψηλού κινδύνου.

Τελικά... το αντιντόπινγκ αποτελεί θεμιτό περιορισμό του δικαιώματος προστασίας δεδομένων;

Το ερώτημα το οποίο τίθεται στον τίτλο της παρούσας μελέτης δεν επιδέχεται μία ενιαία και μονοσήμαντη απάντηση. Η διαπίστωση ότι η προστασία της ακεραιότητας του αθλητισμού και η καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης αποτελούν σκοπούς ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος, δεν αρκεί, αφ' εαυτή, για να νομιμοποιήσει το σύνολο των δραστηριοτήτων επεξεργασίας οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο αυτό. Τουναντίον· η συμμόρφωση προς τον ΓΚΠΔ δεν κρίνεται συλλήβδην, αλλά προϋποθέτει ad hoc αξιολόγηση κάθε επιμέρους δραστηριότητας, υπό το φως της προσφορότητας, της αναγκαιότητας και της stricto sensu αναλογικότητάς της.

Οι πρωτοβουλίες του WADA, όπως η εκτεταμένη – έως και αναθεωρητικού χαρακτήρα – τροποποίηση του Διεθνούς Προτύπου και η διετής συνεργασία του με τον IAPP για την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων¹⁶⁶, φανερώνουν τη σταδιακή μετάβαση του συστήματος προς μια περισσότερο ανθρωποκεντρική προσέγγιση¹⁶⁷. Την ίδια στιγμή, οι αναλυτικές συστάσεις του ΕΣΠΔ¹⁶⁸ ανέδειξαν ότι το επίπεδο προστασίας το οποίο καθιερώνει το υπό διαβούλευση Πρότυπο είναι αισθητά ενισχυμένο σε σχέση με τα προηγούμενα και ότι η πλήρης συμμόρφωση δεν είναι στόχος άπιαστος, αλλά εφικτός και υλοποιήσιμος.

¹⁶⁶WADA (2023) WADA signs training agreement with the International Association of Privacy Professionals that will help enhance global privacy protections in anti-doping. [Online] Available at: <https://www.wada-ama.org/en/news/wada-signs-training-agreement-international-association-privacy-professionals-will-help>

¹⁶⁷ Οι εν λόγω πρωτοβουλίες, υπό το πρίσμα του ΓΚΠΔ, συνιστούν οργανωτικά μέτρα προστασίας δεδομένων.

¹⁶⁸ Αξίζει να σημειωθεί ότι σε ορισμένα σημεία γίνεται φανερή η απουσία εξοικείωσης του ΕΣΠΔ με τις ιδιαιτερότητες, τη δομή, τον τρόπο λειτουργίας και τις ανάγκες της lex anti-doping.

Τελικά, η συμμόρφωση προς τον ΓΚΠΔ δεν συνιστά απλώς νομική, αλλά και ηθική υποχρέωση των οργανισμών αντιντόπινγκ απέναντι στους αθλητές. Η διαφάνεια, η ακεραιότητα και η δικαιοσύνη δεν αποτελούν απλώς αξίες του Ολυμπιακού ιδεώδους· συνιστούν θεμελιώδεις αρχές δικαίου οι οποίες πρέπει να διαποτίζουν κάθε ρυθμιστική επιλογή, κάθε έλεγχο, κάθε δραστηριότητα επεξεργασίας η οποία λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης. Διότι ο αγώνας κατά του ντόπινγκ δεν πρέπει να στρέφεται κατά των αθλητών, αλλά να διεξάγεται σε συνεργασία με αυτούς, προς όφελός τους και με σεβασμό στα δικαιώματά τους. Όπως, άλλωστε, επισημαίνει λακωνικά και εύγλωττα ο ενωσιακός νομοθέτης στην αιτιολογική σκέψη 4 του ΓΚΠΔ, «η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να προορίζεται να εξυπηρετεί τον άνθρωπο».

ΠΗΓΕΣ

I. Ελληνική & Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία & Αρθρογραφία

- Αθανασέλη Σ., Καμπερίδου Ε., Λάιο Ι., Χαρίτου Σ. (2006) *Ντόπινγκ: Σύγχρονη θεώρηση του προβλήματος*, έκδοση του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ
- Βλαχόπουλος Σ. (2023) *Σύνταγμα κατ' άρθρο ερμηνεία*, Άρθρο 16, διαθέσιμο σε: <https://www.syntagmawatch.gr>
- Λατινόπουλος Θ. (2016) *Ο Αθλητισμός στο Ελληνικό Σύνταγμα: Το Περιεχόμενο του Δικαιώματος και οι Περιορισμοί του*, Διδακτορική Διατριβή.
- Βενιζέλος, Ε. (2015) *Αθλητισμός και Κράτος Δικαίον*. Διαθέσιμο σε: [Athlitisimos kai kratos dikaiou.pdf](#)
- Βενιζέλος Ε. (2015) *Ευρωπαϊκή Πολιτική σε Θέματα Αθλητισμού: Οι Εξελίξεις μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*.
- Στράτος, Γ. (2014) *Ευρωπαϊκή Αθλητική Αγορά: Θεωρία και Νομολογία*. [researchgate.net] Διαθέσιμο: [\(PDF\) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ Θεωρία & Νομολογία](#)
- Νάσκου-Περράκη Π. - Παναγιωτόπουλου Δ. (1993) *Κείμενα Διεθνούς Πρακτικής, Αθλητισμός και Φυσική Αγωγή*, Τόμος 8, σελ. 171
- Anderson, J. (2010). *Modern Sports Law: A Textbook*. Oxford: Oxford University Press
- Gardiner, S., O'Leary, J., Welch, R., Boyes, S., & Naidoo, U. (2012). *Sports Law*. London: Routledge
- Mitten, M. J., Davis, T. A., Smith, R. C., & Berry, B. L. (2013). *Sports Law and Regulation: Cases, Materials, and Problems*. Aspen: Aspen Publishers
- Hoberman, J. (2005). *Testosterone Dreams: Rejuvenation, Aphrodisia, Doping*. Berkeley: University of California Press, pp. 67-68.

- **Anderson, L., & Wagstaff, A.** (2020). *Doping and the Corruption of Sport*. London: Routledge, p. 214.
- **Council of Europe** (2023) *Roles and obligations of the Contract Monitoring Group*. Διαθέσιμο σε: https://www.coe.int/en/web/sport/monitoring_t-do
- **Council of Europe** (2023) *Ad hoc European Committee for the World Anti-Doping Agency (CAHAMA)*. Διαθέσιμο σε: [Ad hoc European Committee for the World Anti-Doping Agency \(CAHAMA\) - Sport](#)
- **Müller, R. K.**, (2010) «*History of Doping and Doping Control*», σε Thieme, D. και Hemmersbach, P. (επιμ.), *Doping in Sports*, τόμος 195, Springer
- **Hanstad, D. V., Smith, A., & Waddington, I.** (2008). "The Establishment of the World Anti-Doping Agency." *International Review for the Sociology of Sport*, 43(3), p. 233.
- **Wagner, U.** (2010). "Doping in Elite Sports: Systematic Perspectives and Future Directions." *International Review for the Sociology of Sport*, 45(2), pp. 230-250, at p. 240.
- **Lauritzen, F., and Holden, G.** (2023). *Intelligence-based doping control planning improves testing effectiveness: perspectives from a national anti-doping organisation*. *Drug Test. Anal.* 15, 506–515. doi:10.1002/dta.3435
- **Casini, L.** (2011) *The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport*. *International Sports Law Journal*, [online] Available at: <https://irpa.eu/publications/>
- **Pielke, R.** (2016) *The Edge: The War Against Cheating and Corruption in the Cutthroat World of Elite Sports*. New York: Roaring Forties Press.
- **Ritchie, I., & Jackson, G.** (2014). *Politics and 'shock': Reactionary anti-doping policy objectives in Canadian and international sport*. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 6(2), 195-212. <https://doi.org/10.1080/19406940.2013.773358>
- **Chappelet, J., & Van Luijk, N.** (2018). *The institutional governance of global hybrid bodies: The case of the World Anti-Doping Agency*. In A. B. Savignon, L. Gnan, A. Hinna, & F. Monteduro (Eds.), *Hybridity in the Governance and Delivery of Public Services*. Studies in Public and Non-Profit Governance (Vol. 7, pp. 167–191). Bingley: Emerald Publishing

- **Hongqing Teng** (2023) *Athletes' Human Rights and the Fight against Doping: A Study of the European Legal Framework, Sport in Society*, 26:9, 1623-1625, DOI: 10.1080/17430437.2023.2165771
- **Sloot, B., Paun, M., Leenes, R., McNally, P. και Υρμα, P.** (2017). *Anti-doping and data protection: an evaluation of the anti-doping laws and practices in the EU Member States in light of the General Data Protection Regulation*. Διαθέσιμο στο: <https://op.europa.eu/en/publicationdetail/-/publication/50>
- **Kornbeck J** (2017) *Athlete consent as a legal base for data transfers to third countries for anti-doping purposes, under EU and German law*. *Int Sports Law J* 17:68–85. <https://doi.org/10.1007/s40318-017-0112-9>
- **Kornbeck J** (2020) *Statutory provision as a legal base for data transfers to third countries for anti-doping purposes, under EU and German law*. *Int Sports Law J* 20:55–81. <https://doi.org/10.1007/s40318-019-00157-4>
- **Carrio, Alberto.** (2023). *The ethics of AI in sport. Taking athletes' rights and wellbeing seriously*
- **Ryoo H, Cho S, Oh T, Kim Y and Suh S-H** (2024), *Identification of doping suspicions through artificial intelligence-powered analysis on athlete's performance passport in female weightlifting*. *Front. Physiol.* 15:1344340. doi: 10.3389/fphys.2024.1344340
- **Rahman, Maxx & Maass, Wolfgang.** (2024). *Generative Artificial Intelligence in Anti-doping Analysis in Sports*. 10.1007/978-3-031-67256-9_6
- **UNESCO** (2003). *Follow-up to the Round Table of Ministers and Senior Officials Responsible for Physical Education and Sport: preliminary study of the technical and legal aspects of an international anti-doping convention in sport*. 32 C/50. UNESCO General Conference, 32nd session, 2003. Διαθέσιμο σε: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000130797>

II. Νομοθετικά Κείμενα

A. Διεθνείς Συνθήκες & Δευτερογενές Ενωσιακό Δίκαιο

- **Συμβούλιο της Ευρώπης (1989)**. Σύμβαση κατά του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό, ETS No. 135.

- **Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (UNESCO) (2005).** Παγκόσμια Σύμβαση κατά του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό.
- **Συμβούλιο της Ευρώπης (1950).** Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).
- **Συμβούλιο της Ευρώπης (1997).** Σύμβαση του Οβιέδο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική.
- **Ευρωπαϊκή Ένωση (2012).** Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 326/47, 26 Οκτωβρίου.
- **Ευρωπαϊκή Ένωση (2012).** Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 326/391, 26 Οκτωβρίου.
- **Ευρωπαϊκή Ένωση (2016).** Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 119, 4 Μαΐου.
- **Ευρωπαϊκή Ένωση (2016).** Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 119/89, 4 Μαΐου.
- **Ευρωπαϊκή Ένωση (2018).** Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2018 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 295/39, 21 Νοεμβρίου.
- **Ευρωπαϊκή Ένωση (2024).** Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ.

300/2008, (ΕΕ) αριθ. 167/2013, (ΕΕ) αριθ. 168/2013, (ΕΕ) 2018/858, (ΕΕ) 2018/1139 και (ΕΕ) 2019/2144 και των οδηγιών 2014/90/ΕΕ, (ΕΕ) 2016/797 και (ΕΕ) 2020/1828. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 327, 12 Ιουλίου 2024, σ. 1–278.

- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (2021) Πρόταση κανονισμού για την καθιέρωση εναρμονισμένων κανόνων για την τεχνητή νοημοσύνη (*Artificial Intelligence Act*). COM(2021) 206 final. Διαθέσιμο σε: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/75788>
- **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (2023) Ψήφισμα των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνερχομένων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με την επανεξέταση της εκπροσώπησης των κρατών μελών της ΕΕ στο διοικητικό συμβούλιο του Παγκόσμιου Οργανισμού κατά της Φαρμακοδιέγερσης (WADA) και του συντονισμού των θέσεων των κρατών μελών πριν από τις συνεδριάσεις του WADA (2023/C 185/07), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 185/29, 26 Μαΐου.

Β. Εγχώρια νομοθεσία

- **Σύνταγμα της Ελλάδος**, όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 25ης Νοεμβρίου 2019 της Θ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τ. Α', φ. 211/24-12-2019
- **Νόμος 1646/1986** (Ε.τ.Κ. τ. Α' φ. 138/10-09-1986) «Μέτρα πρόληψης και καταστολής της βίας στους αθλητικούς χώρους και άλλες διατάξεις.»
- **Νόμος 2371/1996** (Ε.τ.Κ. τ. Α' φ. 197/10-09-1996) «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης κατά του Ντόπινγκ και άλλες διατάξεις.»
- **Νόμος 2619/1998** (Ε.τ.Κ. τ. Α' φ. 132/19-06-1998) «Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου σε σχέση με τις εφαρμογές της βιολογίας και της ιατρικής: Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας.»
- **Νόμος 3057/2002** (Ε.τ.Κ. τ. Α' φ. 239/10-10-2002) «Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 2725/1999, ρυθμίσεις θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις.»

- **Νόμος 4624/2019** (Ε.τ.Κ. τ. Α' φ. 137/29-08-2019) «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις.»
- **Νόμος 4791/2021** (Ε.τ.Κ. τ. Α' φ. 51/03-04-2021) «Αναγκαίες ρυθμίσεις για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με τον αναθεωρημένο, με ισχύ από 1ης.1.2021, Κώδικα Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ.»

III. Νομολογία Δικαστηρίων και Αποφάσεις Εποπτικών Αρχών

- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)**, 1974. *Walrave και Koch κατά Association Union Cycliste Internationale*, υπόθεση C-36/74, ECLI:EU:C:1974:140, [1974] ECR 1405
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)**, 1995. *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL κατά Jean-Marc Bosman*, υπόθεση C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463, [1995] ECR I-4921
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)**, 2000. *Christelle Delière κατά Ligue Francophone de Judo et Disciplines Associées ASBL, Fédération Belge de Judo ASBL και άλλοι*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-51/96 & C-191/97, ECLI:EU:C:2000:199, [2000] ECR I-2549
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)**, 2006, *Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, Υπόθεση C-519/04 P
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)**, 2024. *Fédération internationale de football association (FIFA) κατά BZ*, υπόθεση C-650/22
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2003)** Απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2003, *Lindqvist*, C-101/01, EU:C:2003:596'
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2003)** *Rechnungshof κατά Österreichischer Rundfunk και λοιπών και Christa Neukomm και Joseph Lauerermann κατά Österreichischer*

Rundfunk, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-465/00, C-138/01 και C-139/01, ECLI:EU:C:2003:294

- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)** (2014). *Google Spain SL και Google Inc. κατά Agencia Española de Protección de Datos (AEPD)*
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (2017) 'Υπόθεση C-73/16, *Peter Puškár κατά Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky και Kriminálny úrad finančnej správy*, Απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2017', Reports of Cases, ECLI:EU:C:2017:725
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)** (2018) Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 10ης Ιουλίου 2018, *Tietosuojavaltuutettu κατά Jehovan todistajat – uskonnollinen yhdyskunta* (Υπόθεση C-25/17), ECLI:EU:C:2018:551
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)**, (2019). Απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, *Fashion ID GmbH & Co. KG κατά Verbraucherzentrale NRW eV*, C-40/17, EU:C:2019:629
- **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** (2018) *Fédération nationale des associations et syndicats de sportifs (FNASS) and Others v. France*, applications nos. 48151/11 and 77769/13, Judgment of 18 January 2018. Strasbourg: ECtHR. Διαθέσιμο σε: [Fédération nationale des associations et syndicats de sportifs \(FNASS\) et autres c. France](#)
- **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)**, (2021). *Athletics South Africa κατά Ελβετίας*, Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2021 Διαθέσιμο σε: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)**, (2023) *Semenya κατά Ελβετίας* (11.07.2023), αρ. προσφ. 10934/21
- **Bundesgericht der Schweizerischen Eidgenossenschaft (Swiss Federal Supreme Court)**, 1993. *G. v Fédération Equestre Internationale (FEI)*, arrêt du Tribunal fédéral suisse 4P.217/1992, 15 mars 1993, BGE 119 II 271. Διαθέσιμο σε: <https://jusmundi.com/en/document/pdf/decision/fr-g-v-federation-equestre-internationale-fei-arret-du-tribunal-federal-suisse-4p-217-1992-monday-15th-march-1993>

- **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**, (2004), Απόφαση 47/2004
- **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**, (2005), Απόφαση 16/2005
- **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**, (2006), Απόφαση 32/2006
- **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**, (2016), Απόφαση 7/2016
- **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**, (2019), Απόφαση 26/2019

IV. Συστάσεις, Κατευθυντήριες Οδηγίες & Γνωμοδοτήσεις

- **Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων** (2007) *Λευκή Βίβλος για τον Αθλητισμό*. COM(2007) 391 τελικό. Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου
- **European Parliament**. (2013) *Sport Policy*. Διαθέσιμο σε: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/051307/04A_FT%282013%29051307_EL.pdf
- **European Commission** (2018) *EU actions to combat doping in sport*. [eur-lex.europa.eu] Διαθέσιμο σε: [Δράσεις της ΕΕ για την καταπολέμηση του ντόπινγκ στον αθλητισμό | EUR-Lex](#)
- **Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29** (2008). Γνώμη 3/2008 σχετικά με το σχέδιο Διεθνούς Προτύπου για την Προστασία της Ιδιωτικότητας του Παγκόσμιου Κώδικα Αντιντόπινγκ. WP 156, 1 Αυγούστου 2008. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2008/wp156_en.pdf
- **Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29** (2009). Δεύτερη γνώμη 4/2009 σχετικά με το Διεθνές Πρότυπο για την Προστασία της Ιδιωτικότητας και των Προσωπικών Πληροφοριών του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ (WADA), τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα

WADA και άλλα ζητήματα ιδιωτικότητας στο πλαίσιο της καταπολέμησης του ντόπινγκ στον αθλητισμό από τον WADA και τις (εθνικές) οργανώσεις αντιντόπινγκ. WP 162, 6 Απριλίου Διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion_recommendation/files/2009/wp162_en.pdf

- **Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29** (2017). Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη συγκατάθεση βάσει του Κανονισμού 2016/679 WP259, της 28ης Νοεμβρίου 2017 Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48849
- **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ)**, (2020). Κατευθυντήριες γραμμές 07/2020 σχετικά με τις έννοιες του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία στον ΓΚΠΔ. Έκδοση 2.0, Εγκρίθηκε: 7 Ιουλίου 2021. Διαθέσιμο στο: https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-10/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_el.pdf
- **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ)** (2023) Κατευθυντήριες γραμμές 01/2022 σχετικά με τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων — Δικαίωμα Πρόσβασης, Έκδοση 2.1. Διαθέσιμο σε: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-012022-data-subject-rights-right-access_el
- **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ)** (2025) Συστάσεις 1/2025 σχετικά με τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ WADA 2027. Υιοθετήθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 2025, Διαθέσιμο σε: https://www.edpb.europa.eu/system/files/2025-2/edpb_recommendations_202501_wada_2027_world_anti-doping_code_en.pdf
- **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**, (2015), Γνωμοδότηση υπ' αριθμ. 6/2015
- **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**, (2020), Γνωμοδότηση υπ' αριθμ. 5/2020
- **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**, (2020), Γνωμοδότηση υπ' αριθμ. 1/2020

- **Monitoring Group T-DO** (2017). *Evaluation Report on Greece*. Council of Europe. Διαθέσιμο σε: <https://rm.coe.int/t-do-2018-10-evaluation-report-adopted-greece/1680a81906>
- **National Commission for Information Technology and Civil Liberties (CNIL)**, 2022. *Deliberation No. 2022-118 of 8 December 2022 giving an opinion on a draft law on the 2024 Olympic and Paralympic Games (request for opinion No. 22017438)*. Διαθέσιμο σε: <https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000046865563>
- **Office of the Privacy Commissioner of Canada**, (2018). *PIPEDA Report of Findings #2018-006: Breach of the World Anti-Doping database*. Διαθέσιμο σε: [PIPEDA Report of Findings #2018-006: Breach of the World Anti-Doping database - Office of the Privacy Commissioner of Canada](https://www.priv.gc.ca/en/opc-news/news-and-announcements/2018-006-breach-of-the-world-anti-doping-database-office-of-the-privacy-commissioner-of-canada).
- **Office of the Privacy Commissioner of Canada (2024)**. *Privacy Commissioner announces investigation into World Anti-Doping Agency* [News release], 12 November. Available at: https://www.priv.gc.ca/en/opc-news/news-and-announcements/2024/nr-c_241112/
- **European Commission** (2025) *Commission Guidelines on Prohibited Artificial Intelligence Practices established by Regulation (EU) 2024/1689 (AI Act)*. Brussels, 4 February 2025. C(2025) 884 final. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ%3AL_202401689
- **Covington & Burling LLP**, (2008). *ADAMS database and EU Data Protection Law. Memorandum to the World Anti-Doping Agency (WADA)*, 19 November 2008.
- **European Olympic Committees - EU Office**, (2018). *Sports and the General Data Protection Regulation (GDPR)*. [pdf] Διαθέσιμο σε: <https://www.archery.hr/wp-content/uploads/2018/05/GDPR-Background-paper-1.pdf>

V. WADA: Κώδικας, Πρότυπα & Δράσεις

- **Παγκόσμιος Οργανισμός Αντιντόπινγκ (WADA)**, (2012) *Comments on the Draft European Data Protection Regulation*, διαθέσιμο σε: [T-DO\(2012\)INF16 EN data protection.pdf](https://www.wada-ama.org/en/other-resources-and-materials/inf16-en-data-protection)

- **WADA (World Anti-Doping Agency)**, (2021) *World Anti-Doping Code*. Montreal: WADA. Διαθέσιμο σε: <https://www.wada-ama.org>.
- **WADA (World Anti-Doping Agency)**, (2021) *International Standard for the Protection of Privacy and Personal Information (ISPPPI)*. Montreal: WADA. Διαθέσιμο σε: <https://www.wada-ama.org>.
- **WADA (World Anti-Doping Agency)**, (2023) *Draft World Anti-Doping Code 2027*. Montreal: WADA. Διαθέσιμο σε: <https://www.wada-ama.org>.
- **WADA (World Anti-Doping Agency)**, (2023) *Draft International Standard for Personal Data Protection 2027*. Montreal: WADA. Διαθέσιμο σε: <https://www.wada-ama.org>.
- **WADA (World Anti-Doping Agency)**, (2024) Privacy Policy - ADAMS and Anti-Doping Activities, Διαθέσιμο σε: <https://adams-help.wada-ama.org/hc/en-us/articles/360012071820-Privacy-Policy-ADAMS-and-Anti-Doping-Activities>
- **WADA (World Anti-Doping Agency)**, (2024) Pilot project in ABP modules for detection of abnormal profiles: Full automated integration into ADAMS with automatic identification of abnormal profiles and alerts to ADOs Διαθέσιμο σε: <https://www.wada-ama.org/en/data-research/trends>
- **WADA** (2025) *WADA signs training agreement with the International Association of Privacy Professionals that will help enhance global privacy protections in anti-doping*. Διαθέσιμο σε: <https://www.wada-ama.org/en/news/wada-signs-training-agreement-international-association-privacy-professionals-will-help>